

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

Dissertatio I. De natura, & multiplicitate juris, perfectique dominij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

formi alicui obligationi, sic complectitur actus, & objecta omnium virtutum.

Sextò pro justo, seu debito ex iustitia: jus sic sumptum ex parte creditoris dicitur activum, ex parte verò objecti quod respicit, dicitur passivum: sic v. g. Petrus Dominus libri habet jus in librum; illud jus ex parte Petri dicitur activum, liber verò, quem respicit ut suum, dicitur jus passivum. Jus

activum subdividitur in publicum & privatum, privatum jus ut insinuavi est particulare personarum, quale est jus proprietatis.

Tractatus præsens totus est in explicando jure sumpto hoc sexto modo, nempe quæ ejus natura, multiplicitas, quibus modis acquiratur, transferatur, violetur, ac violatum restauretur: Sit igitur

DISSERTATIO PRIMA

De Natura, & multiplicitate juris, perfectique Domini.

ARTICVLVS PRIMVS.

De natura juris proprietatis, & divisione.

§. I.

Definitur Jus Proprietatis.

2. **D**ico jus proprietatis est legitima potestas moraliter restringendi per suam voluntatem libertatem alterius formaliter in favorem proprium præcisè ita Joann. Baptis. Gormaz hic Disp. 4. n. 178. post Maurum. Dicitur primò potestas legitima, id est, cui lex, aut quasi lex favet, nisi enim talis sit, erit vis, & Tyrannis. Dicitur secundò moraliter restringendi libertatem alterius, hoc est obligandi alterum, ne moraliter, id est, licitè possit facere id, quod alias potentia physicà potest facere, & sic innuitur

vis juris activa in libertatem alterius, & simul ponitur differentia à mera licentia, quæ etiam est potentia legitima commodum percipiendi, quin alterius libertatem queat restringere. Dicitur tertio formaliter, id est immediate, directè, ac principaliter ordinatur in proprium, sive sui subjectum videlicet propriæ libertatis bonum, commodum, & favorem, sive deinde hic sit quid positivum, ut uti suâ domo, sive quid negativum, ut non vulnerari, non impediti fraudulenter à boni alterius consecutione, &c. Sive sit distinctivum quid à commo-
do

do propriæ libertatis, ut fit in allatis exemplis, sive quid indistinctivum, ut si quis rem suam destruat, hic actus formaliter non respicit aliquid, quam Commodum suæ libertatis. Hinc etsi carentiæ nullam bonitatem, aut utilitatem Deo afferant, adhuc DEUS habet in eas jus proprietatis, quia earum productionem ordinat in bonum suæ libertatis, deinde DEUS est etiam capax utilitatis, ac bonitatis ex creaturis, seu gloriæ non internæ, sed externæ.

Per eadem hæc verba nempe *ly formaliter in favorem proprium* jus proprietatis distinguitur à jure *activo jurisdictionis*: utrumque enim in hoc convenit, quòd sit potestas legitima restringendi libertatem alterius. Differunt autem, quòd jus jurisdictionis determinatè, ac principaliter non respiciat bonum restringentis Superioris, sed subditi, seu illius (cui libertas restringitur) vel saltem communis, cujus bonum bono singulorum per restrictionem est præferendum: ex quibus constat, subditos à jure jurisdictionis non respici ut bona proprietatis jurisdictionem dicentis.

Probatum nunc conclusio primò, quòd omni, & soli conveniat juri proprietatis, hujusque differentiam ab omni alio tum jure, tum non jure explicet.

Probatum secundò rejectione aliarum sententiarum, prima est Molinæ, Ripaldæ, &c. *Jus proprietatis est moralis potestas disponendi de re pro libitu, cui si controveniat sine legitima causa, fiat injuria.* Contra est, quòd injuria sit juris violatio, ergo jus explicans per injuriam committit vitiosum circulum, præterquam quòd injuria sit non minus saltem æque ignota, ac jus.

Secunda est Lugo *D. 1. à n. 5. Im in-*

quit, est prælatio moralis, quâ unus homo præponitur moraliter aliis in usu talis rei propter peculiarem connexionem, quam habet cum eo. E. g. fera capta cum eo, à quo capta est, illa enim titulo capturæ peculiariter connectitur cum venatore, & hic præfertur aliis quoad usum talis feræ, quam si donet aliis, aut vendat, transfertur titulo donationis vel emptionis moralis, ideo nexus cum fera, & prælatio quoad usum feræ, quòd est acquirere jus proprietatis in feram, faceretque suam suitate proprietatis: unde suitas rei sita est in connectione illa peculiari rei, quam habet cum persona privata. Contra est primò, quòd stet connectio rei cum aliquo, & hujus præceteris prælatio moralis sine jure proprietatis, ut patet in eo, qui habet v. g. licentiam utendi equo. Secundò omnes virtutes ad alterum, ut gratitudo, pietas, religio, &c. Tertio jus proprietatis civium est sub ordinatum rei publicæ, & creaturæ DEO, ergo etiam prælatio in usu rerum utilium est subordinata rei publicæ, & DEO: aliàs civis contra rempublicam, & creatura contra DEUM haberet jus proprietatis contra dicenda.

Tertia cum Esparza quòd *fit facultas libera disponendi circa rem vel personam ad usus lege permisos non impedibiles licite ab aliis.* Contra est capaci hereditatis acquirendæ jure proprietatis debetur carentia fraudulenti impediendi ejus acquirendæ, & tamen vi dicti juris non habet facultatem liberam ad ullum usum lege permillum: nihil enim potest disponere circa voluntatem testatoris, nec circa voluntatē cæterorum, ne ipsum impediunt, ut per se patet, nec circa ipsam carentiam impediendi, hæc enim est omnino dependens à voluntate aliena: unde si nihil potest immediate disponere

A 2

circa

circa voluntatem alienam, etiam nihil potest circa omissionem impedimenti.

3. Obiicies primò parvulos, amentes, Ebrios, & dormientes retinentes jura proprietatis non retentâ libertate, ergo non possunt restringere libertatem aliorum in proprium commodum per suam voluntatem. Secundò quisque rebus suis potest uti non minus in suam, quam aliorum felicitatem, imò hæc est potissimus scopus in usu temporalium, estque vitium avaritiæ, & immisericordiæ eorum usum restringere, ergo jus proprietatis utpote carens omni vitio non dispensat ea in suam præcisè utilitatem. Tertio unico existente in mundo ille haberet jus proprietatis utendi rebus suis saltem membris, & tamen non posset moraliter restringere per suam alterius ulli⁹ voluntatem.

Resp. Ad primum concessio antecedente Distinguo consequens: non possunt actu restringere, concedo consequentiam, non possunt pro statu, pro quo forent ad volendum expediti nego consequentiam. Argumentum malè supponit requiri actuale liberum exercitium ad jus proprietatis, cum sufficiat actualis legitima potestas, quæ remanet in illis.

Resp. Ad secundum & dico, dispensationem bonorum in communem felicitatem adhuc principaliter, ac determinatè cedere in favorem proprium, quia sic utens jure proprietatis exercet opus honestum, ac meritòrium, quod affert maximum gaudium, pulchritudinem, ac memoriam sui perpetuandam, & sic verificatur illud Actorum 20. *beatius est magis dare quàm accipere.*

Resp. Ad tertium Distingueno non posset absolutè restringere, concedo; ex hypothesi si aliquis existeret capax restrictionis, nego, quod sufficit, ut tunc existat le-

gitima potestas per accidens tamen impedita ab exercitio restrictionis.

4. Obiicies quartò Princeps & quisque Superior habet in subditos merum jus jurisdictionis, & tamen hoc est utile illi tum secundum se tum quoad multiplicem ejus usum præcipiendo in propriam felicitatem: res enim commoda communitati est etiam commoda Principi ac superiori, ut est persona privata. Quintò jus jurisdictionis non dat jus proprietatis in subditos horumque bona, & tamen potest disponere de hisce bonis, quando postulat necessitas ad pacem stabiliendam, quæ æquè favet principi, ac subditis, ergo non est solius juris proprietatis formaliter respicere commodum proprii subditi. Confirmatur, injustè impediens legitimum Superiorem ab usu jurisdictionis facit illi strictam injuriam, ergo violat jus proprietatis & non jurisdictionis, ut palam est, si violans id non sit subditus: ergo superior habet jus proprietatis in jus jurisdictionis, sed jus proprietatis formaliter ordinatur in proprium favorem, ergo etiam jus jurisdictionis saltem prout subest juri proprietatis, ergo etiam actus jurisdictionis nempe leges & præcepta ordinantur in favorem proprium.

Resp. Ad quartum: principem habere utilitatem & multiplicem usum jurisdictionis præcipiendo non directè ac principaliter in suam felicitatem, sed secundariò, & indirectè, quatenus felicitas directà subditorum etiam redundat in bonum Principis. Cæterum jus jurisdictionis potest considerari primo respectu principis seu formaliter, ac secundum se: hoc modo inest adæquate Principi, estque ejus bonum proprium, habetque in id non minus, ac in res suas cæteras jus proprietatis. Secundò consideratur ob-

objectivè, idest secundum id, quod formaliter, & principaliter respicit, nempe subditorum facultatem: hoc modo nequit directe respicere bonum principis, secus priore.

Resp. Ad quintum Distinguendo secundam partem antecedentis, potest disponere directe vi jurisdictionis de bonis subditorum, nego ancedens, potest indirectè disponere de illis postulante necessitate communi, concedo antecedens, & nego consequentiam. Dico ergo, quòd quisque Superior habeat jus proprietatis ad gubernativam potestatem & ad utendum tali potestate pertinens ad justitiam commutativam, quòd jus solet vocari reflexum, quia est jus in jus, unde id lædens peccat contra justitiam commutativam cum obligatione restituendi & compensandi quidquid damni patitur Superior ex ejus violatione: Unde Princeps pariter ex jure hoc reflexo proprietatis in jus jurisdictionis utitur jure jurisdictionis, & ex titulo legalis justitiæ habet jus ad pacem stabilendam, quam si nequit stabilire sine usu ac translatione bonorum temporalium subditorum potest ea transferre (hæc enim sunt indirectè subjecta juri suæ Potestatis) ex jure alto reflexo, quòd licet non sit jus pro-

prietatis relatè ad subditos, eorùmque bona, est tamen jus eminentiale fundatum in potestate directa utendi tali medio ad conservandum jus directum suæ potestatis, tituloque hujus juris eminentialis potest transferre in alios jus proprietatis ad eadem bona: Unde ut verbo dicam Princeps, etiam vi juris alti non habet potestatem directam, ac jus proprietatis in temporalia subditorum, sed indirectam, seu quatenus, præcisè sunt medium necessarium conservandi potestatem directam gubernativam, quo sensu ex communi Theologorum etiam Pontifex habet jus indirectum in bona temporalia fidelium, quando necessaria sunt ad conservandam spiritualem gubernationem, eo enim casu vi dicti juris eminentialis potest in alios transferre jus proprietatis etiam in regnum, licet in hoc careat jure proprietatis.

Pro coronide Nota, dum quis vovit se obediturum confessario suo, negandum est, quòd confessarius habeat potestatem per suam voluntatem moraliter restringendi voluntatem voventis, sed ponendi solum conditionem, sub qua is, qui vovit, se voto obstrinxit ad moraliter restringendam suam voluntatem.

§. II.

Per quid constituatur legitima potestas juris proprietatis constitutiva.

5. **C**um per numerum secundum potestas non juridica, seu non legitima, id est, non conformis legi non sufficiat ad legitimam potestatem, per quam constituitur formaliter jus proprietatis, restat explicandum, per quid tanquam per formam intrinsicam habeatur potestas in esse legitime.

Pro decisione Notandum, quòd jus & Dominium proprietatis ac jurisdictionis in creaturis sit realiter distinctum ab illis, & à beneficio creationis utpote ab iis separabile. Sic qui est Dominus agri, potest esse sine ejus Dominio, qui est Rex sine jurisdictione. Imo etiam jus naturale proprietatis, ac jurisdictionis.

ditionis non fundatur in essentiali exigentia naturæ independenter saltem à libera DEI lege, & quandoque à propria libertate ac lege etiam humana. Dicitur igitur duntaxat jus ex eo naturale, quatenus ex aliqua naturæ inclinatione concessum est ab Authore naturæ in his circumstantiis, in quibus tolli potuit ac divinitus non concedi. Sic habemus jus naturale proprietatis à DEO concessum ad motum manuum, pedumque, &c. (licet non simus Domini membrorum nostrorum) in commodum nostrum, vi cujus juris restringimus libertatem aliorum, ne nos in eorum usu impediunt, ne occidant, mutilent, &c. Pariter naturale jus jurisdictionis Patris in filium stat in actu divino Patri dicente: *præcipe filiis in eorum utilitatem, & similiter filiis obedite parentibus precipientibus in vestram utilitatem.* Hinc à fortiori jus proprietatis, ac jurisdictionis in alia, quæ non sunt juxta naturæ inclinationem non potest nasci nisi à lege, aut quasi à lege.

6. Dico ergo cum Mauro legitimam potestatem, seu jus proprietatis conveniens Creaturæ formaliter consistere in lege, seu quasi lege favente uni, ceteros gravante; favet illi, cui directè confert legitimam potestatem ad moraliter restringendam reliquorum libertatem per voluntatem suam; eadem potestas ceteros gravat, dum restringit libertatem, ne licitè possint ea uti circa res alterius sine hujus consensu.

Dicitur primò *in lege* prout hæc communis est naturali, ac positivæ, quia quandoque eam potentiam confert lex naturalis, ut proximè vidimus, aliquando positivæ Divinæ (sic in prima rerum conditione DEUS dedit homini jus in inferiores creaturas, & postea Israëlitis in terram Chanaan) aliquando ab humana ex concessione Divi-

na (*non enim est potestas nisi à DEO ad Rom. 13.* Et sic omne jus proprietatis per legem Dei liberam, aut humanam ex potestate à DEO concessa factam habetur) supposito aliquo contractu legitimo sive valido tanquam puro termino exacto à lege, ut hæc conferat jus proprietatis sicut efficaciter volens dare eleemosynam ad pulsus horologii hic non obligat, sed est pura conditio, ad quam manet per suam voluntatem obligatus ad eleemosynam, ergo similiter jus formaliter non oritur ex contractu, sed sæpe est conditio, sine qua lex non confert jus; unde cum plures leges constituant, ut hi, & non alii sint legitimi contractus, quibus stantibus jus unius in alterum transit ex vi legis, sequitur, quòd similes leges respiciant contractus ut puram conditionem, conferantque contrahentibus jus ex modo suo tendendi. Idque ulterius patet, quòd si lex irritet contractum, hic nullum jus conferat, ergo vis tota translata juris stat in lege, & lex se ipsa seu extendentia sua est forma denominans, jurisque constitutiva.

Dixi secundò *seu quasi in lege*, quia dantur aliqui actus supremi Domini legi æquivalentes, ut patet in casu creati nnius hominis in mundo, cui DEUS dedisset Dominium in creaturas: hic actus non esset strictè lex (cum essentia huius sit respectus ad communitatem) sed quasi lex, nempe eminenter, & virtualiter, præstareque eundem effectum, quem lex. Hoc sensu ab aliquibus præceptum & pactum validum vocatur virtualiter, & eminenter lex.

Conclusio explicata probatur: illud est formale constitutivum legitimæ potestatis, jurisque proprietatis, per quod formaliter ponitur jus proprietatis, & quo solo ablato jus tollitur (nisi sit terminus, cum quo essentialiter connectatur jus proprietatis)

tis aliunde constitutum) sed positâ solâ lege aut quasi lege formaliter ponitur jus proprietatis, & ablata sola lege, etsi cætera ponantur jus proprietatis tollitur (nec lex est terminus, cum quo jus aliunde constitutum essentialiter connectatur) ut declaratum est, ergo.

7. Pro solvendis oppositis Nota primò, non obstat, quòd lex Divina aliquando juris temporalis constitutiva sit æterna; quia lex Divina ab æterno non pro æterno, sed pro tali tempore confert mihi jus.

Nota secundò; dum dicitur, quòd sæpe quis cogitet transferre ac re ipsa transfert jus suum in alterum immemor legis, ergo lex non constituit jus.

Resp. Esse immemorem legis sub conceptu legis explicito, secus sub conceptu convertibili cum lege, qualis conceptus est, quod cogitet de sufficienti sua potestate ad transfe-

rendū jus in quocunq; demum illa consistat.

Nota tertio lex constitutiva juris Divina pro objecto voluto habet suum complementum, seu quid rerum eam complens in esse liberi, unde necessaria non est, ut lex juris constitutiva habeat pro objecto voluto ipsum jus formale, consequenter nec se ipsam. Deinde sine absurdo concedi potest quod lex se ipsam habere possit pro objecto inadæquato; vult enim E. g. Petrum esse Dominum, seu Petrum cum jure, proinde Petrus est objectum inadæquatum, & præter Petrum etiam lex, cum nequeat aliter aliquis actus esse lex, nisi quatenus vult se ipso obligare; atqui nequit se ipso obligare nisi velit se ipsum: sed ut dixi, non est necessarium, quia obligatio est effectus formalis resultans ad existentiam actus legislatoris hoc ipso, quòd vi sui modi tendendi denominet rem à se præceptam, aut vetitam.

§. III.

Jus proprietatis Dividitur.

8. **C**onstat ex numero secundo juncto quinto jus proprietatis esse, aut naturale aut positivum, estque utriusque differentia indicata, nempe quòd positivum dependeat ab arbitrio libero Divino vel humano, secus naturale; hoc enim juxta me est ipsa natura rationalis prout respiciens certa objecta circumstantiata, id est, prout hæc certis vestita sunt circumstantiis, aut secundum communiorem est dictamen rationis antecedenter ad omnem liberam Societatis Conventionem & legem ligans naturam rationalem, tale jus est in DEO ad sui cultum, suppositâ enim DEI solâ, & naturæ

rationalis existentia ratio dicitur independenter à lege Divina, aut humana nos obligari ad colendum DEUM: unde jus naturale simpliciter sumptum (nisi objecti ipsius circumstantia mutetur, quæ mutata cessat esse ipsius propria materia) est immutabile ac indispensabile relatè ad objectum suum, si ex variata aliqua circumstantia cesset ejusmodi objectum esse materia, quam jus naturæ respicit, jam non erit jure naturæ illicitum: sic jus naturæ vetat occisionem, aut mutilationem autoritate privatâ, ac ex circumstantia E. g. Divinæ dispensationis (sic Abraham licitè occidisset filium suum Isaac
Inno;

Innocentem, à DEO vitæ proprietatis Domino jussus, nisi postea mandatum revocasset) aut publicæ autoritatis in reos exercendæ, aut necessariæ justæ defensionis libertate quis occiditur.

9. Dividitur jus naturale primò in simpliciter tale, & in tale secundum quid, utrumque fundatur in naturæ inclinatione cum hoc discrimine, quòd, quando saltem DEUS Author naturæ potest privare effectu suo ac impedire, creatura jus proprietatis in natura fundatum non habeat simpliciter sed secundum quid, nempe cum dependentia à libera concessione Divina. Hoc modo homo licet non sit Dominus proprietarius vitæ ac membrorum simpliciter, est tamen secundum quid per numerum 5. quando autem nequit impediri à DEO effectus juris, jus ad ejusmodi bona est simpliciter tale. Tale jus habet DEUS in sui cultum, ut non odio habeatur, natura rationalis ad non deceptionem sui per mendacium, &c. Quando autem lumen naturale non inclinatur ad inducendam obligationem, dicitur jus merè proprietatis positivum.

Inter naturale & positivum intercedit quasi medium jus gentium seu aliquid de utroque participans, & ab utroque in eo discernitur, quòd naturale contineat præcepta ex principiis naturalibus absoluta necessitate etiam non præsuppositâ humanarum gentium necessitate & consuetudine deducibilia, uti sunt præcepta Decalogi: jus autem gentium comprehendat præcepta, quæ quidem ex principiis naturalibus deducuntur, non tamen absolutâ necessitate, sed consuetudine gentium. Hoc jure est introducta terrarum divisio, jus legationum, commerciorum, contractuum, foederum, bellorum, induciarum, servitutum. Etsi enim homo habeat jus naturale proprietatis

secundum quid in usu membrorum suorum, proinde jure naturæ nullus sit servus: quia tamen hoc non prohibet, quo minus exigente id bono communi possit lex servitutis condi, jure gentium est inducta servitus. Obligatio itaque proxima juris gentium supponit humanam Societatem & consuetudines inter gentes, secus jus naturale: ab hoc tamen totaliter non distinguitur utpote continens multa præcepta naturalia, nec sit de rebus merè indifferentibus, sed quæ post introductas consuetudines, humanamque Societatem exigunt prohiberi aut præcipi, secus ea quæ sunt juris positivi. Ita communis opinio.

Hinc rejicitur communis juris consultorum juris naturæ, & gentium expositio in lege 1. de justitia, & jure cum Ulpiano docentium jus naturale esse, quod natura omnia animalia docuit, gentium verò, quo gentes solæ humanæ utuntur. Hæc expositio confundit instinctum conformem naturæ ut sensitivæ communi cum brutis, & instinctum naturæ conformem naturæ rationali ut rationali, quæ sola est capax juris naturalis, operationisque honestæ, jus itaque omne propriè dictum congruit solum naturæ rationali. Quid ego nunc sentio, exprimo n. 388.

10. Celeberrima juris proprietatis ex parte termini divisio est in jus in re, & jus ad rem. Jus in re secundum communem cum Molina definitur, quòd sit jus cui *res ipsa devincta est*, hoc est, devincit sibi potius rem, quàm determinatam personam, unde est facultas rem ubicunque & à quocunque detentam ut propriè suam vindicandi, quo circa jus in re consuevit etiam dici jus reale, seu quasi ipsi rei adhærens: jus verò ad rem ab eodem Molina definitur esse jus, cui *res ipsa nondum devincta est*, sed re-

respicit personam determinatam, hancque immediatè obligat (& ideo vocatur etiam jus personale) ad rem illam præstandam, quin hæc possit immediate occupari ab habente jus ad rem v. g. emisti equum à Petro, quem tibi nondum tradidit, eundem postea vendidit Paulo, huicque equum tradidit; Paulus habet jus reale in equum, tu verò solum personale: unde nequis tollere Paulo equum, sed directè potes agere in personam petri actione quæ vocatur personalis secus actione reali.

Ex his potest etiam sic exponi *jus in re & jus ad rem* dicendo *jus in re* est, quod tribuit actionem realem, seu vi cuius rem ipsam obligatam habet, ita ut ad quemcunque res transeat, ejus Domino maneat adstricta, possitque ab eodem vendicari. *Jus ad rem* est, quod directè, ac immediatè non præbet actionem in rem, seu realem, sed tantum personalem, id est, in personam, siquidem res ipsa per se nostra non est, sed solum persona determinata est obligata ad rem aliquam suo tempore tradendam & ideo, si ejusmodi res tradatur alteri, non possimus eam nobis vendicare, uti constat ex exemplo allato: Actio realis dicitur etiam rei vindicatio, est autem actio ut sic *jus persequendi in judicio id, quod sibi debetur* §. 1. *institit de actionibus*.

II. Est etiam generalis divisio juris proprietatis in paternum, conjugale, & herile, seu jus intercedens inter Patrem & Filium inter virum, & uxorem, inter Dominum, & servum. Intelligentia hujus divisionis pendet ex favore legis per numerum 6. constitutivæ juris proprietatis, unde quantum favet uni ex his adversus alterum, tantum habet jus in alte-

rum, unde cum lex aliquando inter Patrem & Filium, &c. considerat tanquam duo respectu alicujus boni, aliquando ut unum sicut membrum cum suo physico supposito, inde fit, ut lex quandoque det Filio jus proprietatis adversus Patrem, ut in bonis castrensibus, & quasi castrensibus à filio acquisitis, quia quoad hæc lex Patrem, & filium considerat, ut duo physica, & civilia supposita, quandoque autem lex cum filio negat jus ad quædam bona, ut præsertim ad profectitia, id est, acquisita à filio ex substantia Patris, aut dono ab aliis facta principaliter intuitu Patris, unde filius relate ad hæc consideratur solum cum jure eo, quod habet membrum ad suum physicum suppositum.

Pariter uxor ad maritum ad bona quædam nempe pura paterna honorem, famam, se habet ut suppositum physicè, ac civiliter diversum proinde maritus usurpando similia bona, aut inhonorando, aut infamando uxorem facit ei injuriam, uti & negando injustè debitum conjugale, econtra ad reliqua bona administranda uxor se habet ut membrum ad suum suppositum respectu mariti: hic enim à lege constitutus est administrator, & cum etiam servus ex lege est Dominus famæ, honoris & quorundam temporalium E. g. peculii ex consensu expresso, vel tacito Domini à servo acquisiti, respectu horum retinet servus jus proprietatis contra Dominum, estque ab hoc suppositum etiam civiliter diversum, seque habet non ut servus, sed ut Dominus, ita S. Thomas hic quæst. 57. articulo 4. ad secundum.

12. Ad acquirendum jus proprietatis ad rem seu personale sufficit titulus, cujus nomine venit id, in quo totum jus primitus fundatur, ideòque est prima ra-

dix Dominii E. g. donatio, promissio, aut aliquis alius contractus puta emptionis, mutui, &c. non secuta rei traditione.

Ad acquirendum autem jus in re seu reale regulariter tria ex Molina requiruntur. Primum physica aut moralis rei existentia (rei enim non existentis non datur vindicatio) physica quidem in rebus corporalibus, sive manu tangibilibus, ut vestis, domus, ager, &c. moralis verò in rebus incorporalibus, id est, manu intangibilibus, ut usus, usus fructus, patronatus, servitus, beneficium, hæreditas sumpta pro jure ad bona defuncti, omnia denique jura in, aut ad aliquid, hæc enim non sunt quid reale, sed morale, hoc est, in existimatione hominum existens, supponens tamen aliquod physicum præexistisse v. g. contractum fundans moralem hanc existentiam. Secundum requisitum est titulus jam explicatus. Duo hæc requisita semper sunt necessaria. Tertium est traditio rei, seu possessio, estque Generalis ex Molina regula, quando ex dispensatione speciali juris non constat, ante traditionem acquiri jus in re, dicendum est, quod posito titulo ante traditionem acquiratur solum jus ad rem; quia autem in quibusdam casibus leges disponunt per solum titulum ante traditionem acquiri Dominium, seu jus in re, idcirco dixi regulariter prærequiri tria ad requisitionem juris in re.

Dominia rerum non transferri regulariter ullis pactis, seu titulis sine traditionibus habetur in lege *traditionibus* Cod. *de pactis*, neque vicissim traditione sine titulo venditionis, aut alterius justæ causæ exprimitur lege *nunquam* ff. *de acquirendo rerum Dominio*

Casus autem in jure expressi, in

quibus jus in re comparatur ante traditionem, sunt sequentes. Primò in legato, in donatione & venditione facta civitati, Ecclesiæ aut aliis piis locis, Secundò acquiruntur Ecclesiastica beneficia solâ collatione, & acceptatione, Tertiò fiscus acquirit jus in re ad bona rei à die commissi delicti, hinc ab eo die ad quemcunque transeunt, transeunt cum onere, quo fisco alliganrur. Quartò acquiritur hæreditas tam ex testamento, quàm ab intestato per ejus aditum, aditur autem acceptatione, seu profitendo se hæredem velle esse ante actum possessivum §. *item extraneum* Inst. *de hæred. qualitate, & different.* Hoc modo res reliquæ omnes incorporales jure hæreditario comparatæ transeunt in hæredem. Pari modo legatum acquiratur statim legatario etiam ignorant à die aditæ ab hærede hæreditatis: imo ex fictione juris ab ipsa morte testatoris: ut colligitur ex lege à filio ff. *de furtis, ea* inquit, *que legantur rectà viâ ab eo, qui legavit, ad eum cui legata sunt, transeunt.* Nisi legatum repulerit L. *si tibi* ff. *cum servus* ff. *de legatis.* Casus procedit de legato in individuo determinato, ut si legetur talis fundus, res enim legata incerta quantitate, ad individua liter incerta v. g. tantum de pecunia, vel frumento, &c. legatarius non comparat hujus Dominium, sed actionem hypothecariam, per quam bona defuncti ad quemcunque perveniant, manent hypothecata, & obligata legatario pro legati solutione, Leg. 1. & 2. *quamvis codice de legatis.*

Putant etiam aliqui spectare ad præfatos casus res à Principe donatas, vel alio contractu Dominii translativo inito, cum enim spectet ad Principes leges conde-

re,

re, vero similiter censeatur transferre dominium ante traditionem: sed probabilius molin. Cum aliis restringit hoc ad donata, aut ad concessa privilegia, quia tunc praesumitur agere ut non subiectus legi positivae requirenti traditionem ad jus in re, secus in contractibus onerosis. Reliquos casus vide apud Less. lib. 2, cap. 3. dubio 3.

Ex dictis infero comparative ad eandem rem sub diverso respectu posse tibi competere jus in re, & ad rem, ut si quis

injuste dejiciatur à possessione rei suae, respectu amissae possessionis habet jus solum ad rem, respectu autem rei possidendae habet jus in re, unde potest eam vendere, donare, ac in judicio saltem petitorio Possessorem convenire, remque citra ullius injuriam sibi vindicare, dum alter definit possidere. Item in re fructifera à te empta tibi tradita habet jus in re relate ad rem fructiferam, fructusque tunc existentes respectu autem futurorum jus duntaxat ad rem.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Dividitur, & definitur dominium Proprietatis.

13. **C**ertum est ad dominium proprietatis indispensabiliter requiri jus in re, habens enim jus ad rem non est Dominus rei, hinc jus proprietatis latius patet, quam dominium, quia hoc nequit reperiri sine jure proprietatis, secus hoc sine dominio, ut dictum, jus itaque proprietatis ut sic se habet ut genus, dominium verò ut species juris, jus tamen in re non datur sine dominio contra plures Doctores.

Divisio prima domini est in dominium proprietatis, & jurisdictionis: horum discrimen est exponendum ad eum modum, quo ipsa jura proprietatis, & jurisdictionis distinximus numero secundo.

Dominium proprietatis dividitur in Ecclesiasticum per se ordinatum directe in

bonum spirituale fidelium, & in politicum per se ordinatum ad felicitatem publicam, seu civium utilitatem per numerum 1. & 2. hoc subdividitur in Democratiam, quando ipsa populi communitas imperat, in oligocratiam, quando penes paucos residet Imperium, Aristocratiam, quando penes primates, & Monarchiam, quando penes unum tantum. Commune est utrique dominio, quod possit impediri quin tollatur: aliquando autem etiam tollitur, sic secundum plures à die commissae haresis omnia bona delinquentis manent fisco addicta & huic ipso facto acquisitum est dominium proprietatis in bona: aliquando autem leges non tollunt dominium, sed ligant, idque dupliciter nempe vel prohibendo solum licitum u-

B 2

sum

sum relicto hujus valore, sic expendens propriam pecuniam in meretricium illicitè utitur eâ, non tamen invalidè, aliquando lex prohibens usum est simul irritans, seu reddens illicitum, ac invalidum: sic pupillus manet Dominus rerum, lex tamen factas ab ea donationes aliasque alienationes, & contractus sine auctoritate tutoris initos, facit illicitos & simul invalidos. Magnum itaque discrimen est inter jus ablatum & purè ligatum, seu impeditum, quia hoc ablatâ lege ligante potest se exercere in suis actibus, secus ablatum, licet cesset lex auferrens.

Dominium proprietatis creatum dividitur in perfectum, sive in plenum, seu in solidum, ac in non plenum, sive in non solidum; perfectum est, cui nulla particula ad dominium spectans deest ex parte subjecti, & objecti. Porro tunc subjective includit aliquem defectum, quando quis est rei Dominus, sed non solus, sive non privative ad aliud, ut dum duo emunt rem in individuo pecuniâ utriusque, quisque eorum ante divisionem possidet rem totam totalitate rei, sed non totalitate domini (idem fit in relicta pluribus hereditate ante hujus partitionem) eo modo, quo concurrentibus pluribus causis ad effectum singulâ producunt illum totaliter totalitate effectus, secus causâ, ex parte verò objecti erit non plenum dominium, quando plures eandem rem possidentes non habent singuli jus integrum in illam, sed unus retinet, aut acquirit unam partem juris alter alterum, ut si proprietas domûs spectet ad unum, ad alterum habitatio, seu usus fructus.

Hinc Theologi ex Bartholo partiuntur dominium in directum nudum, in utile nudum, in directum simul, & utile,

in hoc enim retinetur proprietas & simul utilitas ex re, erit autem directum nudum, quando proprietas E. g. agri retinetur carens jure fructuum, alteri reservatorum, quo casu hic habet dominium utile nudum, quod multiplex est, nempe usus fructus, usus, habitatio, Emphyteusis, feudum, libellus, superficies, servitus, possessio, &c. huc reducitur jus pignoratitium, hypothecarium quod non est proprie jus, ut videbimus, sed meræ retentionis seu custodiae, aut pro securitate debiti. Vide Gormaz hic *D. 4. à n. 2.* explicantem plerâque hæc imperfecta dominia & *D. 5. à n. 258.*

Advertendum autem primo, quod etiam nuda proprietas, seu jus in re non careat omni utilitate (aliàs hoc ipso non esset jus, ut constat ex definitione per *n. 2*) reddit enim proximè capacem reuniendi sibi dominium utile, seu reintegrandi jus plenum extincto jure usufructuarii per *L. omnium pradiorum §. constituitur ff. de usufructu* ibi: *ne tamen in universum inutiles essent proprietates, semper abscedente usufructu, placuit certis modis extinguere usum fructum, & ad proprietatem reverti.*

De modis extinguendi usum fructum agit *§. usus fructus instit. de usufructu*. Ubi etiam dicitur, quod si usufructuarius acquirat proprietatem rei, ejusmodi unio vocatur *Consolidatio*.

Advertendum secundo, quod proprietas prævaleat usufructui, seu juri ad utilitatem, nam hoc est accidentia rei salvâ hujus substantiâ, proprietas autem est circa essentiam, & substantiam rei, hinc merito Molina dominium proprietatis dividit in simpliciter tale, & in tale secundum quid, hoc competit usufructuario, il-
lud

lud proprietario : estque hic simpliciter, alter solum secundum quid Dominus, & sic conciliantur leges vocantes usufructuarium Dominum cum legibus id negantibus, conciliantur inquam : negantes enim loquuntur de dominio simpliciter tali, affirmantes verò de dominio secundum quid tali. Præmissis his.

14. Dicendum est cum omnibus fere Theologis, & Jurisconsultis ex Bartholo Dominium proprietatis creatum in solidum, seu perfectum benè definiri, quod sit jus perfecte disponendi de re, nisi lege prohibeatur, imperfectum verò quod sit jus imperfectè tantum (id est non in omnem usum) de re disponendi, nisi lege prohibeatur. Juristæ quidem addunt, de re corporali, sed Theologi, ut etiam res incorporeales, de quibus n. 12. dictum, comprehendant rectius omittunt ly corporali. Probatur quod definitio tam perfecti, quàm imperfecti Domini creati sit per essentialia, eaque prima prædicata omni & soli dominio creato perfecto, ac imperfecto convenientia : per ly jus perfecte disponendi convenit creatum perfectum cum increato, & differt ab imperfecto creato, simulque indicatur legatum, ac Procuratorum non esse rei Dominum, utpote de re non proprio, sed committentis nomine disponentem, per ly nisi lege prohibeatur differt à dominio increato, cum DEUS non habeat superiorem (qui liget ac impediatur juris usum) secus creatus Dominus, cujus dominium etiam perfectum subordinatur bono communi pendetque à jure alto Principis per numerum 4. ac quintum, qui ob publicum bonum, aut etiam ob bonum privatum habentis dominium, nempe pupilli potest per legem, aut præceptum

vetare proprietario usum Domini reddendo duntaxat illicitum vel etiam invalidum, idcirco additur, nisi lege prohibeatur.

Quæ autem prærequiruntur ad acquirendum dominium creatum regulariter loquendo liquet ex n. 12. ubi explicuimus necessarias condiciones ad comparandum jus id dominio essentialiter inclusum, ibique casus in jure exceptos attingimus.

15. Obiicies dominium non est formaliter jus, sed isto prius : ideo enim quis habet jus in re ad omnem usum, quia est ejus Dominus. Secundo usufructuarius non est plenus Dominus, & tamen habet jus perfecte disponendi de re, eaque utendi ad omnes usus lege non prohibitos. Tertio nullus homo est plenus Dominus rerum omnium mundi, & tamen habet jus perfecte disponendi de rebus omnibus, nisi esset lege prohibitus. Quarto dominium directum nudum seu separatum ab utili est perfectum, quin id habens queat perfecte disponere de re. Quinto possidentes majoratum, seu fidei commissum sunt pleni Domini, aliàs nullus daretur plenus Dominus ejusmodi bonorum, atqui illi nequeunt perfecte disponere, siquidem nihil possunt alienare. Sexto quoties lex prohibet aliquem Domini usum, toties tollitur jus, ergo sive detur titulus & traditio, sive non, nunquam potest à lege ligari plenum dominium contra suppositum conclusionis. Antecedens probatur, aliàs daretur jus ad usum prohibitum & turpem, quod repugnat.

Resp. Ad primum nego assumptum, ad probationem Distinguo, ideo causaliter habet jus, quia est Dominus nego, i-

deo formaliter concedo. *Ly ideo* secundum omnes dupliciter sumitur. Primo causaliter, & sic significat realem inter effectum, & causam distinctionem, qualiter sumitur dicendo, ideo existit petrus quia DEUS illum produxit. Secundo formaliter, quando nempe ex ratione formali constitutiva affirmatur constitutum, aut è contra, quo sensu sumitur dicendo, ideo est homo, quia est animal rationale, hoc modo sumitur *ly ideo* in argumento, idcirco non distinctio realis, sed identitas significatur inter jus, & dominium.

Resp. Ad secundum negando usufructuarium perfecte posse disponere, cum non possit re uti, nisi salvâ ejus substantiâ.

Ad tertium dupliciter lex aliqua potest prohibere alicui usum rei. Primo prohibendo usum rei, ad quam jus non habet. Secundo ut prohibitio supponat jus, hæc non ligat personam titulo prohibitionis usûs rei, sed ligat, ac impedit jus præexistens, prior autem non ligat jus utpote nullum supponens, sed ligat personam jure carentem, ne utatur rebus. Quod homo nequeat uti perfecte rebus omnibus, oritur ex lege prohibente usum non supponente jus in res omnes mundi, consequenter non ligat jus in res mundi sed personam. Negatur itaque secunda pars assumpti.

Ad quartum nego assumptum, si dicas dominium directum habens, habet non minus jus suum ligatum quam pupillus, sed hic habet dominium plenum, ergo & ille. *Resp.* Distinguo majorem non minus habet jus suum ligatum inadæquatum, quam pupillus concedo majorem, adæquatum nego majorem, & con-

cedo minorem nego consequentiam. Disparitas est quod lex pupillo prohibens usum præsupponat adæquatum jus, lex autem Domino purè directo prohibens usum supponit non nisi inadæquatum igitur etiam hoc solum ligat.

Ad quintum negat Lugo *D. 2. n. 6.* cum pluribus Jurisconsultis esse plene Dominos, proinde non conferri jus alienandi bona vinculata, neque dari ullam realem personam, in qua resideat plenum dominium tale, sed personam fictam à jure nempe integram familiam, penes quam plene resideat dominium in bona vinculata, hinc aliquid ex iis bonis alienans tenetur restituere, ergo non est plenus Dominus per legem si duobus §. sed quia, *cod. communia de legatis*, cum in hac dicatur habere plenum dominium è contra *Molin. tract. 2. D. 3.* cum multis legistis concedit esse plenos Dominos proinde accipere jus alienandi, sed ligatam lege irritante alienationem, cum enim debeat transferre totum jus in posteros, hinc lex irritat alienationes, proinde alienantes tenentur alienata restituere obligatione fundata in lege jubente transferri jus totum, cum hoc autem stare potest plenitudo dominii in bona, sed impedita, ne valeat alienatio, nec lex à Lugo allegata contrarium probat, quia ea nec affirmat, nec negat, quod hæres obligetur alicui bona restituere sit plene Dominus.

Respondeo secundum leges posse conferri adæquatum jus sed ligatum quoad effectum alienandi, vel inadæquatum tollendo jus inadæquatum nempe ad alienandum: quocúmque modo defacto sit collatum, nihil est contra assertum, de cætero verius est, quod docet Molina *propter legem generaliter §. sub conditio-*

ne ff. qui, & à quibus ubi : sub conditione servus legatus pendente conditione pleno jure hæredis est, sed nullam libertatem ab eo consequi potest, ne legatario injuria fieret, si scilicet impleveretur conditio, ad eumque eo ipso pertineret. Ratio etiam est, quod quando quis à principe petit facultatem alienandi vinculata bona, non petit ullum jus sibi concedi, nec princeps secundum omnium opinionem censetur conferre illi aliquod dominium, sed solum tollere vinculum : igitur ad salvandum plenum dominium non est necessitas recurrendi cum Lugo ad personam fictam.

Ex his sequitur ad perfectionem do-

minii non esse necessariam potestatem ponendi actum validum pro statu legis illum annullantis. sicut non spectat ad virtutem ignis calefactio pro statu decreti DEI nolentis concurrere, & tamen ignis retinet totam virtutem calefaciendi.

Ad sextum Respondeo negando antecedens, ad probationem Distinguo daretur jus ad usum prohibitum ut prohibitum nego ad usum prohibitum specificativè sumptum, & quoad suum valorem concedo lex pure prohibens usum juris est extrinseca essentia juris : Lex verò dans valorem actui constituit ipsum jus per numerum 6.

ARTICVLVS TERTIVS.

An DEUS habeat dominium proprietatis in creaturas.

16. **R**espondeo affirmativè cum Lugo de Incarnat. Disp. 3. sect. 3. & 4. ex communi contra Vasq. de Incarnat. Disp. 7. & p. 1. Disp. 85. c. 4. probatur primo omnis habens jus perfecte disponendi de rebus suis in sui favorem est perfectus Dominus proprietatis per numerum 2. & 14 sed DEUS potest de creaturis sic disponere, ergo. Minor probatur destruendo principale fundamentum Adversariorum, eatenus DEUS ut proprietarius non posset disponere de creaturis, quatenus ex illis nullum capit commodum, nec ullum incommodum potest pati ex ullo peccato nostro consequenter

nec injuriam, cum lædi nequeat, sed hoc fundamentum nullum est, tum quia ad jus proprietatis sufficit ad commodum propria libertatis, seu in suum beneplacitum stringere voluntatem alterius, qualiter etiam DEUS potest stringere, tum quia creaturae conducunt ad gloriam DEI, & felicitatem extrinsecam, cum eos ordinet ad diversos fines, unde si DEUS jure proprietatis exigit à nobis aliquas operationes earum omissio est stricta injuria, quia etsi exinde nihil lædatur intrinsece læditur tamen extrinsece, quatenus operatio ab eo exigita est bonum æstimabile ac prudenter appetibile. Constat igitur creaturam

turam esse capacem obligationis strictæ justitiæ erga DEUM, consequenter bona externa DEI esse materiam justitiæ ac injustitiæ erga DEUM.

Neque dicas nulla actio nostra potest fieri invito, & nolente DEO, ergo nulla potest esse stricta injuria, seu contra Dominium proprietatis. Respondeo Distinguo antecedens nolente DEO nolitione efficaciter & absolute impeditiva existentiæ actionis à DEO prohibita titulo proprietatis seu strictæ justitiæ concedo antecedens, nolente DEO nolitione, vi cuius DEUS intendit, ut ejusmodi actio non sit licita nego antecedens, hoc modo DEUS est semper invitus peccantibus nobis.

17. Quæres an dominium incrementum proprietatis, & jurisdictionis sit perfectio simpliciter DEO necessaria? Respondeo sumptum pro potestate disponendi de creaturis titulo proprietatis, & jurisdictionis, seu gubernationes esse DEO essentialem perfectionem, jus sic sumptum potest dici jus remotum proprietatis, & jurisdictionis: cum lex terminis pareat esse perfectionem maximam posse pro libitu creaturas creare, destruere, iis præcipere, &c. Dominium verò sumptum pro jure proximo sive pro actuali est DEO semiextrinsecum, ac contingens, nam jus proximum proprietatis est decretum liberum, quo DEUS ut Dominus proprietatis stringit nostram voluntatem, ut omittamus, vel faciamus certos actus, jus proximum jurisdictionis est decretum, vi cuius DEUS ut legislator sive ut gubernator nobis præcipit, aut prohibet aliquos

actus, unde cum per nos libera decreta compleantur per quid DEO extrinsecum, sequitur jus divinæ jurisdictionis proximum realiter distingui à jure proximo proprietatis, quia complementum unius est aliud à complemento alterius, atque adeo neutrum decretum ut liberum affert DEO necessariam ac physicam perfectionem, sed moralem, quâ carere potest, cum non reddat DEUM intrinsece ac in se meliorem sed extrinsecè & accidentaliter.

Sed quid habet pro objecto voluntas divina obligans ex justitia stricta, seu titulo proprietatis, aut obligans ex obedientia, seu titulo jurisdictionis. Respondeo ex principiis nostris utrumque decretum pro objecto efficaciter volito habere suum complementum, unde dixi in tractatu de DEO complementum decreti aliquid prohibentis aut, aut præcipientis DEI posse esse ipsam hanc DEI locutionem: *præcipio tibi, aut prohibeo talem actum*, hæc præceptio, vel prohibitio si fit titulo proprietatis est actus liber spectans ad dominium proprietatis: spectabit autem ad dominium jurisdictionis, quando fit titulo legislatoris, hinc decretum liberum est volitio efficax respectu complementi, secus respectu actus præcepti, aut prohibiti, sed quantum est de se actum præceptum desiderat fieri à nobis, malum autem omitti, unde nec bonum denominat efficaciter, & absolute volitum, nec malum absolute nolitum, sed priorem denominat præceptum, posteriori prohibendum.

ARTICVLVS QVARTVS.

An creatura sit capax dominii proprietatis aduersus DEUM.

18. **C**ertum est defacto DEUM ini-
re onerosum contractum cum
creatura, vi cuius spondet
DEUS se daturum creaturæ in præmium
vitam æternam, si operata fuerit opus su-
pernaturale virtuosum à gratia dignifica-
tum.

Certum est secundo DEUM posito à
creatura tali opere obligari ad dandum
præmium, dubium est celeberrimum, an
superior obligatio sit à virtute fidelitatis,
quam certum est DEO inesse erga creatu-
ram, vel verò sit etiam à virtute iustitiæ
commutativæ, proinde an DEUS sit capax
hujus iustitiæ erga creaturam, consequen-
ter an creatura sit capax juris proprietatis
aduersus DEUM, scilicet an in casu pos-
to creatura ponendo actum supernatura-
lem meritorium acquirat hoc jus contra
DEUM, ita ut hic si per impossibile ne-
garet creaturæ vitam æternam, faceret
illi strictam injuriam.

In eo autem differt obligatio fide-
litatis ab obligatione iustitiæ commutativæ,
quod ex promissione fidelitatis nullum re-
sultat jus in promissario, sed DEUS se de-
terminat ad unum ex duobus extremis li-
bertatis, ita ut oppositum reddat sibi in-
decens; è contra obligatio iustitiæ supponat
in eo cui obligatur, jus stringens li-
bertatem ejus, qui obligatur.

Dicendum est cum Vasquez *prima*
parte Disp. 85. & sequente contra Suar.
opusc. de iustitia sect. 1. & 2. esse incapaci-
tatem creaturam juris proprietatis aduersus
DEUM. Probatur primò: si creatura
esset capax juris stricti, seu proprietatis v.g.
ad gloriam ut coronam, positus meritis in
DEO deberet componi obligatio strictæ,
seu commutativæ iustitiæ ad collationem
gloriæ cum perfecto proprietatis dominio
in eandem gloriam: DEUS enim est es-
sentialiter perfectus proprietarius gloriæ,
ita ut hanc perfectionem nequeat abdicare
per numerum 17. Siquidem creaturæ est
essentialis servitus relatè ad DEUM,
quoad omnia à DEO dependentia; atqui
obligatio iustitiæ commutativæ non potest
componi cum perfecto proprietatis domi-
nio in gloriam: perfectum enim domi-
nium DEI in gloriam est moralis potestas
disponendi honestè de gloria ad libitum
DEI, atque adeo absque ullius injuria *per*
numerum 16. Sed obligatio iustitiæ com-
mutativæ ad collationem gloriæ, nequit
cum dicta morali potestate disponendi ho-
nestè, & absque injuria creaturæ acqui-
rentis jus proprietatis ad gloriam ut mer-
cedem suppositis meritis componi.

Probatur secundò, si creatura posset
acquirere jus strictum ad gloriam sub o-
nere meritorum promissam, creatura pos-
tis

tis meritis posset disponere ad suum libitum de promissa gloria contra libitum DEI, citra hujus injuriam eo modo, quo in humanis habens jus proprietatis v. g. in librum potest sine ullius injuria ad libitum disponere: sed repugnat, ut creatura positus meritis sic disponat de promissa gloria: hoc enim arguit DEUM carere dominio perfecto in gloriam: sed quod id à se abdicaverit, sicut donator libri abdicat à se dominium, saltem pro tempore consequente ad translationis instans secundum omnes: DEUS autem non potest abdicare suum dominium: aliunde in solidum stare non potest simul penes plures per dicenda.

19. Aſſeclæ Suarii variè defendunt hujus ſententiam, reſpondentque ad argumenta noſtra. Primò Gonzalez tom. 3. *Diſp. 19.* docet creaturæ jus ſtriſtum in promiſſam gloriam eſſe imperſectum, utpote reſpiciens ſolum aliquem uſum, nempe quod haberet jus fruendi gloriã, ſecus jus deſtruendi, aut alienandi gloriam, quale jus putat componi cum perfectò DEI dominio ad eandem gloriam, etſi in ſenſu composito promiſſionis oneroſa absque injuria non poſſet negare promiſſam gloriam: hoc autem non præjudicaret perfectò dominio divino, eo quod ad hanc obligationem non ſit neceſſaria ex parte DEI abdicatio ullius partis domini, quod ſic probat: jus ſtriſtum creaturæ competens ad gloriam haberet pro objecto, ſive termino uſum duntaxat gloriæ talem, qui oriretur à perfectò DEI dominio: hujus enim actus foret illa promiſſio, per quam DEUS ſibi imponeret neceſſitatem dandi talem uſum nempe fruitionem promiſſæ gloriæ, atqui hæc promiſſio eſt immediatum exercitium di-

vini domini, ergo jus ſtriſtum competens creaturæ ad gloriam acquireret creatura mediante promiſſione divinã, ergo ſicut promiſſio divina non deſtruit dominium divinum utpote actus ſecundus hujus, ita uſus, ac fruitio gloriæ jure ſtriſto debita creaturæ mediante dicta promiſſione non deſtruit dominium divinum.

Contra hanc ingenioſam ſolutionem eſt primò: ante promiſſionem creatura caret ſtriſto omni jure in DEUM ad gloriæ uſum, ergo DEUS mediã promiſſione id transfert in creaturam, ſed nequit transferre, quia aut DEUS eo ſe ſpoliaret, aut in ſolidum quoad uſum gloriæ ſtaret penes utrumque: neutrum autem eſt poſſibile. Secundò per adverſarios denegatio uſus gloriæ eſt injuſta, ergo DEUS caret perfectò dominio in uſum gloriæ, ut argumenta noſtra evincunt.

20. Reſpondet aliter Iſquierdo *de DEO Diſput. 35. à numero 267.* Soli creaturæ competere perfectum dominium ad promiſſam ſub onere meriti gloriam: DEO autem nullum, quia DEI dominium ſe ſolum poteſt extendere ad uſus omnes poſſibiles; denegatio autem promiſſæ gloriæ poſitis meritis eſt impoſſibilis, ergo DEI dominium nunquam poſitis meritis ſe extendit ad denegandam gloriam.

Contra eſt & quarto, an promiſſio reddens DEO impoſſibilem denegationem gloriæ transferat jus ſtriſtum pro ſigno poſteriori in creaturam ſuppoſitis meritis vel non? ſit non, ergo creatura nullum acquirat jus contra DEUM. Si ita, ergo pro eo ſigno eſſet jus in creatura & non eſſet in DEO pro eodem ſigno, quia pro eo ſigno titulus diſponendi eſt renunciatus, ſeu abdicatus à DEO, ergo fuit in DEO &

& defacto non remanet: aliàs esset penes duos in solidum; nequit autem esse abdicatus utpote essentialis DEO pro signo priori ad promissionem.

21. Obiicies primò scripturam, secundum quam *ad Romanos 4.* justis merces non reputatur secundum gratiam, sed secundum debitum & secundæ ad Timoth. ultimo est reposita illis corona justitiæ reddendæ à DEO ut justo judice.

Secundò servitus essentialis creaturæ stat cum stricta amicitia, seu filiatione adoptiva erga DEUM ut supremum essentialem Dominum, ergo etiam stare potest cum jure stricto contra DEUM, & hujus justitiæ commutativa erga creaturam.

Tertiò promissio divina potest obligare DEUM ex fidelitate, ergo etiam ex justitia stricta cum non minus implicet DEUM esse fallacem contra veracitatem, ac infidelem contra fidelitatem, quam injustum.

Respondeo ad primum textus scripturæ & sanctorum Patrum esse intelligendos de justitia generali, seu latissimè sumpta, nempe pro omni virtute ponente æqualitatem cum regula rationis; omnis enim æquat in suo genere dictamen rationis: aut de justitia providentiali, vi cujus DEUS ut providus gubernator providet creaturæ rationali de cunctis illi proportionatis citra jus in creatura ad bona proportionata: aut de justitia distributiva præmiorum secundum mensuram meritum citra obligationem servandi proportionem præmii cum merito: ab hac enim obligatione DEUS titulo supremi dominii est exemptus. Ratio sic interpretandi scripturas, & Patres est, quòd alibi scriptura, ac Patres loquantur de justitia generali ut Matth. 5. *Nisi abunda-*

*verit justitia vestra. Idem Beati, qui esuriunt, & sitiunt justitiam, & alibi sancti Patres excludunt à DEO justitiam commutativam, ut Augustinus Libro 3. de libero arbitrio capite 16. DEUS, inquit, nulli debet aliquid, & libro 1. confessionum c. 4. Reddit debita nulli debens. Anselmus in Profolog. c. 10. *Fustus es, non quia reddis debitum, sed quia facis, quod decet te summè bonum.* Nec sanctus Thom. præter generalem justitiam agnoscit aliam in DEO *prima parte q. 21. Art. 1. ad 3.**

Ad secundum est disparitas: quod ad strictam amicitiam creaturæ cum DEO opus non sit, ut cedat ullam perfectionem creaturæ, neque ut in hac deficiat essentialis servitus, sed ut misericorditer & liberè assumat creaturam servam in amicitiam, id est, arcanorum communicationem citra ullum jus rigorosum creaturæ ad amicitiam; stricta autem justitia in DEO erga creaturam est cessio alicujus perfectionis divinæ, nempe juris proprietatis adversus DEUM, ac in creatura cessaret essentialis servitus, relatè ad id, ad quod haberet strictum jus. Hinc colligitur differentia, cur servitus respectu Domini creati capax sit stricti juris quoad aliquos usus contra Dominum, imò quod penitus possit cessare, quia est accidentalis & inducta à legibus positivis, consequenter per easdem est tollibilis: Sic secundum eas tollitur per filiationem adoptivam §. *ultimo instit de adoptionibus.*

Ad Tertiùm est disparitas: quod vi fidelitatis, ac veracitatis nulli, nisi sibi met ipsi obligetur obligatione, quæ non est cessiva alicujus perfectionis, sed duntaxat hanc ligat, ne licite queat oppositum promisso facere: obligatio autem

strictæ

strictæ justitiæ obligat DEUM non sibi, sed creaturæ cedendo huic perfectionem juris proprietatis adversus se.

Pro reliquis Nota primò: jus DEI adversus peccatorem esse abdicabile ex misericordia, aut fidelitate, secus ex rigore justitiæ strictæ: ibi enim est juris accidentaliter acquisiti cessio per liberam acceptionem DEI acceptantis jus tractandi peccatorem ut inimicum supposito peccato, si autem DEUS obligaretur justitiæ strictæ, amitteret jus proprietatis supremi domini, & creatura id acquireret; nulum autem acquirit in primo casu.

Nota secundò DEUM posse habere ligatum jus proprietatis ad usum hujus licitè exercendum suppositâ promissione, secus ligatum ad usum validum, unde sicut DEUS non implens per impossibile promissionem conciperetur formaliter infidelis, secus formaliter non omnipotens, sed solum consequenter ac arguitivè ita non formaliter sed arguitivè non foret supremus Dominus, formaliter autem esset, & quatum est de se sine injuria adversus creaturam valide se exerceret denegando promissum præmium.

ARTICVLVS QVINTVS.

Quarum rerum dominium proprietatis sit in Angelis, hominibus, ac Christo ut homine.

22. **T**Riplex est genus bonorum, quorum homo capax est. Primò bonorum intrinsecorum, quibus homo, aut constituitur, ut anima, & corpus, aut perficitur, eaque, aut naturalia extrinseca, ut pulchritudo, aut intrinseca, ut sanitas, ex intrinsecis sunt quædam spiritualia naturalia, ut probitas actusque vitales liberi; quædam sunt supernaturalia ut dona gratiæ à DEO infusa, aut DEO ut Authore supernaturali cooperante ab homine elicita, ut actus liberi supernaturales. Secundò bo-

norum extrinsecorum, quorum tamen mensura est intra hominem ut fama, honor, laus, &c. fama enim est æstimatio de vita, moribus, ac dotibus alicujus; honor est excellentiæ alterius testificatio, læditur contumeliâ, convitio vel similibus actibus, ut signis aut factis: fama verò per detractionem. Tertiò bonorum purè externorum, quæ nempe nec sunt intra hominem, nec intra hunc habent mensuram determinatam, ut bona fortunæ E. g. fundi, domus, servi.

§. I.

An homo bonorum intrinsecorum, quibus constituitur, sit plenus Dominus? exinde deciditur, an fas sit se ipsum occidere, mortem desiderare, se ipsum, si reus sit in mortem iudici offerre, vitamque quibusvis mediis conservare.

Dico primo homo non habet plenum dominium bonorum, quibus constituitur, ut vitæ, & corporis, sed imperfectum seu usuarium corporis sui. Pars prima habetur Sap. 16. quod *DEUS vitæ, & mortis habeat potestatem*, & quidem solus, ut exprimitur Deutero 32. *Ego sum solus, ego occidam, & ego vivere faciam.* Ratio est, quod fundamentum omnis proprietatis sit prius ipsa proprietate, sed vita, & hujus membra sunt fundamenta omnis proprietatis, ergo. Unde castratio causa vocis, &c. probabilius est peccatum mortale, ut docet Lugo contra alios.

Pars secunda de dominio indirecto probatur: quod licet homo non sit directus Dominus, est tamen à DEO constitutus vitæ, & membrorum administrator, ac usufructuarius, ergo habet dominium indirectum, seu utile respectu quarumcumque suarum actionum & ad membrorum usum: unde contrahens matrimonium, aut se ipsum vendens non transfert in alterum aliquod directum dominium, sed eum constituit usuarium quoad certas actiones, quas ex iustitia stricta debetur alteri præstare: ut conjux reddere debitum, servus suas operationes impendere ad mentem sui Domini, pariter

quando quis injustè occiditur injuria fit illi non propter jus directum, cum hoc caereat, sed propter jus indirectum.

Ex parte verò prima sequitur I. quod secluso instinctu Divino directum suidium sit semper illicitum, uti & mutilatio, nisi hæc sit necessaria ad conservationem vitæ.

Secundò, quia usuarius nequit licite uti re, nisi salvâ ejus substantiâ, ergo homo utpote solum usuarius vitæ, & membrorum nequit uti vitâ, & membris, nisi salvâ eorum substantiâ.

Contra qualem autem virtutem peccet sui occisor, aut mutilator non convenit inter Doctores, nempe an contra fortitudinem, aut charitatem sui, aut contra jus reipublicæ, cui debetur conservatio sui membri. Verius loquuntur doctores esse formalem injustitiam contra DEUM, quia solus hic est plenus, ac directus Dominus vitæ, & membrorum.

23. Dixi primo *secluso instinctu Divino*, quia ex directione Spiritûs S. utpote Domini directi vitæ est licita directio sui occisio, sic multæ Virgines cum S. Apollonia laudabiliter se occiderunt.

Dixi secundo *directum suidium aut mutilatio*, quia multis in casibus licita est sui indirecta occisio, & à fortiori

mutilatio, ubi diligenter Notandum est discrimen inter eripere sibi positivè ac directè vitam vel membrum, & inter conservare, atque tueri vitam, primum est contra præceptum negativum obligans semper pro semper, secundum est duntaxat de præcepto affirmativo, quod non obligat pro semper, sed licitum est in certis circumstantiis aliquid facere, aut omittere cum prævisione eventuræ mortis, eo quod pro tunc naturalis non obligat ad illud faciendum, aut omittendum, ut vita conservetur, morsque sequitur præter intentionem eam non impediens per certa media ob causam justissimam.

Hinc Lugo *Disp. 10. à numero 31.* deducit quod possit, imo teneatur miles non deserere stationem sciens se certo occidendum: reus possit non fugere ex carcere, ex quo deducetur ad mortem, imo quod possit se ex Zelo justitiæ judici offerre, ac prodere: ad servandam vitam Principis, aut Amici potest quis se gladio obicere certo periturus: miles accendere turrim pulverariam hostilem ab illa obruendus cum hostibus: ut incendium effugias, si nulla via evadendi superfit, poteste cum vitæ periculo per fenestram proicere: panem, quem unicum habes, aut tabulam in naufragio alteri cedere in pati, & legitima necessitate: unde à fortiori fas est cum aperto discrimine inferre pestiferis.

Dixi tertio nisi mutilatio sit necessaria ad vitæ conservationem, nam si hæc aliter servari nequeat, obligatur abscissionem pati, quia administrator vitæ debet eam tueri mediis necessariis, ac licitis, quale est, cum præstet perire membrum ut servetur totum, si tamen adeo esset acerbus dolor, ut prudenter excuse-

tur non debet pati (nisi esset persona bono publico multum necessaria) unde virgo admodum pudica non tenetur admittere curationem minus decentem, ita Gormaz. *Hic D. 6. n. 351.*

24. Obiicies primo nisi homo sit Dominus vitæ etiam ex præcepto DEI non posset se occidere, vel si posset etiam ex mandato judicis ad mortem damnatus licitè ageret suicidam se vulnerando, aut venenum bibendo, aut sibi aperiendo venam, aut se in rogam conjiciendo, & nisi hoc liceret, nec carnifex licitè exequeretur sententiam: quod Lugo *hic Disp. 10. n. 12.* dicat disparitatem esse istam, quod carnifex occidat titulo justæ punitionis, secus puræ occisionis, punitio autem sit actio ad alterum, qualis non foret, dum reus se ipsum occideret, proinde esset mera occisio, quæ est actio intrinsece mala contra enim est, quod reus ex mandato judicis se occidens jurisdictione duplex foret persona, proinde esset alter, & alter, ut enim executor judicis ageret personam publicam, seu autoritate rei publicæ, pateret verò ut persona privata: unde concedit Victoria reum posse obligari ad hauriendum venenum; alii cum Tamburino simpliciter asserunt posse reum legitime se directè occidere ex mandato judicis.

Respondeo nego assumptum, homo enim ex mandato divino occidens se, ageret nomine veri Domini, ad quod non requiritur ut sit actio dominii prout procedit ab homine, sicut comburens libros Petri hoc jubente non exerceret actionem dominii, cum possit fieri à Religioso sine Prælati licentia dominii incapace.

Nego autem exinde probati fore licitam sui occisionem ex præcepto judicis

non

non propter rationem allatam à Lugo, sed à Lessio *lib. 2. c. 9. numero 16.* nempe ob specialem, quam à naturali inclinatione homo secum ipso habet conjunctionem, hoc enim impedit, quo minus licite possit præcipi sui occisio, cum nec ullus possit esse justæ mortis executor in Patrem ob reverentiam illi debitam fundatam in conjunctione speciali.

Respublica non est directa Domina vitæ, sed usuaria, ut enim membra corporis se habent ad corpus totum, ita homines sunt membra corporis politici, proinde sicut homo titulo defensionis potest amputare membrum suum, ita DEUS dedit Reipublicæ jus amputandi sua membra titulo solius defensionis, aut punitionis justæ, unde carnifex hoc titulo nomine reipublicæ exequitur sententiam mortis.

25. Pro aliis Nota, quod aliquando mortis desiderium sit licitum, ut patet primo in Martyribus desiderantibus pro Christo mori, qui quandoque possunt petere, ut constituentur coram Tyranno in occasione fidei, imo ut DEUS permittat Tyrannum in eos sævire, videlicet ob majus bonum Religionis, aut ut Tyrannus convertatur, aut placetur, hoc enim non est contra Christi mandatum Matth. 10. *Cum vos persequenter in civitate ista, fugite in aliam;* nam ut Maldonatus exponit, procedit quando fugam postulat Evangelium, secus dum non postulat, in primo casu non fuga est pertinacia, in secundo est pietas, unde si ex non fuga periclitaretur Religio defectu Prædicatoris, hic occultare se debet Lugo à numero 45.

Secundò licet optare sibi mortem ad evitandas ærumnas gravissimi morbi, aut

mortis acerbissimæ ut plures cum Grando tradunt apud Dianam parte 5. tit. 14. Resolut. 92. Contra Navarrum.

Tertiò reus quæsitus à Judice ad poenam capitalem potest se ipsum offerre, & hortari, ut eam exequatur ob delicta, consulit enim actionem licitam Lugo numero 38.

Ex his non licet inferre, quod etiam licitè valeat se occidere, plura enim & nobis & aliis licitè optamus, quin licitè per nos eadem faciamus, sic nequimus commeritum supplicium reis inferre, etsi licitè optemus, ut à judice inferatur.

Nota secundò, cum simus vitæ æconomi, seu administratores, lege naturali obligamur ad media omnia ordinaria ex natura rei necessaria eam conservandi, secus ad extraordinaria, & summe difficilia per se loquendo, non enim est tanti momenti, ut procuretur tanta diligentia Lugo numero 29. deducens à numero 32. non teneri hominem ad prolongandam vitam frui cibo, aut aere salubriori, abstinere à vino, aut id bibere, non locum mutare, à discretis mortificationibus cessare, etsi prævideatur etiam ad decennium secundum Fagundez vitæ abbreviatio, nec idcirco ex novitiatu egredi, aut illum non ingredi; imo est communis sententia Monialem ad tempus aliquod morbi causa non posse egredi (exceptis tribus casibus Epidemiarum, lepræ, & incendii à Pio Quinto expressis) etsi immineat mortis periculum. Nihil tamen ex præfatis adhiberi, aut omitti potest ex directa intentione citius moriendi, cum vitæ abbreviatio etiam per horam directe intenta sit illicita, utpote opposita directo DEI dominio.

§. II.

*An homo sit plenus Dominus libertatis, famæ, honoris,
ubi an licita sui, aut reciproca infamatio falsi accusatoris
vel testis de crimine vero, occulto, aut secreto.*

26. **D**ico primò homo est plenus Dominus suæ libertatis, quia potest se sponte tradere in servitutem, uti constat ex Exod. c. 21. & Deut. 15. ubi habreis hæc in perpetuam servitutem est concessa traditio. Istâ libertate usus est S. Paulinus, qui ut redimeret viduæ filium voluntariè servus factus est.

Item est Dominus multorum actuum vitalium tam materialium quam spiritalium, potest enim de multis liberè disponere eos ponendo, aut destruendo sine ullius injuria, potestque pati injuriam ab aliis illum impredientibus.

Dico secundò cum communi homo est plenus Dominus famæ, & honoris, unde per se loquendo est licita sui infamatio, nempe quamdiu lege, aut charitatis erga se, aut justitiæ erga alios non prohibetur uti dominio suo, prohibetur autem à charitate, quando sui diffamatione redderet se ineptum ad præstanda erga proximum officia charitatis, à justitiâ verò, quando infamia nostra cedit in infamiam communis, cujus membra sumus, hic infamia Religiosi redundat in monasterium, aut si se infamans sit inhabilis ad executionem officii ex justitiâ administrandi, ut Parochus, Episcopus, &c. Exceptio conclusionis est conformis scripturæ Eccle-

Ecclesiastici 41. *Curam habe de bono nomine. S. Thomæ hic quest. 73. Art. 4. Ad primum in cujusque arbitrio est pati detrimentum fama sua nisi vergat in detrimentum aliorum. Quæ limitatio fit propter Divum August. lib. de bono viduit. c. 22. ibi: conscientiam nostram esse necessariam nobis, famam proximo, proinde crudelem esse, qui famam negligit.*

Conclusio probatur, qui acquirere potest famam, honorem, &c. augere, ac per se loquendo de iisdem disponere, est plenus eorum Dominus, sed homo potest acquirere, & augere per omnes & per se etiam licitè disponere, ut patet primò aperiendo scelus dum petit consilium. Secundò ut evitet atrocem fortunam, nempe tormenta, licet ideo morte sit puniendus, imo aliquando tenetur, ut si famam proximi læsam nequit reparare sine sua infamia. Tertiò ad sui humiliationem, & proximi utilitatem exemplo S. Augustini in suis Confess. & S. Ignatii cum lachrimis sua peccata revelantis propter obstinati conversionem.

Peccatum tamen foret saltem leve se infamare graviter propter fugam levis fortunæ, quia est quædam prodigalitas, imò à levi etiam tunc excusat Tamburinus in

in Decalogum, atqui hæc non posset facere, nisi esset Dominus fame, sicut nequit defectu domini unquam se directe occidere, aut mutilare.

27. Quæres an fas sit reo se defendere contra accusatorem aut testem, etiam, dum accusat, aut testatur falsum crimen, reciprocè infamando?

Respondeo primò nunquam licere imponere falsum crimen accusatori aut testi iniquo, est enim non modo contra veracitatem, sed etiam mortale contra justitiam in materia gravi propter jus in famam, quod retinet iniquus accusator, &c. Oppositum damnat Innocent. Undecimus prop. 43. ita sonante *quid ni non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere.* Similis est propositio 44. Ratio S. Thomæ quæst. 69, Art. 2, est, *quod falsum proponere in nullo casu liceat.* Vide de hoc fusius Joann. Cardenas *in crisi ad Innocent. Undecimi* propositiones 65. differt. 26.

Respondeo negativè de infamatione etiam per crimen verum occultum, quando hujus manifestatio est inutilis ad sui defensionem, qualis foret, si reus aliâ viâ saltem æque commodâ posset se defendere, vel si crimen probari nequeat, vel etsi probari possit, sit tamen tale quod testem de jure non reddit inhabilem ad testificandum. Ratio quia sui defensio non est licita, nisi per media conducentia.

Si autem crimen occultum verum manifestatum, & probatum reddat testem inhabilem, fas est prodere, quando non superest alius modus æque commodus se tuendi, etsi testis testetur, aut accusator accuset de crimine verò, ita Sanch, *lib. 6. Consiliorum 6. 5. dub. 32.* Lugo Carden-

Ratio est, quod pugnans contra reum cedit juri suo, quantum necesse est, ut reus se justè defendat.

Dixi crimen *occultum*, nam de crimine secreto aliter discurrendum. Est autem crimen secretum nihil aliud quam occultum, quod quis ex pacto expresso, aut tacito tenetur celare, ut si accusator, aut testis crimen suum causa petendi Consilii revelasset: tunc enim reus ex pacto tacito debet celare, & necessitas ipsa petendi Consilii facit pactum esse strictioris obligationis. Sic autem distinguunt Theologi apud Gormaz *D. 6. n. 337.* Si crimen fide secreti reo commissum vergit in grave damnum commune aut privati alterius, pactum etiam juramento firmatum non obligat, quia juramentum non est vinculum iniquitatis, si autem est crimen graviter nocens reipublicæ, aut tertio, proinde pactum superveniens id celandi est licitum, nequit se tueri objectione criminis, quia pactum est de re licita, ergo obligat, nisi adsit circumstantia redens pactum irritum.

Dicta obligatio ex pacto etiam tacito adeo est stricta, ut etiam Religiosi illius, qui cedit juri suo, ut ad superiores deferantur defectus extra confessionem resciti, non possint prodi ab illo, cui sunt communicati gratiâ Consilii ac directionis: quia inquit suar, *to. 4. de reliq. tract. 10. lib. 10. c. 7. n. 23.* Averterentur homines à quærendo animæ remedio, si talis usus concederetur.

Ut autem sit locus huic obligationi in Societate JESU requiruntur duo, ut delictum concedatur secreto, ac simul causa directionis, seu Consilii, unde si causa amicitie communicaretur notitia, cessaret

D

faret

faret obligatio, uti & si communicaret absque secreti conditione.

Eadem obligatio stringit reum, si hic delictum testis, aut accusatoris per

injuriam novit v. g. aperiendo litteras ad testem, vel accusatorem datas, aut ab eo missas: tunc enim detectio non est iusta defensio, sed lothalis detractio.

§. III.

*An homo sit proprietarius bonorum fortunæ, seu exter-
norum suppositâ primâ rerum divisione Et quid de dominio
Angelorum, Dæmonum ac Christo ut homine.*

28. **B**ona fortunæ, seu purè externa sunt omnia sublunaria, ut agri, montes, flumina, &c. alia ultra sublunaria, ut Cælum, ac cætera corpora cælestia. Prima rerum divisio nullo jure divino, aut naturali præcepto facta est, quia scriptura nullibi revelat esse faciendam, nec natura per se inclinatur ad earum divisionem, sed reliquit omnia communia, ut quisque capiat quantum est necesse, permittebat tamen jus naturæ, ut fiat divisio, fuitque omnino hæc necessaria suppositâ hominum depravatione, eorumque multiplicatione ad præcidendas lites atque rixas in rebus occupandis, retinendisq; occupatis; unde cum jus naturale dicitur pacem esse servandâ in humana Societate, & ad eam post corruptos mores fuerit necessarium medium divisio rerum, ad hæc obligabat: sed quia nisi ex consensu omnium, aut ferè omnium gentium fuisset stabilita divisio rerum, pax firma non fuisset, hinc rerum divisio non est de jure naturæ simpliciter, sed de jure gentium, cum natura de se non dicitur, ut hæc res

potius, quam alia, ejusque potius major quàm minor portio ad hunc præ alio spectet, necessarius erat interventus gentium, aut ex horum consensu principis, qui determinaret ac bona communia reduceret ad jus proprietatis hominum.

Credibile autem est, quod suppositâ conventionem gentium divisio dominiorum facta sit partim occupatione, partim sortitione, ut si plures aspirarent ad occupationem ejusdem rei ad lites vitandas sorte decideretur, sicque acquisitum jus proprietatis ad posteros transmitteretur. His prænotatis.

Dico primò homo est proprietarius Dominus rerum sublunarium mobilium, ac immobilium, uti patet ex *Gen. 1.* ubi conditio homini tradita est dominandi potestas in terra, mari & aëre videlicet volatilibus Cæli, piscibus maris, & bestiis terræ, secus rerum superlunarium, quia de his nihil potest disponere, potest tamen eorum influentiis uti, proinde est quasi usufructarius cælorum, &c. fieretque illi injuria si per vim impediretur ab eorum usu,

usu, e contra de rebus aliis semel legitime acquisitis liberè potest disponere, aliorumque libertatem in favorem suum stringere.

Dices conclusio locum habet in primò homine ante lapsum, secus post hunc. Respondetur hic error fuit Wicleffi & Hus damnatus apud Rod. hic Quæst. 3. Sect. 3. §. 2. Qui negarunt principes, si fuerint impii, manere vere Dominos rerum suarum.

Notandum tamen, quod per rerum divisionem non ita sint bona externa appropriata, ut in extrema necessitate quis nequeat accipere ex alterius bonis, quantum necessarium est ad vitæ sustentationem ea consumendo aut vendendo, eorumque dominium in alios transferendo, esto non sit eorum Dominus, sicut etsi Pater non habeat jus proprietatis in filium, potest tamen in extrema necessitate eum vendere, seu ad servitutem redigere, aut sub jure proprietatis alterius imperfecto constituere. Ratio est, quod lege naturæ habeat jus conservandi vitam, cui non potest præjudicare jus gentium, ergo lege naturæ in extrema necessitate omnia bona sunt communia, sed ad bona communia nullus habet jus proprietatis in particulari, quare extremè egentem impediens rerum Dominus ab harum acceptatione non peccaret juxta communioem contra justitiam commutativam, sed charitatem: verùm mihi probabilius est, ut videbimus quod sic egens habeat jus strictum ad rem non determinate ad rem hanc, sed vagè proinde habeat jus sibi detinendi, & occupandi non minus quàm ante divisionem, ergo impediens illum facit illi injuriam.

Dico secundò Angelos esse Dominos

rerum suarum spiritualium famæ, honoris à paritate hominis, habent enim jus, ut non revelentur eorum arcana, non decipiantur aut violenter exturbentur loco, non tamen sunt proprietarii rerum corporalium sed administratores. *Less. lib. 2. c. 4. dub. 1.* Cum enim defacto rerum temporalium Dominus sit constitutus homo sequitur eorundem dominium non datum Angelis, aliàs daretur dominium insolidum penes duos contra dicenda, poterant tamen constitui rerum Domini imò etiam vitæ hominis, Lugo *hic Disput. 3. n. 4.* Etiam Dæmones sunt veri Domini suarum operationum secùs alicujus creaturæ hujus mundi, Quod enim *Joan. 12. v. 31. & c. 14. v. 30.* appelletur caput malorum, Pater peccatorum, Princeps hujus mundi: non enim sic dictus est, quasi dominus, sed quia ob peccatum, ad quod allicit, tenet pœnæ obnoxium, non ut Judex aut Dominus sed velut Carnifex à DEO constitutus & minister justitiæ Divinæ vindicativæ. Vide Brisacensem in *tract. de Angelis Disp. 2. n. 57. & sequentibus.*

De Christo ut homine an dum in terris versatus est, fuerit Dominus temporalis saltem Regni Israël vide Brisacens. *De Incarnat. Disput. 3. à n. 266.* Amic. *de Incarnat. Disput. 31.* Certum est Christum secundum voluntatem humanam esse capace[m] juris proprietatis creati.

Certum est secundo quod divinum jus proprietatis conveniens Christo quia DEUS est per communicationem idionatum sit Christi qua hominis.

Difficultas ergo est dejure proprietatis creato in temporalia, an illud, ut homo est, habuerit. Primò non habuisse hæreditario jure dominium in Regnum Israël,

etsi fuerit de familia David, ad quam spectabat Regnum Israël probatur: quia ante Christum natum fuit Regnum Judæ ablatum à tota familia Davidis uti liquidum est ex Jerem. 22.

Restat controversia an DEUS Christo ut homini titulo filiationis naturalis Regiam dignitatem, & Dominium directum temporale in omnia regna mundi

communicaverit. Affirmant multi cum Soarez Molin. non pauci negant cum Vasquez contententes solum Regiam potestatem non solum spiritualement, sed etiam Politicam præcipiendi in omni materia temporali jusque dicendi in toto orbe, litesque dirimendi, hanc ut propabiliorrem sequitur Amicus n. 37.

ARTICVLVS SEXTVS.

De Dominio Proprietatis Religiosorum.

§. I.

De Dominio Religiosorum Conventuum in Communi.

29. **D**ico primò secundum jus commune ferè omnes Religiosi Conventus sunt capaces pleni domini bonorum etiam immobilium, est Communis contra Navarrum Contendentem, quod Communitas Religiosa sit solum administratrix bonorum, dominium verò sit penes Christum. Dixi ferè omnes, quia Franciscani de observantia dicti, uti & Capucini sunt incapaces omnis domini: sic enim excipiuntur à Trident. *Sess. 25. c. 3. de Regular. & à Nicol. 3. Extravag. exiit de U. S.* Ubi dicit ad se, & ad Romanam Ecclesiam pertinere dominium rerum, quibus præfati Religiosi utuntur, immediate autem præmiserat loquens de aliis, quod Monachus res sibi oblatas vel dona-

tas Monasterio acquirat. Trident. autem dicit: deinceps omnibus aliis Religiosis licere possidere etiam generaliter bona immobilia. Ex quibus sic argumentatur. Eo modo Ordinibus competit domini pleni possessio quo modo agnoscit sedes Apostolica jis competere, sed hæc agnoscit jis competere possessionem pleni domini, sedes enim Apostolica reddit incapaces solos Franciscanos & Capucinos, nec intentio fidelium vult penes ullum alium esse dominium, nec mens conventuum paupertatem excludit dominium à communitate, sed à singulis in particulari, ita ut deinceps nihil sibi, sed monasterio acquirant *cap. cum olim 2. de privil: ubi Innocent. inquit: quidquid Monachus acquirat, monasterio acquirat.*

Con.

Confirmatur Trident. dicit, quod deinceps liceat omnibus mendicantibus Monasteriis bona immobilia possidere: possidere autem non est solum bona administrare, ut explicat Navar. Sed verum dominium habere.

Nihilominus dominium Religiosorum Conventuum non est ita absolutum, ac independens uti est secularium, Less. lib. 2. c. 4. n. 20. primò enim bona mobilia, pretiosa, ac imòbilia non possunt alienari, nisi in comòdum Religionis. Secundò pereunte Regulari disciplinà, aut superveniente alià causa justa possunt eorum bona applicari Autoritate sedis Apostolicæ ad alias pias causas exceptà quantitate sufficiente pro alendis Religiosis.

30. Dico secundò Domus Professa Societatis JESU. Privilegio Tridentini renunciavit, ita ut sit incapax etiam in Communi possidendi bona stabilia, redditusque etiam in cultum divinum, seu pro Sacristia & Fabrica Ecclesiæ: ita Paulus 3. Julius 3. Gregorius 13. in Bullis instituti Societatis confirmatoriis, in quo S. Ignatius *examinis c. 1. §. 3. p. 6. Constit. c. 2. §. 2. & 3. ita statuit*, prout refertur in Bullis.

Est tamen capax in Communi domini bonorum mobilium, item domini per legatum, aut institutionem hæreditariam non solum in mobilibus, sed etiam in immobilibus, cum jure civili ad ea obrinenda, non ut stabilia retineantur (nisi res stabilis sit necessaria ad professorum habitationem, vel recreationem) sed ut vendantur *cit. c. 2. §. 5. & 6.*

Excipe legatum annuum perpetuum, aut ad longum tempus, quale est decennium, hujus enim dominium non acquirat, nec jus ad id acquirendum. Ratio

autem est, quod omnis Religio possit institui hæres, nisi peculiariter jus obstet; uti obstat minoribus de observantia, & Capucinis, paupertas enim ut sic non inducit incapacitatem, aliàs nulla religio capax esset, atqui nullum jus excipit domum Professam, seu Professos ut membra Societatis, sed ad summum ut personas particulares per *cit. c. 2. §. 12.* quibus etiam Collegia non possunt succedere licet hæc sint capacia institutionis.

Patres Discalceati Carmelitæ non sunt capaces possessionis stabilium ut talium, unde hæc illis relicta redigi debent in mobilia, seu vendi, horum enim uti & jurium, censuum perpetuorum, aliorumque annuorum reddituum dumòdo non sint radicati in stabilibus, seu radicibus, ut agris, olivetis, vineis, &c. uti loquuntur eorum Constitutiones *l. p. c. 7.* capaces sunt omnes illorum Conventus, & Collegia, unde patet, quod paupertas domus Professæ sit strictior, quàm Discalceatorum Patrum.

31. Dico tertio Reliqui Ordines Religiosi mendicantium & non mendicantium cum Collegiis ac domibus Probationum Societatis JESU habent defecto plenum dominium possessionum tam immobilium, quàm mobilium, ligatam tamen, ut non valeant licitè nec validè absque consensu Pontificis alienare immobilia, nec mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt. De Collegiis & domibus probationum Societatis constat ex ejus Constitutionibus, & litteris citatis Apostolicis, ac ex *cit. jure Communi*, cui Societas quoad hæc domicilia, uti nec ceteri ordines renunciârunt.

Dices Pro Navarro: fundatores Monasteriorum, & Collegiorum Christo donârunt

nârunt ea bona dotalia, sicut dotantes templa, atqui bonorum Ecclesiasticorum dotalium, ac templorum dominium est penes Christum, ergo sicut status Ecclesiasticus non est Dominus proprietarius bonorum Ecclesiæ, sed administrator universalis quidem administratio est penes Pontificem, particularis verò penes clericum particularem cujusvis Ecclesiæ particularis, ita proprietas bonorum, ex quibus sunt Conventus Religiosi fundati spectat immediate sub Christi patrimonium, & hujus dominium, administratio verò pura ad Conventus Religiosos. *Resp. Cum Gormaz Disput. 9. n. 486.* dupliciter Christo donari bona. Primò secundum se considerato, hoc modo donantur bona Ecclesiis, unde *Canone 39. ex Apostolicis* vocantur Bona DEI, & passim in canonibus à sanctis Patribus patrimonium Christi. Secundò, Christo non in se ipso sed in speciali sui imagine considerato juxta illud *Matth. 25. Amen dico vobis, quidquid fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Quare hoc secundo modo donata ex mente fidelium manent in dominio donatoriorum non minùs quàm in dominio, ac patrimonio pauperum, quæ hi à fidelibus acquirunt. Hoc secundo modo acquiri à Conventibus Religiosis donata à fidelibus, priori verò primo ab Ecclesiis est sententia citati Doctoris.

Verum dico cum sententia communiore, quod pariformiter sit discurrendum de dominio donatorum Ecclesiis, ac de dominio datorum Conventibus Religiosis. ita *Haunoldus Tom. 1. hic tract. 1. n. 64.* Ratio quia fideles modo uniformi donant utrisque, sed Monasteria acquirunt dominium plenum, etsi ligatum in donata *per n. 29.* ergo etiam Ecclesiæ,

ergo sicut penes Religiosos, ut sunt membra Conventuum, seu penes ipsam eorum communitatem, secus apud eosdem ut sunt personæ particulares, est dominium plenum sed ligatum, ita donatorum Ecclesiis dominium est penes clericos, ut sunt membra cujusque Ecclesiæ ligatum tamen, proinde cum quævis Ecclesiæ particularis sit pars Ecclesiæ universalis, cujus caput est Romanus Pontifex, dominium omnium bonorum Ecclesiarum particularium est penes universalem Ecclesiam, administrandi autem jus universale Ecclesiæ universalis bona est penes Pontificem, particularium autem Ecclesiarum penes harum Præpositos; sicut administratio bonorum Religiosorum est penes Præpositos, horumque Conventus, subordinata universali administrationi Præpositi Generalis, unde sicut nullus Religiosus Præpositus ut est Particularis persona, est proprietarius ullius rei, ita nullus Clericus, imo nec Pontifex ut est particularis persona est Dominus ullius boni Ecclesiæ, uti colligitur *ex Canon. non liceat Papa causa 12. q. 2.* Ubi Papa Simachus dicit, *non liceat Papa prædium Ecclesiæ alienare aliquo modo pro necessitate nec in usumfructum rura dare.* Subintelligendum est absque causa rationabili; sine hac enim esset alienatio invalida: unde inquit *Haunold. n. 63.* dari exemplum in jure Canonico, ubi *ly non licere idem valet ac non valere.* Traditque *Barbos. in Tract. de dictionibus, dictione. 191. n. 3.* Equipollere præcepto, ac necessitatem imponere.

Non obstat quod sæpe in jure Canonico à sanctis Patribus vocentur patrimonium Christi, & res DEI etiam à Tridentino *Seff. 21. c. 5. de reform.* quia etiam

tiam in jure Canonico vocantur res Ecclesiarum, & dicuntur ab ijs possideri, haberi, esseque facultates Ecclesiae atque bona, ut *Capit. expedit Causa 12. q. 1.* (ubi etiam praepositus Ecclesiae dicitur dispensator) & *capit. Causa 13. de V. S.* Ergo si inde Adversarij probent jus proprietatis esse penes Christum, eodem jure convincitur jus esse penes Ecclesias. Resp. ergo eatenus dici patrimonium. Christi ac res DEI, quatenus ex intentione fide-

lium debent impendi in cultum DEI, & alimenta ministrorum, residuumque in pauperes erogari.

Hinc infert Molin. apud Haunold. n. 65. bona unius Ecclesiae irrationabiliter translata ab uno Pio loco ad alterum Pium locum esse ab hoc, aut a pontifice restituenda priori contra Navarr. Consentientem, si darentur Laico, ibi enim secus hic remanerent sub dominio Christi, cui secundum ipsum convenit dominium.

§. II

De dominio Religiosorum in particulari, & capacitate acquirendi.

32. **D**ico primo, nullus Religiosus professus est capax ullius domini rei temporalis pretio aestimabilis, ususque juris, sed praecise usus facti, seu rerum necessariorum dependentem a superiorum voluntate; ita Trident. §. 25. c. 2. de Regular. Exprimens ut mobilia, quorum usus conceditur statui paupertatis conveniant, neque fiat superflua, neque ex necessariis aliquid superiores denegent.

Hac porro in capacitas ex voto solenni professorum non oritur praecise ex natura voti paupertatis, quia ad hujus naturam sufficit abdicatio usus rerum retento dominio paupertatis: sicut votum castitatis in conjugibus impediens usum conjugii stat cum dominio mutuo retento in corpora. Neque etiam ex natura voti paupertatis ut constituentis cum aliis verè Religiosum, cum ex Bullis Gregorii 13. constet

dari veros Religiosos retinentes dominium sine tamen libero rerum usu. Neque provenit praecise, ac convertibiliter ex solennitate voti paupertatis, ut patet in Societatis JESU coadjutoribus formati spiritalibus & temporalibus incapacibus domini cuius vis rei per constitutiones Societatis & Bullas Pontificum apud Sanch. lib 7. moral. c. 18 n. 24. Etsi eorum vota Religiosa sint simplicia quoad hunc enim effectum aequivalent solennibus. Ratio est quod ad solennitatem votorum sufficiat reciproca votorum perpetuitas, hoc enim tam ex parte voventis, quam religionis acceptantis, qui conceptus stare potest sine annexa domini incapacitate, licet hac defacto sit annexa.

Non etiam jure divino hac incapacitas est inducta contra Victoria, & alios, quia alios etiam cum voto simplici paupertatis

tatis stare non posset dominium ex pontificis dispensatione contra proximè dicta, non enim apparet essentialis differentia inter votum simplex, & solenne paupertatis, proinde si jure divino potest stare cum voto simplici, potest etiam stare dominium eodem jure cum voto solenni. Provenit igitur ista domini incapacitas ex jure Ecclesiastico ita disponente jam à tempore Apostolorum, *Less. lib. 2, c. 4, n. 22, & c. 41, dub. 8.*

Dices si jus Ecclesiasticum induxit Capacitatem, Papa in eo possit dispensare contra *c. cum ad Monasterium de statu Monach.* Ubi Innoc. 3. in fine postquam dixisset: *Ne quis Monachorum proprium aliquo modo retineat*, addit, quod nec Pontifex possit indulgere. *Resp.* Non posse dispensare cum independentia ab arbitrio superioris, posse tamen dispensare cum dependentia ab arbitrio. Quapropter essentia Religiosæ paupertatis non est sita in eo, ut reddat hominem incapacem omnis domini, sed ejus tantum, quod in sui usu non dependet à voluntate superioris. Hinc

Infero primò, Solemnitatem votorum non esse juris Divini sed positivi Ecclesiastici, proinde Pontificem in votis etiam Solennibus posse dispensare, atque adeo incapacitas domini provenit ex positivo jure Ecclesiæ, quam sicut liberè adjecit, ita, ex justa causa potest tollere à votis facientibus veros Religiosos. Ex hoc

Infero secundò, Scholasticos Societatis etsi sint non minùs propriè Religiosi, quam quisque Solenniter professus, esse in particulari veros Dominos rerum, quas habuerunt ante votorum emissionem: nequeunt tamen licitè uti jisdem rebus independentè à Superiorum Licen-

tia, uti constat ex Societatis Constitutionibus, & Bullis Gregorij 13. *Quando fructuosus, & c. & Ascendente Domino.*

Dixi in Conclusionè ullius rei temporalis, quia votum paupertatis etiam in Professis stat cum dominio, vel quasi dominio, vel possessione jurium, ac bonorum spiritualium in particulari v. g. juris ad beneficia regularia (ad quorum possessionem obtinendam, retinendam & recuperandam possunt agere nomine proprio) juris eligendi, juris alimentorum, & apud aliquos manendi in tali Cœnobio: his enim per votum paupertatis non renunciant, uti nec dominio famæ, ac honoris, nisi huic postremo cedant ob specialem Ordinis Constitutionem. Cœterum Regulares non retinent dominium fructuum, quos percipiunt ex beneficiis sed jus administrandi ad congruam sustentationem, vel ad alias pias causas ex præscripto canonum aut Ordinis; Ex proxima hac doctrina.

Infero tertio, Religiosos etiam Professos habere dominium suorum manuscriptorum, siue ea sint proprio siue alieno studio elaborata, unde de iis sine Licentia Superioris possunt disponere, donare, comburere, secum tollere, donata ab aliis accipere, ita Lugo hic *Disp. 3, n. 230.* quia sunt partus scientiæ, & hujusmodi accessorium, ergo sequuntur naturam Principalis, quod non est materia paupertatis voti, utpote res spiritualis.

Illatio ampliatur ad Reliquias Sanctorum etiam magni valoris non inclusas thecæ pretiosæ (hæc enim est pretio æstimabilis, uti & Medalia, Imagines, Cruces, Grana benedicta, &c. Ideo opus est Licentia, nec acquiritur similibus dominium)

nium: quia non sunt pretio temporali æstimabiles.

Infero quartò Prælatum peccare contra justitiam absque causa justa accipientem scripta sui Religiosi, foret autem causa justa si scripta essent damnosa Religioso, aut Religioni.

33. Dico Secundo omnes Religiosi professi etiam Societatis Jesu, ac Minores capaces sunt legati rei etiam immobilis eo modo, quo capax est Societas Professa, ac Conventus Minorum, unde legatum rei immobilis relictum Professo, aut graduatò coadjutori Societatis debet vendi (si tunc sit in domo Professa, acquiritur enim domicilium in quo tunc est, unde cum Collegium, & Domus Probationis ejusdem Societatis sit capax stabilium acquiritur huic citra necessitatem vendendi, si tunc illic commoretur, Lugo n. 104. & sequentibus ex numero 29. cum secundum jus quidquid Monachus acquirit Monasterio acquirat) uti & relictum Minori, aut Capucino, sed cum dominium non habeat, debet vendi ab hærede, & hoc negligente ab executore testamenti, fructus interea spectant ad hæredem legati immobilis possessorem, Salmanticenses hic tract. 12. c. 2. n. 172. legatum tamen non potest esse æquivalens hæreditati, seu in magna quantitate, quia hoc præjudicat strictæ Ordinis mendicitati per cit. Extrav. Exiit. §. cupientes, & §. si verò.

Scholastici verò Societatis cum capaces sint domini, retineantque ad tempus à Societate juxta Constitutionem præscriptam, possunt constitui legatarii in re etiam immobili. Circa hanc certam conclusionem.

Quæres primò quorum bonorum dominium habeant Scholastici Societatis post

emissa vota, an etiam eorum, quæ post vota acquirunt, Constitutiones enim non distinguunt. Resp. Si acquisita sint ex non statim absumendis, sed aptis augere Capitale patrimoniale, eorum dominium acquirunt à quocunque sint legata, secus si sint statim ex absumptilibus, ut vestes, alimenta etiam 4. aut 5. annis sufficientia, &c. non quod incapaces sint horum domini ex Licentia Superiorum, sed defacto ex praxi Societatis non habent Licentiam talia sibi appropriandi, ita Lugo Disput. 3. à n. 32. notans in fine numeri 90. hoc punctum se contulisse cum P. Mutio Vitellesco tum Præposito Generali, unde fit quod ejusmodi bonorum dominium acquiratur immediate Religioso non permanentem, sed statim transeat ad domicilium, in quo tunc est Lugo n. 93.

Sed quia aliqua ex legatis sunt talia, quæ ipso facto sine Prælati Licentia, & etiam ignorante Legatario fiunt hujus statim, ac moritur testator, aut saltem ab adita hæreditate sequitur, quod Scholasticus Societatis non possit licitè absque consensu Superioris repudiare similia, quia juri acquisito cederet; si autem sint rei incertæ, proinde non acquirantur ipso jure, opus est licentiâ, ut licitè acquirantur: sed cum neutrum legatorum genus immediate deferatur Religioni, sed Scholastico, Superior non potest sine consensu legatarii validè repudiare.

Quæres secundò an Professi, & coadjutores Formati Societatis possint licitè, ac validè repudiare? idem quæritur de Professis cujusvis alterius Ordinis? Resp. Cum Lugo n. 94. ex Sanch. lib. 7. Mor. c. 12. n. 38. negative de Legatis in rebus certis, ac determinatis, quia hæc non indigent additione ipsòque jure à Morte restato-

E

stato-

statoris, aut ab adita hæreditate acquiruntur, cumque jus ex iis sit acquisitum nequeunt infcio superiore vel contradicente validè repudiare jus, sicut nec licitè acceptare legata. Non obstat, quod Religiosus licite possit nolle accipere domum, quia hoc non est alienare, sed non acquirere, quod non est contra votum paupertatis, siquidem doni oblatione nullum jus acquiritur monasterio, secus per legatum.

35. Dico tertio ferè omnium Ordinum Professi capaces sunt successione hæreditariæ tam ex testamento, quam ab intestato, ita habetur *L. DEO nobis 56. §. 1. Cod. de Episcop. & Cler.* quam Canonizat & approbat Gregorius Pontif. *Cap. si qua mulier causa 13. q. 3. Lugo n. 190.*

Dixi ferè omnium quia Fratres Minores, & Capucini sunt incapaces per cit. Extrav. exiit. Item Professi Societatis, & formati coadjutores, quod sint incapaces ab intestato est certum *ex p. 6. Constit. c. 2. §. 12. Quo melius inquit Paupertatis puritas conservetur, non solum Particulares Professi, vel coadjutores formati hæreditariæ successione non erunt capaces, verum nec domus, nec Ecclesie, nec Collegia eorum ratione.*

An autem ex his verbis concludatur etiam incapacitas ex testamento, dubitari potest. Affirmant præcipui Societatis Doctores. Suar. Molin. Sanch. Lugo à *n. 99. Resp.* Probabilius negativè cum Wadingo *de contract. Disp. 4. dub. 5. n. 51.* quia in odiosis, quale est statutum reddens aliquos successione incapaces, sensus desumendus est ex propria notione vocis *Successio*, atqui hæc vox ex propria notione comprehendit successione tantum ab intestato, capaces, ita jurisconsulti apud

Wadingum. Vide Pereyra *in Elucida, Theol. lib. 2. Elucidat. 15. n. 1088.* Ubi ita loquitur, succedere est in alterius locum venire, absolutè prolatum intelligitur ab intestato *L. 3. §. de illo ff. pro socio.* Nec est ullum absurdum graduatōs Societatis esse incapaces ex intestato, capaces verò ex testamento, ut patet ex usu recepto in Callia, ubi omnes Professi Religiosi fiunt incapaces successione, quin sint incapaces successione testamentariæ, ita Joann. Paponius *in Consuetudines Bartonias §. 318.* Eandem sententiam in contingencia facti sequitur Joann. Bap. Cardinal. de Luca *in Teatro veritatis & justitiæ. Tom. 1. p. 2. de Regular. Discurs. 63. n. 3 & 19.* Explicans Constit. nostræ Societatis procedere Primò in fidei commissariis successioneibus. Secundo in indirectis, in quibus quis ante Professionem nempe adhuc sæcularis, aut Scholasticus est constitutus hæres, aut alia dispositio in favorem fiat; postea fiat Professus ante mortem testatoris, hoc casu est incapax hujus dispositionis propter ejusdem caducitatem, quæ etiam de jure civili resultat: per mortem naturalem testatorij ante testatorem, Professio autem æquivaleret morti naturali in hæreditatibus, ac in legatis, secus autem si quis post professionem institutus sit hæres, tunc enim non minus valet dispositio ac valet, dum instituitur hæres domus professa.

Addit à *n. 20.* assertum suum subsistere, etsi hæredi annexum esset onus perpetuum E. g. quotidianæ missæ, ac anniversarij, quale Societas per suos adimplere non potest, tunc enim, inquit, Societas solum tenetur procurare, ut fiat per alios, nec dici potest, quod personarum industria eligatur in adimplerone talis

talis oneris, eo quod in executione beneficij, aut capellanix non inducatur qualitas sacerdotialis, cum recte idem onus præstari possit per substitutum, quando non constat ex enixa & præcisa volitione testatoris fieri debere per seipsum: imo et si de hac constaret, adhuc non foret caduca integra hæreditas, sed rata bonorum oneri tali proportionata, quia in ultimis voluntatibus præsertim ad opera pietatis utile per inutile vitari non debet secundum jura.

Nec est negligenda notabilis differentia, quam citatus Cardinalis à. n. 14. observat inter Minores observantes, & Capucinos ex una parte ac Professos Societatis ex altera, quod priores sint incapaces vi juris Canonici, ex cit. Extravag. de N. S. Societatis autem hæc incapacitas sit voluntaria ob voluntariam renuntiationem factam à Profellis, tunc Triden-

tino præsentibus nomine Societatis teste Fagnano in c. in presentia de probat. n. 84. ac etiam ob Societatis Constitutiones, quæ et si ratione Confirmationis Apostolicæ sint obligatorix, attamen ad præscriptum eorundem ab ipsamet Societate, vel ejus Præposito P. Generali, vel Generali Congregatione moderari, declarati, ac interpretari possunt.

Demum etiam Professi Carmelitæ disscalceati sunt ab intestato incapaces omnis hæreditariæ successione, unde Novitius ante Professionem mortuus sine dispositione, si quæ habuit bona transmittit ab intestato ad hæredes: uti habetur in eorum Constitut. 1. p. c. 7. n. 12.

De Scholasticis autem Societatis certum est eos succedere tam ex testamento, quàm ab intestato, cum per numerum 32. sint capaces domini, hocque retineant ad tempus à Societate designatum.

§. III.

An & quomodo Religio succedat suis Religiosis in dominio?

36. **P**Ræmitto primò, quod omnia jura loquentia de ingressu Religionis sint intelligenda de ingressu per professionem Sanch. Lib. 5. Moral. c. 1. n. 22.

Præmitto Secundò vigore Tridentini Sess. 25. c. 16. de regular. annullari omnes Novitiorum renuntiationes & obligationes firmatas etiam juramento quantumcunque pias, nisi cum Licentia Episcopi, aut Vicarij intra duos menses proximos ante Professionem fiant, Hoc ta-

men decretum non habet locum in testamento, aliisque ultimis voluntatibus, uti fatetur Congregatio Concilij ad hunc locum. Idem Decretum Concilij excipit Societatem JESU hisce verbis *per hac tamen sacra Synodus non intendit aliquid innovare, aut prohibere, quin Religio Clericorum Societatis JESU juxta pium eorum institutum à sacra sede Apostolica approbatum Domino, & ejus Ecclesie inservire possit.*

E 2

Præ-

Præmitto tertio cum certum sit nullum Professum sine expressa Papæ Licentia testari posse *Authentic. Ingress. codice de Sacrosanc. Ecclesiis & c. quia ingredientibus causa 19. q. 3.* Uti nec graduari Societatis per ejusdem Constitutiones, necesse est eorum jura temporalia ad alios transivisse.

At Scholastici ejusdem Societatis cum retineant dominium ad certum tempus, nempe regulariter ad quadriennium ab exordio Novitiatus computandum, & non ultra absque consensu Generalis, sequitur eos post vota biennalia debere ante Professionem disponere per donationem inter vivos aut etiam per testamentum, aut donationem causa mortis, aut non sine consensu Generalis, quia disponentes Scholastici de rebus suis debent de jure disponere absolute, irrevocabilerque à se, ut loquitur S. P. Ignatius *Examinis C. 4. §. 1. Omnem fiduciam submovendo eadem ullo tempore recuperandi*, atqui si Scholasticus disponderet per testamentum non disponderet irrevocabiler, cum testamentum ante mortem naturalem, aut civilem (qualis est Professio) sit revocabile: observat tamen Lugo *hic Disp. 3. n. 116.* non opus fore Licentiâ Generalis, si post testamentum statim sequatur Professio: per hanc enim fieret dispositio irrevocabilis. Ratio autem præmissionis est, quod nihil proprium habeant & retineant, exceptis Religiosis Ordinibus Militaribus, hi enim non vident tam rigidam paupertatem: unde saltem cum Licentia Superioris testari possunt de suis bonis, imo esse jure concessam facultatem jure, vel consuetudine tradit Pirhing.

Addit Sanch. *lib. 7. moral. c. 8. n. 11.* Possit Religiosum suum peculium sibi concessum, vel utensilia cum Licentia Superioris donare mortis causa, quod esse valde probabile ait Laym. *lib. 3. tract. 5. c. 3. n. 4.* dilata enim donatio in tempus mortis multum est affinis donationi inter vivos, adeoque non est argumentum à testamento, sed cum Licentia Superioris potest donare inter vivos, ergo etiam causa mortis, concessa tamen Licentia debet esse revocabilis ante mortem, aliàs Religiosus acquireret adversus Prælatum jus irrevocabilitatis, proinde haberet aliquod proprium.

Hinc deduco cum Lugo *numero 113.* Prælatum promittentem Religioso de distribuendo inter certos ab eo denominatos post mortem peculio non obligari civiliter stare promissis, hoc est, promissionem non parere ullum jus civile, hoc est, ad agendum contra Prælatum, sed nec jus naturale, seu in foro conscientie contra Sanch. *n. 118.* non obstat, quod incapacitas disponendi sit ex jure positivo exinde enim non sequitur eam excludere duntaxat jus civile, sed etiam naturale, quia in sensu composito illius non potest acquirere ullum jus contra Prælatum Religiosus, nec ille cui se daturum promissit Prælatus, cum non acquirat ullum jus ante mortem, post hanc autem res sit Monasterij. His præmissis,

37. Dicendum primò omnia Monasteria extra Galliam succedendi capacia succedere in omnia bona Professi, de quibus ante Professionem non disposuerat, ac etiam in acquisita post professionem quovis titulo, de quo *n. 35.* dictum,

Etum, ita Lugo numero 190. per *Authen. nunc autem Cod. de Episcopis & Clericis: Authenticam ingressi & Authenticam si qua Mulier Cod. de Sacrosanct. Ecclesijs & Capitulum si qua Mulier causa 12. q. 2. hinc.*

Deduco primò omnia bona Religiosi Professi in Ordine incapaci successione, uti sunt Minores observantes, & Capucini, de quibus non disposuit per Professionem transire ad hæredes ab intestato, ad hæredem autem institutum, si ante Professionem testamentum condidit.

Deduco secundò testamentum conditum ante Professionem non rumpi per Professionem, uti certum est, si ordo sit incapax successionis, èstque verius etiam, si Ordo sit capax contra aliquos apud Covar. tom. 1. de testam. c. 2. n. 8. se fundantes in eo, quod Monasterium habeatur loco posthumi rumpentis testamentum, *Authente nisi rogati, codic. de Trebell.* Ratio est, quod incapax testandi sit incapax revocandi, seu rescindendi, sed Professus in actu Professionis non potest testari, ergo nec testamentum revocare: unde negatur Monasterium esse loco posthumi Filij in jis, in quibus ante Professionem disposuerat Professus, secùs si non disposuerat, unde *cit. Authentic. si qua Mulier* statuitur, quod Mulier habens proles si profiteatur in Re-

ligione bonis ante Professionem ab ea inter proles non divisim dupliciter possit de jis disponere. Primò totum dare monasterio exceptà legitimâ prolibus debitâ. Secundò æqualiter distribuere, & tunc debet etiam æqualem partem monasterio attribuere, ergo Monasterium est loco Filij, si autem moriatur ante divisionem, manet totum monasterio demptâ prolium legitimâ.

An Monasterio capaci bonorum competat ususfructus eorundem usque ad mortem naturalem Religiosi, quæ Professus ante Professionem per testamentum disposuit pro tertio vide *cit. Covar. n. 12.* affirmantem ex Communi & Haunoldum *tract. 4. n. 21.*

38. Dicendum secundò Carmelitas discalearos esse incapaces omnis successionis ab intestato vi suarum Constitutionum *1. p. c. 7. n. 12.* Uti & domum Professam & Collegia Societatis JESU ratione sui Professi aut coadjutoris. *p. 6. Constit. c. 2. §. 12.* Ex testamento autem esse capaces Carmelitas est certum per *cit. 7.* stabilia tamen debent redigi in mobilia per *n. 30.* hoc ipsum esse probabile respectu Domus Professæ, & Collegiorum Societatis titulo sui Professi aut graduati per testamentum instituti probatum est *n. 35.* quo casu Domus Professæ, si hanc incolit hæres institutus debet immobilia vendere, secùs Collegium Lugo *n. 104.*

§. IV.

An immediate, & quo jure Monasterium succedat in bona sui Professi viventis?

39. **D**ixi *Professi viventis*, quia si Professus moritur vivo suo Patre, monasterium loco Filij nullatenus succedet postea Patri mortuo, ut enim loco Filij succedat, debet repræsentare filium, hunc mortuum nequit repræsentare, at benè vjvum, proinde succedit Professo vivo jure Filij, & rumpit testamentum Patris, si Filius fuit in eo præteritus Lugo. *de jure, & justit. Disput. 3. n. 192.*

Dico primò Monasterium non ut hæredem seu jure hæreditario succedere in bona sui Professi (aliàs Monasterium esset in potestate Monachi sicut Filius est in potestate Patris) sed succedere jure acquisitionis naturalis, & accessorix personæ sui Religiosi, hic enim ut habetur *cit. Authent. ingressi; ipso ingressu se, suaque dedicat DEO.* Ratio etiam est ex Lugo *n. 197.* quod fictione juris Monasterium sit eadem persona cum suo Religioso ratione hujus voluntatis in Religionem transfusæ, quæ repræsentat ipsum in omnibus, ergo Monasterium non est hæres Religiosi sui, sed una persona, nisi in casibus in jure expressis, talis habetur in *c. in præsentia de probat.* Ubi Pater habens duos Fratres & unum Filium, instituit hunc hæredem, ita ut si sine liberis decesserit, devolvatur hære-

ditas ad defuncti Patris Fratres, Filius scilicet Religiosus dedit sua Monasterio, ab hoc repetebatur hæreditas, sed frustra, quod offerendo bona Monasterio non decesserit sine hærede.

40. De bonis quæ Monacho accipiunt post Professionem, an immediatè acquirat Monachus, & hoc mediate primum dominium transeat in Monasterium, vel verò immediatè Monasterium fiat eorum Dominus, quin prius dominium acquisiverit Monachus non permanenter, sed transeunter, hoc est, ita ut statim, ac à Monacho acquisitum est, transeat ad Monasterium, est valde controversum. Dixi *post Professionem*, quia habita ante Professionem ex juris dispositione transite ad Monasterium immediatè per quandam consequentiam cum persona Religiosi docet prior conclusio.

Communius Canonistæ stant pro immediata Monasterij successione, quos sequitur Sanch. *lib. 7. Moral. c. 12. à n. 36.* quia Professus est incapax acquirendi dominij. Secundò si prius acquireret Monachus, hoc invito adire hæreditatem Monasterium careret hæreditate, ergo non requiritur Monachi consensus, nec dissensus impedit acquisitionem hæreditatis, neque potest juri acquisito saltem licitè cedere, ac condonare per textum
legis

legis qui autem ff. qua in fraudem creditorum. Hanc sententiam in foro Ecclesiastico receptam testatur Cardinalis de Luca tom. 1. p. 2. de Regular. Discurs. 56. num. 3.

Dico secundò probabilius dominium acquiri immediatè à Professo, ita Wadingus de Contractibus Disput. 4. dub. 5. ex communi Legistarum: sciendum enim est ante Justinianum Monachos habuisse dominium, hoc autem nec à Justiniana nec ab Ecclesia tempore ejus statim sublatum fuisse, sed permissum saltem quoad hæreditates eis post ingressum obventuras. Ratio autem hujus sententiæ est: Monasterium bona à Professo antecedenter possessa acquiri mediante Monachi dominio, ergo etiam acquisita post Professionem. Consequentia probatur, quia per Professionem nullum jus transtulit in Monasterium ad acquirenda, cum nullum habuerit ad hæreditatem ab extraneo sibi postea relictam, ergo acquiri primò post Professionem, per quam jura tempore Professionis habita, & postea habenda transfert in Monasterium, ergo ante translationem sunt jura penes Monachum.

Ad primò Adversariorum argumentum. Resp. Esse incapacem dominij stabilis, secus transeuntis statim in Monasterium. Ad secundum eo etiam invito posse adiri hæreditatem à Monasterio communiter docetur; Professus enim in acquisitione rerum comparatur nunc servo, nunc filio à jure hic disponente in favorem Monasterij, ergo potest Monasterium eam capere æquiparationem, quæ ipsi est utilior: cum ergo jus attribuat Patri adeundi delatam filio hæreditatem etiam eo invito, leg. final. Cod. de bonis,

qua liberis potest Monasterium hoc uti privilegio.

At si sermo sit de hæreditate paterna, sive per institutionem, sive ab intestato eam etiam non aditam transmittit ad Monasterium per jus suitatis.

Est autem suitas ut definit Wadingus dub. 9. §. 2. jus quoddam competens proximo Patris descendenti, & constituto in ejus potestate tempore mortis, ut ergo quis sit hæres suus, requiritur primò, ut sit descendens. Secundò ut non sit emancipatus: fit autem emancipatio per Professionem, & plerisque locis per conjugium. Tertio ut sit proximè conjunctus, unde nepos secundum jura nequit esse hæres suus avi, nisi sit Pater mortuus, aut emancipatus. Quarto respectus ad Patrem, unde Mater non habet hæredes suos, quia secundum jus non habet proles in sua potestate. Hæc fere omnia desumpta sunt ex Institutionibus de hæredum qualitate.

Porrò jus suitatis facit filium Dominum hæreditatis paternæ, sive ex testamento, sive ab intestato absque omni additione, vel acceptione hæreditatis Hauld. De jure tract. 6. n. 597. ex L. 11. ff. de liberis & posthum. Ibi: In suis heredibus: & §. sui Instit. de hereditatibus qua ab intestato deferuntur, dicitur: Sui hæredes fiunt etiam ignorantes & L. 14. ff. de suis & legit. heredit habetur: in suis heredibus aditio non est necessaria quia statim ipso jure hæredes existunt.

Et si autem filius per Professionem emancipetur, retinet tamen ex speciali privilegio jura suitatis succedique Patri tanquam hæres suus, cum ergo jura suitatis

tatis transmittat ad Monasterium successionis capax, sicut transmitteret ad alios hæredes immediatos descendentes, sicque Monasterium nomine Religiosi adhuc viventis Patre præmortuo ea jura acquirere, & præmortuo tali Religioso ante aditam ab hoc hæreditatem posse Monasterium eam petere: at si Religiosus præmoriatur

ante Patrem, nihil hæreditatis præmortui transmittitur ei. Sanch. c. 12. n. 7. ex Gloss. final. inc. unicum causa 18. q. 10. ex communi, quia legitima inquit Wadingus *Disput. s. dub. 1. §. 2.* non debetur filio à Patre adhuc vivente *L. 1. §. impubes ff. de collatione bonorum.*

§. V.

*An ususfructus per Professionem Religiosi extinguatur?
an Monasterium in fideicommissio excludat acquiratque Emphyteusim profitente Religioso.*

41. **U**susfructus est jus utendi, & fruendi rebus alienis salva rerum substantia, ita, *leg. 1. ff. de usufructu* est jus personale, seu annexum personæ. Quando annectitur personæ fixæ seu nunquam morituræ, uti si Civitati, aut Monasterio constituitur, durat centum annis *leg. 8. ff. de usu, & usufructu legato.*

Fidei commissum est hæreditas ex mandato testatoris tertio restituenda; hæres sic fideicommissio gravatus vocatur fideicommissarius, seu fiduciarius sic dictus à fide, cui confidit testator, ille tertius vocatur substitutus, seu hæres secundo institutus. Primus autem institutus dicitur hæres; hinc patet quid sint primæ, quid secundæ tabulæ, de quibus fit frequens in jure mentio. Primæ enim dictæ sunt ab institutione primi hæredis, secundæ verò ab institutione secun-

di, seu à substitutione, quæ vel est conditionata E. g. *Si hæres sine liberis decesserit, &c.* Vel est absoluta, quando nulla adjecta conditione hæredi imponitur, ut hæreditatem totam, aut partem transmittat ad Titium.

Emphyteusis est contractus, in quo conceditur dominium utile retento directo sub onere certæ pensionis proprietario solvendæ, idque vel in perpetuum vel ad tempus longum, seu ad tempus non minus decennio. His prænotatis.

Dico primò per Professionem Religiosi extinguatur usumfructum in Ordine successionis incapaci, secùs in capaci. Ratio primi quod jus personæ, seu ossibus inhærens extinguatur morte usufructuarij per §. *fnitur Institut. de usufructu.* Professio autem est mors civilis. Ratio secundi est ex communi cum Lugo *Disput.*

Sput. 3. n. 157. *Haunold. tract.* 3. n. 121. quod ex juris dispositione Monasterium constituat unam personam cum Religioso, proinde hunc representet unde necesse est, ut jus hoc transeat de persona religiosi ad Monasterium. Extinguitur tamen etiam in Monasterio per mortem naturalem Religiosi & ususfructus consolidatur cum proprietate, nisi ut notat *Haunold. tract.* 3. c. 2. n. 121. fuisset Professo ususfructus ita constitutus, ut etiam remaneret apud hæredem ipsius: tunc enim esset novus ususfructus constitutus hæredi, ergo cum Monasterium sit hæres, eique ususfructus constitutus durat Annis 100. per cit. *legem 8. de usu, & usufructu legato*, eo casu duraret post mortem Religiosi 100. annis.

Dico secundò substitutum in fide commisso excludi à Monasterio successionis capaci (secus incapaci) nisi substitutus sit causa pia, aut substitutio fuerit absoluta: Pars prima in favorem profitentium expressa est in *Authentic. de sanctis. Episcopis.* (quæ est *Novella 123*) c. 37. *Haunold. tract.* 4. n. 31. Pars secunda habetur in fine ejusdem capituli, in quibus verbis etsi duplex tantum causa pia, nempe redemptio captivorum, & egentium altera exprimitur, ex intentione tamen præsumpta fit extensio ad alias causas pias *Haunold. n. 32.*

Pars tertia cum *Haunold. n. 33. Molina, Palao, Sanchez contra Gomez &*

alios, colligitur ex cit. *Authentic.* quæ planè supponit valere substitutionem, si sit nulla adjecta conditio.

Quod si testator hanc conditionem adjecisset: si hæres Professus fuerit Religionem capacem successionis. *Resp. Haunoldus n. 35.* cum cit *Sanch. Palao contra Covar. Barbosa, &c.* haberi pro non adjecta, proinde excludi substitutum.

Dico tertio Emphyteusim ex communiore sententia acquiri à Monasterio apud *Sanchez lib. 7. moralium c. 15.* quod cætera Professi bona transeant, nec alicubi excipiatur Emphyteusis.

Notandum tamen quod non absolute, sed cum hoc onere transeat ad Monasterium, ut teneatur alienare transferendo in personam non magis privilegiatam, quam fuerit Professus ante Professionem: quo casu alienatio non prohibetur à jure, hoc enim vetans alienationem, cum sit conditum in favorem Monasteriorum non debet in odium detorqueri per Regulam 61. In sexto, quod ob gratiam alienjus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum, vide fuse *Laym. lib. 3. tract. 4. c. 23.* Ex his

Colligitur jus patronatûs annexum bonis, quorum est Religio capax, quam profitetur Religiosus, transire ad eandem, in Scholasticis verò Societatis remanere penes eorundem dominium *Lugo n. 206.*

§. VI.

*An Scholasticus Societatis sine Licentia Superioris valide
disponat.*

42. **D**ixi validè, quia illicitam fore dispositionem est certum vi voti paupertatis: Ratio autem affirmandi valorem fundamentalis hæc est, quod sit verus Dominus rerum suarum per numerum 32. nec ullum jus canonicum, aut civile irritet dispositionem sic factam, idcirco est communissimè recepta inter Doctores Societatis, Soar. Sanchez, Laym, Palao, &c.

Nihilominus mihi probabilius est fore invalidam ita Haunold. *tract. 4. n. 38. Molin. Disput. 139. Less. lib. 2. c. 4. n. 28.* probatur, quoties conceditur potestas ad actum non simpliciter, sed restrictam ad aliquid, sine hoc actus non est validus, sic si Pontifex de facultatem conferendi beneficium non simpliciter, sed restrictam ad Consilium Episcopi, sine hujus Consilio est collatio irrita. *Cap. cum in veteri 52. de Election.* Sed Pontifex ex speciali favore relinquens dominium Scholastico Societatis, & dans ei facultatem disponendi non dat simpliciter, sed cum restitutione ad consensum Superiorum, ergo sine hoc dispositio non est valida. Mi: probatur ex Bulla Gregorij 13. *Ascendente Domino* ibi: *quod vero ad paupertatem attinet, quamvis bonorum suorum jus, atque dominium ob causas pro Superiorum arbitrio ad tem-*

pus retinere valeant, ut in pios usum juxta Evangelicum Consilium distribuunt (ecce limitationem ad certi generis dispositionem) in illorum tamen usu Religiosam paupertatem servant, nec ulla re tanquam propriam (NB.) & sine Superioris facultate uti possint. Ex hoc loquendi modo in legibus irritantibus consueto constat Scholasticorum jus esse vinculatum, ita ut sine consensu Superioris perinde se habeat ejus usus, ac si non esset: hoc enim denotant particulae *non posse uti re tanquam propria*, sic dicente lege: *Matrimonium non posse contrahi intra talem gradum*, secundum omnes intelligitur impedimentum dirimens, id ipsum urgetur à testamento Filij familias ad cujus valorem, quia secundum leges requiritur consensus Patris etiam ad pias causas, defectus consensus irritat testamentum de bonis adventitijs: *L. Filius familias §. 4. ff. de donationibus.* Regulam dignoscendi generalem legem irritantem à non irritante tradit hanc Haunoldus *tract. 8. n. 129.* quando jus civile, aut canonicum actum aliquem prohibet, nihil addendo, aut ulterius mentem legislatoris explicando etiam eundem irritat, nisi usus, aut consuetudo obtineat contrarium nempe valorem actus prohibiti, quia assertio hæc est juri

con-

conformior, & optimè conciliat jura, quæ videntur invicem pugnare. Hinc matrimonium initum contra Ecclesiæ interdictionem, aut post votum simplex castitatis, aut post sponsalia non dissoluta cum alia, Ordinatio Clerici ab Episcopo alieno, &c. valet, licet prohibeatur, quia consuetudo ita obinet (unde ut votum simplex Castitatis Scholasticorum Societatis dirimeret matrimonium, opus erat novâ Pontificiâ declaratione) hæc seclusâ tenet pro regula ratio generalis data pro omnibus à Gregor. Magno *Cap. imperiali causa 25. q. 2. quia inquit, quæ contra leges fiunt, non solum inutilia sed etiam pro infectis habenda sunt.*

Confirmatur tanta solum potestas disponendi data est à sede Apostolica Scholasticis Societatis, quanta est neces-

saria fini à Societate intento, & vicujus minime discrepet, quantum fieri potest votum paupertatis Religiosæ in Societate à voto paupertatis Cæterorum Ordinum: sed potestas disponendi valide restricta ad consensum Superiorum facit votum paupertatis Religiosæ Societatis, quantum fieri potest, minimè discrepare à voto cæterorum Ordinum, estque fini à Societate intento necessaria, finis enim intentus à Societate in retinendo Scholasticorum ad tempus dominio est, ut Societas possit facilius dimittere justa ex causa, quem finem maximè promoveret facultas disponendi validè restricta ad Superioris consensum: impedit verò facultas huic opposita: quia si possent se privare dominio invitâ Societate dimissio redderetur difficilior.

§. VII.

Præmittuntur quædam de voto paupertatis Religiosæ pro decisione, qualis Licentia necessaria pro honestis, ac validis Religiosorum operationibus & de multiplici voluntarij acceptione.

43. **N**Ota primò quod Religiosus per votum paupertatis duo promittat, primò quod se exuat omni directi & utilis dominij jure, reddatque se incapacem talium jurium. Secundò non uti rebus temporalibus ad commodum nostrum, nisi instar pauperum, ac ex Licentia Superioris, quia est contra statum

pauperem, quem profitetur Lugo *Disput. 2. n. 32.* Unde inquit Gormaz hæc *Disput. 7. n. 392.* vitalis voti manet graviter prohibita Religioso ex fine paupertatis actio sua propria (quæ ex sua autoritate seu absque consensu Superioris sibi assumat in propriam utilitatem usum rerum) Continètque malitiam gravem vitium.

tiūmque proprietatis contra paupertatem et si usus fiat consentiente rei Domino : consensus enim Domini impedit solum, ne usus sit contra iustitiam, secūs ne sit contra votum paupertatis secluso consensu Superioris, sicut comestio physicè considerata non est per se contra Religionem, at prohibita intuitu Religionis ante summptionem Evcharistiæ evadit peccatum irreligionis, ac sacrilegij, ergo etiam simplex usus facti, seu rerum prohibitus Religioso ex fine, ne sit proprietarius (id est ne utatur *re tanquam propria*, ut loquitur Gregorius 13. si contingat citra Licentiam Superioris est proprietatis species contra votum paupertatis.

Est ergo generalis regula ex jure canonico, & sanctis Patribus deducta apud Suarez *tom 3. de Religione lib. 8. de paupertate. c. 11. & 15.* Quod datio, aut usus Religiosi habeat vitium proprietatis contra votum ex genere suo mortale, nisi levitas materiæ excuset, quoties sit sine Licentia Superioris. Quare *cap. cum ad Monasterium de statu Monachorum*, subjungitur : *unde si quidquam alicui fuerit specialiter destinatum, non præsumat illud accipere, sed Abbati vel priori assignetur.* Et *cap. non dicatū 11. c. 12. q. 1.* ex sancti Augustini Regula desumpto : *Certum est eos nihil habere, possidere, dare, vel accipere debere sine Superioris Licentia.* Consonat Trident. *Sess. 25. c. 2. de Regulariis.*

44. Nota secundò voluntarium esse habituale, virtuale, morale, & præsumptum; habituale est volitio præterita nondum revocata: virtuale est volitio præterita perseverans ratione continuationis in suis effectibus; morale ut ab utro-

que contradistinctum, situm est in præcedentis voluntarij formalis, aut actualis effectu inafferibili, donec tollatur aut dissolvatur per dispensationem aut condonationem: hoc modo peccatum præteritum perseverat in jure ex peccato à DEO acquisito contra peccatorem (jus hoc est effectus peccati) indissolubilitas vinculi est effectus contractus matrimonialis, hic enim in illo durat, donec dissolvatur matrimonium ratum per Professionem aut dispensationem, &c.

Expressum voluntarium est actuale signo externo proditum, ut si petenti facultatem audiendi Confessiones Episcopus dicat, volo, ut audias, vel capite annuat, vel det scripto.

Præsumptum, prout contraponitur expresso, erit, si Episcopus intellectu tuâ petitione audiendi confessiones nullum det externum signum manifestans consensum, adfit tamen prudens præsumptio actualis interni consensûs, ut si Episcopus videns te accedere ad Confessionem audiendam te non repellat, cum posset, sed tacet, præsumitur actualiter consentire: hic consensus actualis prout contraponitur expresso vocari etiam solet tacitus seu implicitus, ab alijs verò voluntarium præsumptum actuale absolutum.

Hinc si in aliquo Ordine vigeat consuetudo à Prælato scita nec reprobata, dum facile posset tolli, quædam munuscula accipiendi, aut, dandi invicem, aut etiam externis, censetur actu consentire, seu Licentiam dare, valet proinde tunc in similibus casibus Regula 43. *in 6. qui tacet consentire videtur.*

Præter voluntarium præsumptum actuale absolutum datur conditionatum, quale tunc intervenit, quando non præsumi-

fumitur consensus actualis, seu actu existens, sed existeret: hujus usus est frequens in materia de legibus, sæpe enim præsumitur legislatorem habiturum consensum pro hoc, aut illo casu, si prævidisset circumstantias has, aut illas: item sæpe Superior concederet nun Licentiam si hæc in istis circumstantiis peteretur, quod cum verificari possit etiam dormiente, aut mortuo superiore patet actionem dependentem à tali præsumpta Superioris voluntate factam non esse Superiori absolute voluntariam positive, ut notavit Suarez *Prima secunda Disput. 1. Sect. 4. sed negative*, id est talis quæ prudenter nequit esse positive involuntaria, si eas circumstantias actu sciret Superior, idcirco hic pro tunc non est rationabiliter quoad substantiam actionis invitus.

Porro hic distinguendæ sunt duplicis generis actiones, quædam sunt, quarum licitas, & valor dependet ab actuali jurisdictione, ut audire Confessiones, assistere matrimonio, &c. unde carens eâ non potest licite, nec valide similia exercere dependeretur à voluntate præsumpta conditionata Episcopi aut Parochi, &c. Seu quod concederet eam, si peteretur, per hoc enim eam non actu confert, sed conferret: nihilominus quandoque adesse censetur absolutus actualis consensus conferens jurisdictionem necessariam, ut valeant actus: hic est communis sententia quod Ecclesia suppleat defectum jurisdic-

tionis, si re ipsa hæc Minister Sacramenti caret, quoties probabilis est opinio, quod eam habeat pro hoc, aut eo casu.

Aliæ actiones sunt, quæ malæ sunt precise, quia rationabiliter prohibita, unde si adsint nunc tales circumstantiæ, in quibus prudenter non possunt prohiberi, cessant esse malæ ex præsumpto voluntario conditionato, eo quod videatur sufficere ad earum licitatem legislatorem non esse positive invitum.

Ex hoc principio Lugo *hic Disp. 21. n. 53.* colligit plures pœnitentes excusari à restitutione, nempe prudenter credentes, quod si per se, vel per alios manifestarent debitum Domino, hic condonaret: postea extendit cum Sanch. *lib. 7. moral. c. 19.* Navarro, Rebello, Lessio rem alienam usurpantes in scio Domino non committere furtum, nec graviter peccare, etsi sit invitus Dominus quoad modum, dumodo non sit invitus quoad substantiam prout non est, quando Dominus rem talem dedisset, si accipiens petiisset, quia autem non dedisset, si tu accipis ad vendendum, ideo limitant asserunt ut procedat in rebus ex tali præsumpta voluntate acceptio ad proprium usum E. g. ad comedendum: hanc præsumptam conditionatam voluntatem Lugo & alij vocant etiam interpretativam sic dictam, quod quis interpretetur facile consensusurum Dominum si res ab illo peteretur.

§. VIII.

*Qualis Superioris Licentia Religiosis necessaria ad licitè,
aut validè illuso voto paupertatis Operandum.*

45. **E**X præmissis §. Superiore difficultas gravis oritur spectans præcisè ad statum Religiosum, an Religiosus citra gravem voti paupertatis violationem possit aliqua sine Licentia accipere, aut donare sciens Prælatus non negaturum Licentiam, si eam peteret, etsi displiceat modus sic accipiendi aut donandi, &c. affirmare videntur plures apud Lugo n. 56. quibus faver Less, lib. 2 c. 41. n. 79.

Dicendum est Religiosum accipientem, aut expendentem aliqua sine scitu Prælati ex præsumpta præcisè Licentia conditionata, seu quam petitam non denegaret non excusari à vitio paupertatis seu à peccato contra votum paupertatis ex genere suo mortali, imò Prælatus sub pari culpa obligatur non habere talem consensum ut Licentia non petita res usurpentur, sed regulariter debet esse invitus ita Lugo *Disput. 3. à n. 124.* Sanch. à n. 15. *Suar. cit. c. 11. n. 7.* Less, cit. & Gormaz tract. *de actibus humanis Disput. 5. à n. 206.* Probatur prima pars, quod ex praxi oppositæ sententiæ enervaretur Regularis observantia, & paupertas; nam si prudenter creditur Licentia non concedenda, stulte peteretur, ergo necesse est judicare prudenter & probabiliter concedendâ esse, sed pauca sunt, quæ non judicentur probabiliter concedenda à Superiore imediato aut

saltem mediato nempe à Generali aut Pontifice, aut hujus Nuntio si peterentur, ergo regulariter sine culpa saltem gravi contra paupertatem acciperentur, & expenderentur, hæc autem praxis enervat Regularem observantiam paupertatis.

Probatur pars secunda talem voluntatem sub mortali debet habere Prælatus, qualis est necessaria, ut non enervetur regularis observantia, & relaxetur votum paupertatis; sed ad hunc finem est necessaria voluntas improbens modum ex præsumpta præcisè voluntate conditionata acceptandi res oblatas, & expendendi ergo. Quare modus subditi operandi citra Licentiam ita potest displicere, ut ratione illius velit retinere totum jus in substantiam rei, talemque usum prohibere intendat, quantum potest, atque regulariter sic intendere debet in omni Religione disciplinata ut observant citati Doctores, regulariter inquam, quia si ex circumstantiis colligitur sic non fore invitum quoad modum, aut saltem non nisi leviter; tunc usus non foret contra substantiam rei sed ad summum contra modum (propter hunc autem præcisè non apparet grave peccatum Lugo n. 125.) imò aliquando nec contra modum, ut si nunc non sit accessus ad superiorem pro Licentia, & prudenter præsumo, quod non habeat

habeat repugnantem voluntatem, de qua plura lege apud Lugo *n.* sequente.

46. Dicendum igitur secundo ut Religiosus licitè quardam accipiat, aut expendat sine læsa paupertate, certum est non requiri expressam Prælati Licentiam, sed sufficere tacitam aut præsumptam actualiter (qualis est, quæ fundatur in consuetudine à Prælato scita nec improbata, cum improbari posset, censetur enim consentire per *numerum 44.* Lugo *n.* 123.) imò sufficere etiam præsumptam non præcisè conditionatam per *numerum priorem*, sed cum hoc addito, quod non solum rogatus daret Licentiam, sed quod nunc non habeat voluntatem omnino repugnantem, gravitèrque obligantem, quoties Licentia non petitur, & licet modus displiceat, nolit tamen in his circumstantiis esse graviter illicitam rei substantiam. Ita Lugo *n.* 125, in fine ex omnium sententia.

Acceptio enim, & datio similium est ex genere illo actionum, quæ ut liceant, non requiritur positiva voluntas Prælati, sed sufficit non esse repugnantem, & ut non sint mortaliter malæ, fa-

tis est, si non sit graviter invitus, ex hoc enim capite per *n.* 44. in fin. plures excusantur à restitutione, & à furto.

Quod si ab hoc exemplo ducas argumentum contra conclusionem primam est magna disparitas, quod invitus rei Dominus attendat solum ad utilitatem domus suæ, quæ regulariter non retardatur per hoc, quod sit solum invitus quoad modum displicentiæ non redundante in substantiam: Prælati autem debeat attendere non tantum ad proprium, sed maximè ad Religionis utile, hoc autem poscit displicentiæ circa modum accipiendi, & expendendi sine Licentia redundantem in substantiam rei ut probatum est.

Rursus contra partem secundam præsentis conclusionis nihil probat, quod Licentia conditionata non sufficiat ad audiendas Confessiones, ad assistendum matrimonio, &c., quia requiritur positiva voluntas Prælati concedentis jurisdictionem, secus in usu rerum sine Licentia ac ad evitandum peccatum furti, sed sufficit non esse positivè invitum Lugo *Disp. 21 n.* 45.

§. IX

Ad qualia & quanta possit se extendere Licentia Superioris, ne violetur votum paupertatis.

47. **R**espondeo primò esse debere Licentiam validam & licitam: invalida erit extorta metu, aut precibus

valdè importunis Sanchez *lib. 7. c. 19. n. 17.* (ut si detur ad declinandas subditi murmuraciones) aut dolo Lugo *Disp. 3. n. 129.*

n. 179. illicita autem si sit ad vana, aut superflua, qualia sunt statui paupertatis, quem quis profiteretur, repugnantia Trident. Sess. 25. c. 2. de Regular. unde debet esse ad necessaria (qualia sunt victus, vestitus, habitatio medicinae ordinaria, &c. hæc enim & similia comprehenduntur sub alimentis quæ per n. 32. ex iustitia sunt præstanda Religiosis) aut saltem utilia, ut sumptus moderati ad studia suo instituto conformia, quando Religiosus aliunde caret medijs; Religiosus enim est quasi filius Religionis, sub alimentis autem ad quæ tenetur Pater etiam comprehendendi media addiscendi artem conditioni statûs congruam tradit Molina tract. 2. D. 239

Respondeo secundò in spectantibus ad victum, & vestitum intra limites decentiæ, & paupertatis debere inclinare potius Prælatum ad liberalitatem quàm ad parsimoniam, cum sit verissimum D. Bernardi effatum, *ubi non est abundantia, non est observantia*, unde cum regularis disciplina præferenda sit ceteri alieno contrahendo congruæ sustentationi necessario, præstat moderatum contrahere, quam sine illo relaxare disciplinam. Pellizarius in *manuali Regular. tr. 3. c. 6. n. 181.* aut potius numerus imminuendus est Religiosorum Lugo n. 188. monens Prælatum non debere excogitare omnes artes excusandi sumptus, sed sicut prudens æconomus, aut paterfamilias, qui nec parsimoniam nec prodigalitate affectat, & advertere, quod multa apud sæculares, & nobiles redolentia avaritiam apud Religiosos Prælatos laudentur quasi effectus paupertatis, quam debent fovere in subditis; hi autem videntes liberalem à Superiore sollicitudi-

nem erga subditos magis sunt attentis, ut sint veri paupertatis cultores.

Respondeo tertio generalem regulam Prælati in danda Licentia spectato jure communi posse esse, nempe ad tantam summam quantam ipsemet Prælatus potest expendere Lugo 179. ipse autem potest prudenter expendere tantum, quantum ipse Conventus (quia hujus agit vires) rerum Dominus, si in unum conveniret, prudenter hic & nunc vellet expendere: ubi simul spectanda est fundamentorum formalis, vel interpretativa voluntas, ac finis, ob quem fiunt expensæ. Hinc non solum necessarios pro alimentis Religiosorum potest facere sumptus, sed etiam ut conservetur & foveatur communitas, hujus decor, honor, ac existimatio, unde potest aliquando expendere ad ornatum ac splendorem intra statûs Religiosi terminos; quo spectant ex proventibus non solum superfluis, sed etiam ex necessarijs, hoc est, competentibus ad statum Religiosum, ut notat Molin. *Dispnt. 276.* Eleemosynæ plures, aut pauciores pro necessitatis majoris, aut minoris occurrentia, donationes moderatæ titulo gratitudinis, aut conciliandi externos, non ad liberalitatis ostentationem, minùs ad consanguineos locupletandos aut ob respectum privatum, nisi ex privatis bonis moderatè tamen, sicut ex ejus Licentia alij subditi possent, ita Lugo numero 185.

Dixi spectato jure communi, quia Superiores subordinati nequeunt dare Licentiam majorem, quam habeant forte restrictam ab altiore; de jure autem communi varias refert sententias, de quantitate summæ Sanch. *lib. 7. moral. c. 19. n. 42.* Fagundez apud Pellizarium tract.

tract. 4. c. 2. n. 439. relinquentes definitioni viri prudentis arbitrio faciendæ attentis opibus Monasterij, dignitate Prælati, vicibus occurrentibus, earumque numero, qualitate personarum, quibus est donandum abundantia aut penuria regionis, consuetudine Ordinis, ac Superiorum, aliisque similibus, ut observant cit. Molina, Sanch. Suar. quos citans Fagundez lib. 7. in Decal. c. 6. n. 3. Sic concludit. *Si Monasterium habeat 15. aut 20000. millia Ducatorum in annos singulos pro redditibus, poterit Superior donare saltem summam assignatam à Panormitano (quæ est 20. aut 30. aureorum, ut habet in capit. Cæterum de donationibus ad finem) ter in anno, quia hæc vices non censentur crebro repetitæ respectu totius anni. Demum monet hic nomine Superioris venire etiam Superio-*

res locales, proinde etiam Abbatissas respectu suarum Monialium idipsum posse fusè probat Sanch. n. 44. Provinciali autem liberaliorem concedit manum utpote habenti digniorem Prælaturam. Addo ex salmaticensibus discalceatis Theologis tom. 3. tract. 12. de justitia puncto 12. n. 263. & 184. etiam attendendum ad rigorem paupertatis, cum non sit idem omnium ordinum, sed alij strictiorem, alij minus strictam paupertatem profiteantur: strictior est paupertas Ordinum carentium dominio etiam in communi præ Ordinibus id retinentibus; ex retinentibus major Monachorum, quam canonicorum Regularium; ex Monachis major mendicantium præ non mendicantibus. Ex hac diversitate provenit non posse certam Regulam pro singulis dari.

§. X.

An Licentia ad usus profanos & superfluos tollat à tali usu malitiam contra votum paupertatis.

48. **E**Jusmodi usum non fore licitum constat ex n. 47. restat ut decidatur, an ejus malitia opponatur voto paupertatis.

Affirmat Sanch. lib. 7. moral. c. 19. à n. 21. quia nec Prælati, nec Conventus potest licitè hanc dare, ergo est nulla, sed Licentia nulla non tollit malitiam contra votum paupertatis. Ex hoc infert accipientes à Religioso sic expendente teneri restituere.

Contra hanc rationem insurgit Lugo Disput. 3. à n. 130. si Licentia est nulla, ergo Religiosus expendens in usus turpes incurrit pœnam proprietatis, cujus contradictorium docet ipse Sanch. n. 25. quod non cohæret cum ratione data, uti nec cum eo, quod n. 55. dicat Religiosum conscio, & annuente Prælato furantem ab Extraneo non peccare contra votum paupertatis, sed contra justitiam erga extraneum.

G

tra-

traneum, quod etiam asserit Suarez *e. 11. n. 15.* sed si Licentia ad usum turpem ex rebus Conventus non liberat à malitia contra votum, minus liberabit acceptionem rei alienæ.

Respondet Sanchez quod vitium proprietatis consistat in eo, quod Religiosus contra votum sibi quærat, aut appropriet sine Licentia, in casu autem postremo non sibi quæreret aut appropriaret, sine Superioris Licentia. Sed contra est, quod nec in casu quæstionis quidquam quærat aut usurpet sine Licentia.

Respondeo ad quæstionem in Religione rigorosè observante votum paupertatis non impedire, quo minus usus sit malus contra votum paupertatis non defectu Licentiæ, sed ex natura voti in tali Religione, quia votum in ea non solum interdicit voyenti usum rerum sine Prælati Licentia, sed quod velit etiam conservare statum pauperis seu quod non expendat in dedecentia paupertatem Religionis, qualia sunt usus profani, vel turpes. Lugo *n. 132.* fatetur dictam malitiam contra votum paupertatis non esse vitium proprietatis, eo quod hoc tunc contingat, quando ex bonis communibus Religiosus autoritate propriâ aliquid usurpat, & expendit, quod hic non fieret, etsi non posset auferre Licentia data omnem malitiam contra votum paupertatis.

Quod autem fieri possit ut etiam in actibus illicitis certa malitia impediatur ex Licentia Prælati explicat Lugo *n. sequenti* ab instantia Pontificiæ dispensationis cum consanguineis ad contrahendum matrimonium, quo casu non solum Copula conjugalis illis redditur licita, ac immuais

ab incestu, sed etiam impedit ne inter eos extra casum conjugij exercita sit incæstuitas, item dispensatus ad esum carniæ non peccat contra prohibitionem Ecclesiæ, in qua est dispensatus, etsi eatum esus sit turpis, dum furto sublata comeduntur.

Unde infert quod positâ Generali Licentiâ Superioris de possibili non repugnante nullus usus ad superflua, aut turpia inficeretur vitio proprietatis propter rationem proximè datam, at benè vitio contra votum paupertatis, quia tamen aliqui sumptus non dedecent statum pauperum, etsi contra aliam virtutem sint, uti forent contra temperantiam in cibum, & potum sanitati talis Religiosi noxium; hinc in simili casu non peccaretur contra votum paupertatis, cum supponatur non esse nimis pretiosum, & rarum, qualis opponitur statui pauperum. Ex hoc principio colligit Lugo *n. 135.* etiam pretium modicum datum meretrici non fore contra votum, quia non est pauperibus insolitum, consequenter non pugnat cum paupertate ex hoc.

Si petas quid Religiosis censendum necessarium, quid superfluum. *Resp.* Nominè necessarij venire non solum id, quod absolutè est necessarium, sed etiam illud, sine quo res non potest decenter, & congruenter conservari, tale enim est necessarium secundum quid, superfluum est, quod pensatis omnibus circumstantijs Religionis, personæ, loci, temporis, Officij nec ad vitam, nec ad decentiam statûs Religiosorum est necessarium, unde quod in una Religione censetur usus moderatus, in altero ut superfluum reprobat, &c. Bassævus *tom. 1. v. Paupertas Religiosa n. 11.*

§. XI.

An Licentia Prælati concessa ad superflua contra votum paupertatis, aut ad sumptus alijs virtutibus oppositos sit valida, & an ejusmodi Licentia ex parte Prælati possit esse licita?

49. **R**espondeo ad primum probabilius Licentiam valere, ita Lugo de just. Disput. 3. n. 137. Contra Sanch. lib. 7. moral. c. 19. n. 22. Probatur quod nulla sit lex irritans talem Licentiam. Trident. enim Less. 25. c. 2. de Regular. solum prohibet suppellectilem superfluam, ac paupertati incongruam, non autem invalidat actum oppositum. Aliàs Religiosus ab Amico superflua dono accipiens invalidè acciperet vi hujus decreti, quod nemo dicit: & licet Pontifex ut supremus Prælati prohibeat, non tamen aufert potestatem inferioribus Prælati, ergo nec valorem contractibus. Nec obstat, quod Prælati non sit Dominus, sed administrator constitutus à Conventu rerum Domino; hinc enim benè concluditur, quod concessio Prælati in fraudem aut grave damnum Conventus sit invalida, secùs si sumptus non sint præjudiciosi Conventui, esto hic, & nunc illicitè fiant, quia aliàs possent esse liciti facti in alios usus.

Confirmatur; Nemo vendentem pretiosas Imagines Religioso eas ementi cum Licentia Prælati obligabit ad restitutionem pretij: idem est si quis piscem magni pre-

tij aut sanitati noxium vendidit Religioso pro pecunia, cujus usum habuit cum Licentia) ergo valet data Licentia.

Resp. Ad secundam §. quæstionem, Prælatum non posse licitè dare Licentiam in particulari, seu determinatè ad usum profanum aut turpem quia cooperetur actioni illicitæ subditi, posse tamen dare Licentiam in genere, seu citra limitationem ad usus licitos, sed relinquendo obligationem & totam curam ipsi Religioso delegato, per hoc enim non concurreret ad usum illicitum Religiosi positivè, ut patet in pari primò in concursu Divino generali, & indifferenti. Secundò Pontifex dispensans cum aliquo in esu carniùm non restringit ad esum duntaxat licitum, aliàs si comederet carnes furtivas, aut valetudini nocentes, peccaret contra legem Ecclesiæ vetantem carnis esum, nec ideo Pontifex coöperatur huic illicitæ comestioni, sicut nec Sacrilegio Sacerdotis in loco interdicto ex Licentia Pontificis celebrantis cum peccato mortali. Ergo Generalis Licentia permittens quemvis usum etiam illicitum non censetur coöperari abutenti concessâ Licentiâ.

E 2

§0. Sed,

50. Sed hinc oritur difficultas, an defacto Prælatus Religioso concedens Generalem Licentiam expendendi aliquam pecuniam, censeatur eam restringere ad usus solum honestos; Affirmat communis cum Sanchez. n. 30. quia præsumendus est concedere Licentiam gravi vocantem culpâ, quam continet Licentia ad vana, aut turpia. Secundò à pari; Pontifex dans Episcopo potestatem testandi præsumitur dare, nisi oppositum explicet, ad sola pia opera juxta communem cum Sanchez *Lib. 2. Consil. c. 2. dub. 51. n. 6.* Ergo etiam Prælatus censendus est ad usus tantum licitos dare; consequentia urgetur, quia dat talem, qualis ab eo peti solet.

Ex his jdem Doctores inferunt restituenda esse ab illis, quia à Religioso acceperunt pro similibus ob defectum Licentiæ necessariæ, ne Religiosus sit Proprietarius, seu Autoritate propria expendens. Ob hæc fatetur Lugo n. 142. hanc sententiam esse probabilissimam.

Respondeo nihilominus cum Lugo citato oppositam esse probabilem, probatur in alijs materijs per responsum antecedens Licentia generaliter data, quantum est ex parte dantis, aufert totum impedimentum situm in defectu Licentiæ, seu in eo, quod subditus operetur invito positivè Prælate sine restrictione ad usus ex alijs capitibus illicitos, ergo etiam Prælatus Generaliter dans Religioso Licentiam dispensandi cum aliqua pecunia non restringit facultatem ad actus duntaxat pios, sed quantum est ex parte sua, tollit totum impedimentum; ita ut nullus usus, etsi sit illicitus contra alias virtutes, sit illicitus contra justitiam, seu injustus, hoc est, fiat invito positivè Domino pe-

cunia sic expensæ, aut administratore Domini sive Conventûs. Ex his.

Respondeo ad argumenta Sanchez, ad primum nego, quod Licentia Generalis non restricta ad usus pios sit ex parte Prælati culpabilis, non enim concedit pro usibus illicitis, sed quantum est ex se aufert malitiam injustitiæ ab jisdem usibus, qui fiunt contra castitatem, aut temperantiam aut justitiam erga extraneos.

Ad secundum est disparitas, quod dispensatio in lege sit odiosa, proinde sit restricta interpretationis: cum ergo Lex Ecclesiæ prohibeat Episcopis simpliciter testari, ac etiam testari ad opera pia dispensando in primò, consequenter concedendo facultatem testandi, non dispensat quoad punctum secundum, atque adeo potest testari ad sola opera pia, Prælatus verò Religiosus non potest dispensare licentiando subditum ad usum inhonestum, sed præcisè tollendo impedimentum unicuique situm in defectu Licentiæ, hunc tollit, quantum est de se, quo sublato subditus non est proprietarius, sive non exercet actum invito positivè Domino, consequenter non facit injustitiam conventui.

Ex his sequitur non debere restituere ab jjs, qui à Religioso in usus turpes acceperunt, v. g. meretrix aut alij pro illicitis acceptantes pecuniam, dummodo hæc non excedat summam, quam ex consensu Religiosus sine injuria Conventûs expendere potest in honestos usus.

Dices contra primam quæstionis in §. propositæ partem: talis Licentia est contra voluntatem Pontificiam declaratam in citato Tridentino & Clement. 1. de statu Monachorum. Omnia superflua ac pretiosa prohibentur. Secundò

Præla-

Prælati non est rerum Dominus sed Con-
ventus, ipsi autem administrare debet ad
mentem Conventus, qui consentire non
potest in usus jure prohibitos. Resp. Ad
primùm esse contra voluntatem Pontifi-
ciam prohibentem usum, secùs irritan-
tem valorem, quia non aufert à Præla-
to facultatem necessariam pro Licentia a-
movente ab usu vitium proprietatis con-
tra votum.

Resp. Ad secundùm ex *num. 49.*
negando quod Licentia Generalis non re-
stricta ad pios usus sit contra mentem Con-
ventus, nisi sumptus sint magni, aut
fraudenti, nec Conventus nec Præla-
tus consentire potest in usus illicitos ut ta-
les, secùs, ne hi liberentur ab injustitia,

five vitio proprietatis, quia nullum jus
prohibet illis, ne utantur facultate de se
licita impediendi in Religiosis malitiam
injustitiæ dominio Conventus opposita, set-
si nequeant impedire, ne penitus usus sit
illicitus contra votum paupertatis per *nu-
mer. 48.*

Pro praxi advertit Lugo *n. 143.* in fi-
ne, quod etiam secundum oppositam
sententiam Sanch. non sit obligatio re-
stituendi accepta à Religioso ob turpem a-
ctum, nempe si Religiosus dans ex fine
turpi mutatâ hâc voluntate turpi donet
fœminæ, quæ E. g. est pauper, aut ex a-
lio fine honesto, supponitur enim ha-
bere facultatem expendendi in usum ho-
nestum.

§. XII.

Cujus Prælati Licentia necessaria ad usum licitum.

SI EX hucusque à *num. 43.* disputatis
clara est necessitas Licentiæ Super-
rioris, ut Religiosus validè, & licitè ci-
tra læsionem voti paupertatis expendat,
sed cum in plerisque Religionibus Reli-
giosus plures habeat Prælatos videlicet Ge-
neralem, Provincialem, localem E. g.
Rectorem aut Quardianum, aut Prio-
rem, imo in eodem domicilio nunc
hunc, nunc alium, quæritur an Licentia
hujus Prælati E. g. Rectoris, aut Prioris
sufficiat, ut Religiosus valeat illâ uti pri-
mò in eodem domicilio sub novo locali
Prælaro. Secundò an in alio domicilio,
ad quod transit.

Item an sit reus proprietatis in votum
paupertatis licentiam petens à pluribus Su-

perioribus pro certa summa non exceden-
te singulorum potestatem, puta Recto-
ris, Provincialis, & Generalis sciens,
quod nullus eorum concederet tantam si-
mul summam.

Item an Superior etiam ad breve
tempus possit pro se uti facultate, quam
alijs concedere potest, eâque uti tempore,
quo erit subditus sine nova Licentia.

Resp. Primo posse dare Licentiam
Generalem pro toto Ordine, Provin-
cialem pro tota Provincia, Localem
pro proprio domicilio Religiosis non
hospitibus, imo etiam his si juxta Regu-
lam non minus subjiciuntur illi, ac alteri
incolæ Superiori talis loci prout defacto fir-
in

in Societate, extra quam Superior localis non est Superior hospitem Lugo n. 129. Bellizarius tract. 4 c. 2. n. 421. Deducens hospitem Societatis reversurum ad suum domicilium, cum habeat cumulativè duos Superiores posse à quovis illorum petere Licentiam, non teneri autem ab utroque, unde non tenetur à Superiore hospiti. Quod si discedat de domicilio uno ad aliud oblata in itinere, potest accipere de Licentia Superioris Prioris, aut sequentis ad quem tendit.

Quid si subditus quid notabile recipiat, & expendat sine Licentia immediati Superioris animo petendi Licentiam à mediato sibi valdè benevolò sciens facilius concedendam.

Respondet Pellizarius tract. 4. c. 2. n. 423. post Sanchez lib. 7. Moral. c. 19. n. 51. talem non peccaturum vitio proprietatis, nec mortaliter sed leviter defectu Licentiæ expressæ, aut tacitæ Superioris Localis, quia operatur solùm ex Licentia præsumpta conditionata, quæ illum liberat à vitio proprietatis, sufficit enim, quod positivè non repugnet Superior ne censeatur furtum per dicta à n. 44. proinde nec vitium proprietatis.

Resp. Secundò fas esse uti Licentiâ etiam sub alio Prælato (nisi revocaverit, quia inquit Pellizarius n. 433. est gratia facta, quæ non expirat morte concedentis) in eodem domicilio, secùs in alio, eo quod loci unius Superior non possit præjudicare Superiori loci alterius. Opus positum dic de Licentia concessa à Generali, aut Provinciali, non restricta ad locum.

Potentem à diversis Superioribus à singulis summam, quam concedendi jus

habent, etsi appareat aliqua fraus intervenire, simpliciter tamen loquendo vitio proprietatis liberat Pelliz. n. 414. utitur enim jure suo citra obligationem ad hunc effectum unum præ alio adeundi. Eiusdem mentis videtur esse Lugo Disp. 3. n. 129. ita loquens: *Licentia non dicitur dolo obrenta, quoties subditus tacet aliqua (dummodo nec implicite significet oppositum) quæ si dixisset, Superior non concessisset.* Vide cit. Pelliz.

Resp. tertio Superiorem posse pro se accipere, ac retinere oblata v. g. Breviarium, vestes, pecuniam absque nova Licentia etiam cessante Prælatûrâ Lugo de Pœnit. Disput. 19 à n. 42. quia similia habent præsentem effectum, ac executionem nempe usum excepta pecunia, de qua etiam fatetur, quod possit oblatam accipere, ac retinere præfato modo, non tamen eam cessante officio expendere sine Licentia Superioris. Disparitas inter retentionem pecuniæ, ac hujus expensionem est, quod retentio habeat tractum seu effectum successivum, ergo cum nequeat sibi metipsum dare Licentiam pro tempore depositæ Prælatûræ (sic enim sibi qua subito delegaret facultatem, quod repugnat, quam tamen alijs delegare potest) idcirco eâ facultate sub novo Prælato uti non potest quoad usum pecuniæ, sed benè quoad usum vestium, Breviarij, &c. nisi hæc revocet.

Contra hanc doctrinam insurgit Dicastill. de Pœnit. Disput. 3. n. 147. existimans inconsequenter dici, quod possit retinere pecuniam, secùs expendere sine Licentia successoris, quia retentio pecuniæ non minùs est contra votum, quam ejus expositio, est enim quædam moralis

lis acceptio, ergo sicut non licet expendere ita nec retinere pecuniam sine consensu successoris.

Responderet fortè Lugo ut prius esse disparitatem, quod pecuniæ retentio ex se dicat tractum successivum, secùs expositio.

§. XIII.

An Prælati Regulares possint subditis concedere usum, aut administrationem temporalium, & quid Religiosi facti Episcopi aut Cardinales possint circa temporalia.

ELucidatio hujus §. habetur infra n. 301.

§. XIV.

An Religiosus ex Licentia Prælati habens pecuniam ad usus honestos possit eam ludendo exponere? an lucrum notabile ludo perdere, aut hoc restituere ludens sine Licentia: & quid si Religiosus Societatis pro ministerijs spiritualibus accipiat stipendium, aut missam legat nomine alterius stipendiati.

52. **Q**uatuor puncta quæstio includit. Primò an possit ludo exponere. Secundò an totam lucri summam notabilem perdere. Tertio an ludens sine Licentia, aut ludo sibi vetito debeat collatori lucrum reddere. Quarto an Religiosus Societatis possit pro ministerijs spiritualibus accipere stipendium, aut pro stipendiato legere missam.

Resp. Ad primum posse pecuniam moderatam ludo exponere (nisi mos, aut Ordinis Constitutiones ludum talem ventent) nempe si Religiosus studens, &c. annuatim expendat in sui sustentationem 100. aureos, potest anno uno in usum honestum expendere quatuor aut quinque, dummodo intra id tempus in alios

usus non necessarios aliam summam non expendat Lugo n. 14.

Resp. Ad secundum cum eodem n. 145. totam summam posse perdere durante moraliter, eodem ludo, etsi species ludi mutetur, novique succedant lutores, dummodo non omnes simul mutantur, aliàs foret novus moraliter ludus; finitio autem primo ludo nequit Religiosus ludo novo perdere, nisi moderatam summam, quia absoluto moraliter ludo lucrum cessit in dominium Monasterij Sanch. c. 19. n. 84. quod esse verum in rigore juris faterur Lugo, nihilominus æquitas petit, ut lucrum hodiernum ex communi ludendi Licentia liceat

cras

cras ludo exponere, si redeat is, qui pri-
die perdidit.

Resp. Ad tertium Religiosum lu-
crantem ludo sibi vetito, aut summam sibi
non concessam teneri collusori lucrum to-
tum reddere, ita Lugo *n.* 146. amplectens
sententiam communem Sanchez *num.* 86.
improbans tamen ejus rationem: ipse au-
tem dat istam, quod ludus sit contractus
utriusque onerosus cum mutua obligatio-
ne, ac periculo perdendi ac lucrandi,
sed talis Religiosus nequit subire hujus-
modi periculum ac mutuam obligationem
defectu Licentiae, nec valor hujus con-
tractus potest claudicare ex parte Religio-
si, usque ad ratificationem Superioris, uti
possunt alij contractus.

Resp. Ad quartum Religiosum So-
cietatis accipientem stipendium, aut aliud
temporale pro spiritualibus ministerijs
probabilius peccare ex genere suo mortali-
ter contra votum paupertatis Sanchez
lib. 7. c. 28. n. 6. Suarez, Pallao con-
tra Belliz, *tract. 4. c. 2. u. 132.* Ratio
est, quod votum paupertatis in Societate
se extendat ad hunc actum, nempe non
admittendi stipendia pro spiritualibus,
nam *cap. 1. Exam. §. 3.* sic dicitur: *Tria
vota in ea (nempe in Societate) obedi-
entia, paupertatis & castitatis emittuntur,*
postea materiam paupertatis sic ex-
plicat, *hic paupertatem accipiendo,*
*ut nec velit nec possit reditus ullos ad
suam sustentationem, nec ad quodvis a-
liud habere:* & infra eodem contextu,
neque etiam pro missarum sacrificijs,
*vel predicationibus stipendium ullum
accipere, vel Eleemosynam qua ad com-
pensationem ejusmodi ministeriorum
dari solet, possunt admittere.* Ex hoc.

Infero reum esse voti paupertatis
Religiosum Societatis celebrantem ex pa-
cto, ut stipendium detur alteri, qui
talis celebratione missae acquirit dominium
pecuniae, & id transfert in alterum, quae
ratio probat talem non posse legere missam
pro clerico privato pecunias recipiente
pro missis, cum pecunia non acquiratur,
nisi media missae lectione, quale jus ne-
quit acquirere Sacerdos Societatis. Sanchez
num. 19.

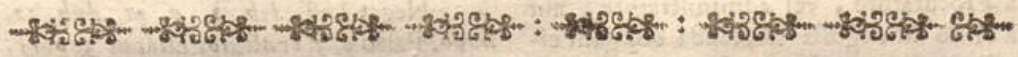
Nihilominus quando quis obliga-
tur ad missas vi beneficii, cum tunc fru-
ctus beneficii non acquirantur per lectio-
nem missae, sed extinguatur obligatio
seu onus connexum juri ad fructus bene-
ficii potest Sacerdos Societatis lectionem
missae talem liberare ab onere praefato
Sanchez, *n.* 18. rectè inferens *n.* 24. etiam
posse facere missam pro eo, qui jam reco-
pit stipendium, ac satisfacere est impo-
tens, ut si defectu stipendij nequeat con-
ducere alium celebrantem, tunc enim Sa-
cerdos Societatis censetur gratis legere
missam ob impossibilitatem stipendij dan-
di ab inope obligato, aut restituendi
danti illud, si enim moraliter posset re-
stituere, jam pro eo legens missam id ac-
quireret obligato, quod non licet.

Circa dicta addo tria: primum est
quod sit valde probabile non adversari vo-
to paupertatis celebrare pro Amico,
quem scio stipendium accepisse, quia ce-
lebrans nihil temporale admittit, cujus
admissionem duntaxat votum paupertatis
excludit, secus quod simpliciter gratis
velit exercere spiritualia ministeria ita
Palao *parte 3. tract. 16. Disp. 2. punct. 11.*
num. 7. Secundum est, quod et si juxta
sententiam assertam in responso ad quartum

tum sit peccatum mortale, attamen non esse damnandum mortalis contra votum ex hoc præcisè capite monet Soar. tract. 4. de Relig. tract. 10. lib. 4. c. 8. n. 11. Dicit ex hoc præcisè, quia alio titulo magnum esse periculum mortaliter peccandi probat ibidem sic, quod Religiosus accipiens hæc stipendia sine uila Licentia clare incurrat in vitium paupertatis. Quod si illa accipiat ex Licentia dolosè obtenta, ut si petita sit Licentia ad rem accipiendam tacito titulo stipendij, probabilissimè etiam non effugitur vitium paupertatis, est enim Licentia subrepticia ob tacitum titulum in hac materia substantialem, nam eo cognito nunquam Licentiam dedisset. Procedunt dicta etiam de itinerante stipendium accipiente.

Tertium est quod etiam Sanch. n. 15. concedit eum, qui ante initam Societatem accepit stipendia pro missis ea debeat persolvere in statu Societatis post vota, si prius non satisfecit talis enim non acqui-

rit stipendium, sed ex ejus acceptione contracta obligationi justitiæ satisfacit. Ad dicit n. 2. 3. & 25. talia sacra esse præferenda sacris ex constitutione debitis, secus si post vota fuisset acceptum pro jis stipendium, nam per votum Societas acquirit jus in voluntatem Religiosi ad facienda sacra in Religione præscripta. Oppositum videtur verius etiam in isto casu, quia obligatio justitiæ est præferenda obligationi constitutionis non obligantis in conscientia ad legenda sacra, ita cit. Palao n. 11. Vide cit. Pelliz, n. 149. Ex Sanch. num. 4. Scribentem, quod non sit contra Societatis paupertatem accipere stipendia pro obligatione assignandi certum ministerium ad conferenda spiritualia E. g. Concionatorem, Confessarium, Lectorem Theologiæ, unde in Constitutionibus Societatis parte 4. c. 7. §. 3. Ubi oppositum exprimi videtur verbis illis: non convenit ullam Collegij dotationem admittere, &c. ly non convenit, importat Consilium.

§. XV.

An contractus aut delictum Prælati aut subditi Religiosi noceat Monasterio.

53. **P**ost Disputata commoda ex bonis Religiosi Monasterio obvientiæ solet communiter Quæri, an etiam nocere possit per contractus initos, aut delictum & commissum.

Dico primò delictum Religiosi etiam Prælati nequit nocere Monasterio, quia personæ delictum non debet converti in damnum Ecclesiæ per regulam juris 76.

in 6. nisi ex delicto commodum accepisset Monasterium E. g. ex furto, est communis apud Pelliz. tom. 1. tract. 3. c. 6. n. 36. aut delictum præcessisset Professionem, & Professus dedisset bona sua Monasterio, tunc enim ex his est satisfaciendum. Dico secundò contractus à Religioso initos sine Licentia Prælati nullam parere obligationem civilem, seu talem, H quæ

quæ fundet actionem in foro externo, nec naturalem, seu in conscientia obligatoriam contra Lugo *Disput. 3. n. 222.* ita Wadingus *de contract. Disput. 2. dub. 2. §. 2.* Probat, quia inhabilis ad acquirendum, aut transferendum dominium est inhabilis ad contrahendas obligationes, sed Professus absque Licentia Superioris est inhabilis, ergo.

Non est Paritas à votis, quæ à Religioso emissa absque scitu Superioris obligant naturaliter, seu in conscientia, donec Superior irriter, quia Religiosi non fiunt inhabiles ad obligationes relatè ad DEUM, secùs relatè ad humana, quibus renuntiârunt, nisi obligatio oriatur ex delicto, sic Religiosus ex facto, aut illato damno in conscientia debet reparare damnum.

Econtra omnes contractus celebrati à Religioso ex Licentia expressa, aut tacita Prælati (idem dicas de contractibus Prælati ex Licentia Conventûs, ut emptio, venditio, commutatio, &c. E. g. à Procuratore, vel administratore, aut à misso ad negotia tractanda obligant civiliter, & naturaliter, seu in utroque foro, quando illi limites suæ administrationis non excedunt Lugo *n. 218.* estque communis, nihil enim tunc ad valorem contractûs desideratur, hinc.

Patet primò Conventum obligari ex mutuo accepto à Religioso studente expenso in res necessarias, quando illic alitur expensis Conventûs, secùs si expensis alterius, citatus Lugo.

Patet secundo depositum apud Religiosum hujus culpâ perditum etsi illud

ex Licentia Prælati acceperit, Conventum non teneri resarcire, quia culpa Religiosi non nocet Monasterio, nisi fuisset ipse commendatum Lugo *n. 219.*

Patet tertio mutuum acceptum à Prælato ad res Monasterio comparandas cum hic legitime transiverit in Monasterii dominium, teneri Conventum bonifacere, etsi Postea Prælatus mutato animo malè expenderit Lugo *n. 218.* ex Sanchez *lib. 7. c. 31. n. 28.*

Circa conclusionem secundam dubitatur, an licet Religiosus non obligetur alteri vi contractûs, alter tamen obligetur stare contractui, donec rescindatur à Prælato. Affirmat cum plurimis Sanchez *n. 28.* Lugo *n. 221.* Quia Religiosus gaudet privilegio minoris & pupilli, qui si contrahant sine auctoritate curatoris, & Tutoris, contractus ex parte illorum claudicat, id est, non ipsi, sed alij, cum quibus contrahunt, tenentur stare contractui, *Lege Julianus §. si quis à pupillo ff. de actionibus empti.*

Negat Less. *lib. 2. c. 41. dub. 12. n. 50.* Palao *p. 3. tract. 16. Disput. 3. p. 15. n. 7.* Salmanticens ex Generali regula æqualitatem esse servandam in contractibus, à qua non excipitur contractus Religiosi, nec privilegium memoratum potest ad eum extendi, nam in Privilegijs in jure exorbitantibus non debet fieri extensio de uno casu ad alium, maximè si eadem ratio in eo non currat, uti hic non currit, jus enim pupillo & minori favet ob defectum ætatis. Utraque sententia est probabilis, at probabilior videtur negativa,

§. XVI.

Corollaria Practica.

54. **C**olligitur primò Prælati ex Officio proinde ex iustitia sub peccato mortali obligatur ad sequentia,

Primò ad procurandum bonum tum spirituale tum temporale Religiosorum; ex spiritualibus debet per se aut ab ipso substitutum Administratorem suis temporibus Sacramenta. Trident. *Sess. 23. c. 1. de reform.* præsertim pestis tempore etiam cum vitæ periculo.

Secundò ad procurandam observantiam Regularem, & Constitutionum Ordinis etiam ad nullam culpam obligantium Sanch. *lib. 1. moral. c. 6. n. 19.* Pelliz. *tract. 3. c. 6. n. 5.*

Tertiò delinquentes subditos Religiosos corripere, & punire, hoc enim est medium necessarium ad Regularem disciplinam, imò, & inquisitio morum subditorum, ne ex occultatione maneat delicta impunita. Hic tamen opus est magnâ prudentiâ, nè Prælati se reddat exosum, unde *non sit nimius, non sit Zelotypus, & nimis suspiciosus* inquit S. Benedictus *c. 64. Regula sua.* estque etiam S. Thomæ *secunda secunda quest. 33. Art. 2. ad. 4.* Et ibi Cajetanus in fine, ad prudentiam spectat quædam leviora interdum dissimulare, ut postea correctio sit fructuosior.

Quartò ad ejusdem Officium spectat subtrahere suis occasionem propinquam peccandi, atque adeo ministeria talia eis non committere in quibus spectatâ eorum

fragilitate nequeunt esse moraliter liberi à peccato gravi Sanch. *lib. 6. moral. c. 2. n. 53.* qui de matrimonio *lib. 10. Disp. 12. n. 52.* Rectè colligit Prælatum prudenter suspicantem gravem Religiosi excessum posse cum testibus idoneis observare eum ex fine illum convincendi, corrigendi, aut puniendi.

Quintò cum instauratio Regulæ collapsæ, & reformatio morum sit necessaria ad commune Religionis bonum, ex Officio incumbit Prælati obligatio quam maxima abolendi abusus inductos Trid. *Sess. 25. c. 1. de Regul. de modo reformandi vide Pelliz. tract. 1. c. 5. à. n. 5. Sanch. cit. c. 2. Vasq. 1. 2. Disput. 145. cap. 4.*

Media Præcipua sunt oratio mentalis, exacta Regularum omnium observantia, recta Juniorum educatio, electio bonorum Prælatorum (Prælati enim dissoluti disciplinam non audent procurare, ne audiat illud, *Medice cura te ipsum* & Ecclesiast. 10. *Qualis est Rector civitatis, tales & habitantes in ea*) fuga nimie evagationis extra claustra, evitatio familiaritatis sæcularium, restrictio nimiarum exceptionum (hæ enim invertunt Regularem disciplinam: de hoc vide formidabilem casum plurium Religiosorum æternam damnationem propriam attestantium Priori Monasterij apud Deltrium *lib. 6. Disquisitionum Magic. c. 2. Sect. 3.*

H 2

9. 3.

9. 3. inductio vitæ communis in victu, & vestitu, &c.

Quæ temporalia sint ex iustitia præstanda Religiosis. Breviter constat ex n. 47. hæc obligatio cessat respectu legitime ejectorum etiam Sacerdotum, aliàs commodum reportarent ex delicto; hinc plures è Societate Sacerdotes dimissi prætendentes postmodum alimenta ab eadem, causâ suâ ceciderant etiam in curia Romana, si tamen Apostata, aut fugitivus captus ab aliquo reducat, debet Religio expensas refundere titulo utilis negotiorum gestoris Sanch. c. 9. n. 22. id ipsam ampliã ad eum, qui pœnitentia ductus redit sponte, si enim Religiosus prævenit obligationem Religionis obligatæ ad eum inquirendum, ac revocandum.

Item tenetur Religio Religiosum apud infideles captivum redimere si potest expensis moderatis, secùs immoderatis Pelliz. tract. 3. c. 6. n. 35. monens hac in re potius debere Religionem abundare, quam deficere attentis circumstantijs personæ, &c. de reliquis patet ex dictis.

55. Colligitur secundò Scholasticos Societatis ad tempus retinentes dominium non posse uti rebus suis sine Licentia Superioris citra violationem paupertatis, ita Gregor. 13. in Constit. Ascendente Domino. Postquam dixit eos retinere dominium subdit. *Etenim tamen quantum ad illorum usum Religiosum paupertatem servant, neque ulla re tanquam propria sine Superioris facultate uti possunt.* Ideò dicuntur, non posse, inquit Soarez, tom. 3. de Religiosis. Tract. 3. lib. 4. c. 6. n. 2. Quia agerent contra Religiosam paupertatem, & n. 3. subjungit formalia Congregationis quintæ Genera-

lis Can. 7. *Qui post tria emissa vota substantialia res suas distribuit, vel illis se abdicat sine superioris facultate facit contra votum paupertatis.* Adidit n. 4. hoc esse ex genere suo peccatum mortale, sed quia res, quæ expeditur non est Religionis, sed propria, & quia non delinquitur usurpando & retinendo, quod magis paupertati repugnat, quam abdicatio, ideò major quantitas requiritur ad peccati gravitatem. Et cum non Superioris iudicium sed voluntas reponat distributionem in materia voti: hinc etiam Superior iudicaret aliquam dispositionem meliorem eâ, in quam subditus inclinat, hanc amplectendo, licet imperfectius operetur, non tamen peccat contra votum paupertatis, prout peccaret, quando Superior non tantum iudicat, sed etiam vult illa fieri, quod est melius in tali materia, tunc enim jam urget necessitas voti cum usus bonorum prohibitus usurperetur.

Rursus si dubium est, an bona sint consanguineis distribuenda, & Superior statuat, ut id fiat secundum formam Constitutionum designando duos, aut tres viros prudentes, quorum iudicium Religiosus sequatur, hic pariter tenebitur ex vi voti paupertatis illum distributionis modum observare, quæ omnia tradit cit. Suarez n. 5.

Dices: ergo Societatis Scholasticus sine alia Licentia particulari potest licetè pro sua devotione distribuere saltem in pia, & tanta opera v. g. in pauperes, hospitalia, &c. quia ad hoc faciendum habere videtur Universæ Societatis voluntatem Exam. Generalis c. 4. §. 1. Quin aliquid sit præscriptum circa modum observandum inter ipsos pauperes, neque Superiori

riori commissum est circa hoc quidquam, sed totum devotioni donantis, proinde etsi ille veller ita fieri, non faciet ejus voluntas tunc spectare materiam ad votum paupertatis E. g. ut si designaret subdito certum pietatis opus, v. g. ut det sua Societati nolens Societati dare non videretur peccare contra votum paupertatis. *Resp.* Cum Suarez à n. 6. hanc objectionem fusè prosequente & dico cum eodem n. 10. illationem fuisse probabilem ante citatum canonem 7. Congregationis 5. qui cum, aut novum jus in Societatem hac in parte introducat, aut vetus autoritative declaret dicendum est simpliciter, ac sine ulla distinctione piorum operum, aut profanorum quod foret illicita contra votum paupertatis distributio in quavis opera, si fiat absque directione Superioris saltem præsumpta. Est igitur consensus Superioris necessaria conditio, ne distributio talis sit sacrylega contra votum paupertatis, neque verba illa Constitutionis *pro devotione sua* (in quibus totum robur factæ illationis est situm) repugnant decreto allegato *Congregat. quinta.* Quia non excludunt præviam Licentiam Superioris ad Generaliter disponendum, sed excludunt necessitatem Licentiæ peculiaris ad piè disponendum, vel ad disponendum in hac vel illa pia opera.

56. Colligitur tertio Religiosum peccare contra votum paupertatis sine Licentia rem pretio æstimabilem accipiendo, retinendo, absumendo, donando occultando, &c. quia votum interdicat omnem usum dominij absque Licentia Superioris secundum omnes, imò etiam cum Licentia usum superfluum, &c. per n. 48. quare reus est Sacrylegij accipiens pecuniam ab amico etsi eam compararet libros,

eòsque palam exponat, incorporatque Monasterio, quia pecunia acceptata statim acquiritur Monasterio per n. 32. 34. & 37. ergo nequit expendi in libros sine Licentia Superioris Lugo *Disput. 3. n. 153.* ampliatis numero 156. Ad accipientem cum Licentia librum sed occultantem, ut inveniri nequeat; sic enim intenditur libri possessio independens à nutu Superioris.

Item peccant Religiosi res usui suo concessas sine Licentia saltem tacita invicem mutuando, aut commodando, usufruarius enim nequit concedere usum rei permissæ, ut habetur, *institutionum de usu & habit. §. 1. & 2.* in rebus autem parvis, & crebro occurrentibus censetur esse facultas tacita, & Generalis saltem ad tempus breve Sanch. *lib. 7. c. 19. n. 65.*

57. Colligitur quarto Peccare Religiosum contra votum paupertatis res ad usum sibi concessas transferendo de loco uno ad alium absque Licentia, nisi contraria consuetudo vigeat sine contradictione Superioris. Item si sibi appropriet aliquid ex bonis communibus Monasterij, sive esculenta, sive poculenta, sive alia utensilia Less. *lib. 2. c. 41. n. 78.* nisi ea injustè deneget Superior Fagundez *lib. 7. in Decalogum c. 5. n. 38.*

Quid si esculenta, & poculenta offerantur ab externo præsertim pretiosa ea absumens sit ne reus voti paupertatis, negat Lugo *Disput. 2. n. 51.* Ex hoc principio, quod absumens cibos se solum habeat passivè, offerens verò activè absumendo illos per os Religiosi, velut suum instrumentum, sicut si per manus Religiosi projiceret gemam pretiosam in Mare. Sed hæc sententia à cæteris merito reprobatum (estque sententia hæc prohibita do-

ceri in nostris Scholis per n. 398.) cum in morali aestimatione non Dominus comodat, & alatur, sed Religiosus, ipsèque Lugo paupertatis reum damnat. cibos apud se retinentem (estò protestetur Dominus se eorum dominium retinere apud se) ita ut jis Religiosus utatur in cella sua. Nominè Domini, econtra in projectione gemmæ in morali aestimatione censetur se habere Religiosus merè passivè, etsi physicè se habeat activè.

58. Colligitur quintò non esse contra votum paupertatis ad petitionem alterius, acceptisque ab eo coloribus pingere illi pretiosam Imaginem, sic enim operam solùm suam impendit alteri, quod non est contra votum, cum nihil sibi sed alteri acquirat, oppositum dic de Imagine picta ad nullius instantiam, talis enim acquiritur Monasterio, consequenter nequit donare Lugo *Disput. 3. n. 14.*

Quid licite citra læsionem paupertatis expendere possint Religiosi æconomi, Procuratores, & Administratores temporalium attendenda est voluntas Superioris aut Ordinis, aut consuetudo recepta, quam si excedant, peccant contra vota ex S. Thoma 2. 2. q. 32. Art. 8. in corp.

Est autem communis consuetudo Religiosos studentes, Peregrinantes, aut negotij gratia extra claustra Constitutos moderatas facere Eleemosynas, ac donationes, nempe juxta statûs sui conditionem Lugo n. 167.

Hinc si Religiosus emit cum Licentia Superioris quædam solita alijs distribui, ut Imagines, Cruces, Rosaria, &c. hoc ipso quod Superior dederit facultatem pro jis comparandis, etiam indirectè dedit facultatem eadem donandi, Sanch. *lib. 7. c. 19. n. 70.*

Item Generaliter potens ex Licentia dare, & accipere potest vi ejusdem Licentia etiam emere, & vendere (nisi specialis appareat turpitudine in tali venditione, unde habens facultatem distribuendi Imagines, &c. non potest vendere) quia venditio & emptio nihil est aliud, quam datio, & acceptio limitata, nempe sub conditione pretij Lugo n. 159. recte monens eum, qui habet facultatem solùm dandi vendere non posse, quia venditio continet etiam, acceptionem pretij, quæ non est datio.

An Licentia dandi uni concessa eo ipso etiam sit Licentia accipiendi in alijs ejusdem Prælati subditis, dubitari potest? *Resp.* De rigore juris non posse affirmari, cum liberum sit Superiori auferre impedimentum, nempe defectum Licentia ex parte unius, non alterius, aliàs dispensans cum habente votum castitatis ex fine contrahendi matrimonium, hoc ipso dispensaret cum alijs in voto castitatis ut cum eodem contrahant. Quare hac in re debet mens Superioris explorari: Declaravit autem P. Mutius Videlescus Generalis Societatis pro suis apud Lugo n. 165. quod habitâ Licentia in uno ad dandum sit etiam in altero Licentia acceptandi, & econtra dummodo fide bonâ procedatur.

59. Colligitur ultimo Religiosum non esse reum Sacrylegij contra votum paupertatis in usu rerum, circa quem se habet vel physicè vel in morali aestimatione merè passivè velut purum alterius instrumentum (quia sic physicam facultatem non extendit ad aliquid, ad quod haberet ligatum vinculo proprietatis alterius Superioris voluntate) ut si secularis accendat ignem ad Religiosum Calefaciendum, aut quid odoriferum pretiosum ad recrean-

recreandum ejus olfactum, aut exhibeat spectaculum pretio dignum, aut vehat secum in curru, aut si per manus Religiosi projiceret gemmam pretiosam in Mare, hoc casu Religiosus in consideratione physica non habet se merè passivè, at benè in æstimatione morali, cum moraliter seu Prudentum judicio perinde sit, ac si Dominus ipse gemmam abjiceret. Idem est, si Dominus dat Religioso pecuniam, quam reddat tertiæ personæ sine utilitate in ipsum redundante, aut Nomine Domi-

ni largiatur pauperibus; censetur enim purum Domini instrumentum; e contra quando Religiosus se non habet, aut physicè, aut moraliter merè passivè, neque ut purum instrumentum circa aliquas operationes, sed eas in commodum suum vertit per activnem, in qua in morali æstimatione sed habet activè, peccat contra votum paupertatis, qualiter diximus paulò antè se habere Religiosum sine Licentia prandentem apud sæcularem,

§. XVII. Dissertationis I. Articuli VI.

Quinque sequelæ contra votum paupertatis & totidem Propositiones de paupertate in Societatis Scholis doceri vetitæ.

DE his sequelis & propositionibus vide à num. 393.

ARTICVLVS SEPTIMVS.

De Beneficiatorum Dominio.

§. I.

De Triplici genere bonorum Clericorum.

60. **C**lericorum bona sunt Triplicia: Primò Patrimonialia ut acquisita titulo hæreditatis, Artis, Laboris, Contractus, &c. Secundò quasi Patrimonialia, quæ Clericis in fidelium gratiam occupatis dantur non tanquam fructus beneficij, sed ut merces laboris E. g. pro lectione Missæ, Concione,

ne, Funere, Sacramentorum Administratione, quo probabilius spectant distributiones pro presentia, seu ea portio, quæ Canonicis ad Divina in Choro presentibus dantur, etsi portiones ejusmodi sint extractæ ex redditibus Ecclesiæ, nam etiam tales sunt laboris stipendium, proinde profanantur ab Ecclesia, id est traduntur Clericis sine obligatione easdem expendendi in pias causas, sicut hoc modo profanatur ea pars, quam dat Ecclesia pauperibus, cantoribus, &c. Lugo *Disput. 3. n. 24.*

Item ut probat Haunoldus *tom. 1. tract. 4. num. 87.* Contra Navarrum Azor, &c. redditus Capellanæ tam collativæ seu inamovibilis, quam non collativæ sive amovibilis accensendi sunt, quasi Patrimonialibus, quia ex intentione fundatorum censentur esse missarum stipendia. Item proventus Vicarij temporalis sunt quasi Patrimoniales.

An fructus commendæ & pensiones sint bona quasi Patrimonialia decidetur *num. 65.*

Tertiò sunt bona Ecclesiastica, sive beneficiaria; hæc secundum originem spectant directè ad ipsam Ecclesiam, suntque ea, quæ primitus à fidelibus sunt oblata, aut incorporata, sive ea sint mobilia, ut vasa sacra sive immobilia ut prædia, horti, decimæ, &c. Ad ministrorum sustentationem.

In primitiva Ecclesia fuerunt hæc bona communia pro indigentibus *Can. Quoniam quidquid causa 16. q. 1.* Hanc vivendi rationem introduxerunt Apostoli Hierosolymis degentes non recipientes ulla stabilia (non quod non licebat, sed quia non expediebat, eo quod ob persecutiones in Judæa Ecclesia esset transferenda

ad gentes) hinc fideles prædia sua vendentes pretia eorumdem offerebant Apostolis, fuerantque assignati Diaconi, qui ea singulis distribuerent, & superflua pauperibus erogarent, ut habetur *Act. c. 4. & 5.*

At postquam persecutio fuit superata, & Principes sæculares facultatem dederunt proficendi Evangelium, cresceretque multitudo fidelium, ac Ministrorum, expediebat habere prædia, seu bona etiam immobilia, ex quibus perpetuo provideretur Ecclesijs, hujusque Ministris more veteris Ecclesiæ ex mandato DEI in singulis tribubus possidentibus prædia Sacerdotibus, ut constat *ex c. 34. Numerorum cap. videntes causa 12. q. 1.* Ubi Urbanus Papa fatetur tunc adhuc Clericos ex his bonis nihil proprium habuisse, sed alebantur in communi ex communibus Ecclesiæ redditibus, unde inquit Gormaz *Disput. 8. n. 415.* Canonici Regulares dicebantur: postea cum Clerici ægre carerent bonis proprijs, fuit jis permillum dominium Patrimonij eâ tamen lege ut proprium possidentes nihil acciperent ex destinatis in sustentationem pauperum Clericorum, ac Laicorum.

Tandem aucto numero Clericorum cessavit communis eorum cohabitatio, bonaque Ecclesiæ cœperunt dividi in 4. classes. Primâ erat pro mensa Episcopi, Secundâ pro Ecclesiæ fabrica, Tertiâ pro Eleemosynis in pauperes, peregrinos, aut pro causis pijs. Quartâ pro mensa capitulari, ut ea inter Clericos Beneficiarios pro singulorum dignitatibus dispenseretur.

Divisio hæc cœpit sub Annum 471. sub Simplicio Papa *Can. de redditibus causa 12. q. 2.* Ubi jubet ut Gaudentius Epi-

Episcopus, qui triennio tres Reliquas portiones sibi tantummodo vendicabat, restituat, quia inquit Glossa verbo *triennio*, licet per triennium possederit res Mobiles Ecclesie, furtum commisit.

Verum hæc divisio non fuit constanter observata: unde factum, ut pars pauperum teste Palao in nulla ferè Ecclesia intacta reperiretur, hodièque ignoretur, quo devenerit, an cum Episcopi, aut Clericorum portione sit confusa? an nova inde erecta beneficia? aut an ad sæculares pauperes pervenerit? Ubi Notandum, quod esse bona pauperum non sit quid essenziale, ac intrinsecum ipsis bonis: si enim ita esset, etiam postquam pauperibus dantur, retinerent hanc naturam, proinde nequirent expendi ab ipsis, nisi in pias causas contra omnes igitur possunt profanari, id est, cessare obligatio ea expendendi in causas pias. His præmissis.

61. Certum est primò Clericos habere plenum dominium Patrimonialium, & quasi Patrimonialium, quia nullus admittit eis horum proprietatem, & quidem de Patrimonialibus est indubitatum, de quasi Patrimonialibus plerique sentiunt Canonistæ id ipsum contra Innocentium & Abbatem: Ministri enim Ecclesie non debent esse deterioris conditionis, quam sæculares. Hi autem acquirunt stipendiorum proprietatem: atqui per n. 60. quasi Patrimonialia sunt quasi stipendia. Hinc.

Certum est secundò si Beneficarij ex præfatis bonis vixerint, posse eos uti compensatione ex fructibus beneficij (nisi forte expressè intenderint non uti compensatione, quod non est facile præsumendum, cum nemo privet se jure suo) nemo enim tenetur militare propriis stipendijs.

Certum tertio quod bona beneficia, seu Ecclesiastica stabilia, &c. non sint in dominio Ecclesiasticorum in particulari, probabilius tamen est eorum dominium esse penes communitatem Clericalem, administrationem autem eorundem esse penes particulares nempe Episcopos, Capitula Præpositos, &c. per n. 31.

Difficultas est de redditibus bonorum, ex quibus erecta sunt beneficia, quis sit eorum Dominus Proprietarius. Communior veriorque sententia Theologorum contra plures Canonistas respondet ipsos Beneficiarios esse Dominos quoad eam partem fructuum, quæ congruæ sustentationi est necessaria. Ratio est, quia hæc pars est justa eorum merces, quam spectare ad eos ut Dominos est proximè dictum, unde dicitur Lucæ 10. *Dignus est operarius mercede sua* & 1. Corint. 9. *Qui militat stipendijs suis unquam? nescitis, quoniam, qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt & qui altari deserviunt, cum altari participant*: Hæc omnia stabiliuntur Cap. cum sit Romana. De Simonia.

Rectè autem monet Navar. de redditibus q. 1. monito 45. Quod sicut verum pretium non est indivisibile sed habet latitudinem, nempe datur infimum, medium, & summum, ita etiam congrua sustentatio suos habet gradus, unde sicut quisque licitè potest vendere rem suam pretio justo summo, ita potest pretium summum congruæ sustentationi necessarium appropriare sibi beneficiarius, proinde si sustentatio congrua se, suamque familiam sustentandi sit E. g. florenorum 500. media erit 600. summa 700. unde potest facere suos quorannis 700. florenos, consequenter quidquid ex his re-

manserit parcius vivendo, quam potuerit licite, spectabit ad quasi Patrimonialia, consequenter poterit de jis licite disponere etiam per testamentum in quosvis usus de se non malos etiam profanos Lugo num. 53.

Dicitis quod habentes Patrimonium beneficiarij non teneantur vivere ex eo, sed ex fructibus Ecclesiasticis non obstat D. Hieronymus relatus *Can. quoniam quidquid. causa 16. q. 1.* Sic loquens: *qui autem bonis parentum sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiant, sacrilegium profecta committunt, & per a-*

busionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt. Non obstat inquam, quia ut glossa ibi notat: loquitur de Clericis non servientibus Ecclesie, quibus etiam primis temporibus sustentatio datur ex relicta portione pro Eleemosynis, His ut certis stabilitis,

Controversia tota superest decidenda, an reddituum superfluum, hoc est, excedentium summam quantitatem congruam sustentationi necessariam Beneficiarij sint Domini, & in quales usus possint, debeantque expendere: Sic itaque.

§ II.

An Beneficiarij sint Domini reddituum superfluum.

62. **N**Egat Navarrus post Archidiaconum, quam sententiam fusissime propugnat P. Gormaz hic *Disput. 8. à n. 431. ad n. 483.* concedens Beneficiarios reddituum superfluum esse Domini adæquatos adæquatione objecti, se uero adæquatione juris: Unde negat esse plenos Domini: dicit enim, quod ubi non existat distincta portio pro pauperibus à fructibus Beneficij, portio eorum sit commixta, & confusa cum hisce fructibus, hoc casu Beneficiarius acquirit jus ad totum non totalitate juris, quia debet ex eo toto extrahere aliquid, & ex justitia dare pauperibus, sed totalitate objecti: ad hoc enim satis est, quod bona extrahenda pro pauperibus, ita sunt commixta suis, ut nequeant decerni. *Argumento expresso.*

si alienis nummis ff. de solut. & liberationibus, ubi deciditur alienos nummos meis commixtos, quin possint discerni, fieri meos: nihilominus ex justitia debeo eos restituere illi, cujus erant: sic si sustentationi congruam aliquid superfit Beneficiatis, hoc ex justitia debetur pauperibus: consequenter hi habent ad id jus proprietatis ad rem, ut urget Præfatus Author.

Affirmat communior Theologorum, & Canonistarum ultra 50. citantur apud Haunoldum *tom. 1. tract. 4. n. 68.* inter quos Prosper Fagnanus celebris Canonista.

Dico primò ubi reperitur etiamnum portio pauperum seorsum assignata, debent Beneficiati ex justitia eam expendere in

in pauperes, proinde non sunt ejus pleni Domini, sed Administratores (ut habetur in *Can. 39. ex Apostolicis*) Procuratores (ut *Can. si privatim. Causa 12. q. 1.*) Defensores, & Patres ut notat Glossa ad citatum proximè Capitulum, & si bene administrant, habentur loco Domini, si malè loco Prædonis. Hinc simplicius *Can. vobis causa 12. q. 2.* præcepit Gaudentio Episcopo tres alias portiones sibi applicanti restituere easdem, ubi Glossa verbo triennio monet eum in his portionibus commisisse furtum, quia erant distinctæ à sua. Huc spectant bona hospitalium utpote principaliter attributa necessitatibus pauperum, & ex consequente necessitatibus Ministrorum, ut expressè tradit S. Thom. *Quodl. 6. Art. 12. ad 3.* Conclusio per se patet.

Dico secundò Beneficarios esse plene Dominos superfluum fructuum, ubi post erecta Beneficia non reperitur portio seorsim assignata Pauperibus: ita cit. D. Thomas. *Aliter inquit de illis bonis, quæ sunt principaliter attributa usibus Ministrorum, sicut sunt præbenda Clericorum, & alia hujusmodi, in quibus non committitur peccatum, nisi per abusum, unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad pœnitentiam agenda.*

Probatur primò si Beneficiati faciunt fructus suos, acquirunt plenum eorum dominium, sed Beneficiati faciunt fru-

ctus suos. Major probatur, quod fieri Dominum, & facere rem suam convertantur per *cap. unicum de Clericis non residentibus in 6.* Ubi Bonifacius 8. dicit, quod à Divinis absentes distributionum Dominium non acquirant nec faciant eas suas. Probatur etiam Minor ex Tridentino *Sess. 23. c. 1. de Reform.* Ibi: *Si quis autem, &c.* Circa medium statuente in non residentes, quod fructus non faciant suos, ergo à contrario sensu, residentes faciunt fructus suos.

Confirmatur. Si non essent veri Domini Trident. *Sess. 25. c. 1. de Reform.* Non tam severo præcepto eis interdixisset, reddituum profanationem, sed declarasset non esse veros Dominos, proinde jure naturali teneri expendere in pauperes.

Probatur secundò: Quamdiu est dubium jus ad superfluos fructus in pauperibus, tamdiu non est Beneficarijs imponenda certa obligatio justitiæ dispergendi eosdem inter pauperes, sed ubi non exstat separata portio pro pauperibus, in his est dubium jus ad fructus superfluos, cum ignoretur, quo devenerit per *n. 60.* in fine nec id agnoscit citatus D. Thomas, neque Pontifices scientes nostram sententiam practicari obligant ad rescindenda pacta, donationes, expensasque in usus profanos ex superfluis, deberent autem rescindi, & justitia administrari tot miseris personis, quales sunt tot milleni pauperes.

§. III. Dissertationis I. Articuli VII.

An doctrina Superior procedat etiam de Religiosis Episcopis, & Promotis ad beneficium inferius Episcopatu.

DE hoc vide à num. 397.

§. IV.

Satisfit objectis contra numerum 62.

63. **O**bjicies primò multos Canones, sententias Patrum, & Conciliorum, quibus dicunt bona superflua Clericorum esse Pauperum: Clericos non esse Dominos, sed Administratores, Procuratores, &c. eosque si in profanos usus expendant esse fures, & sacrilegos, sed si ita est, pauperes habent jus ad rem relatè ad superflua, proinde Beneficarij non sunt plene eorum Domini. Ergo, *Resp.* Primò si Adversarij ex Canon. sanctis Patribus &c. Volunt evincere intentum, debent etiam ipsi negare Beneficarios esse Dominos congruè sustentationis, habentes Patrimonium: nam ut habetur *Can. Clericos causa prima. q. 2.* S. Hieron. scribens ad Damasum Papam ait: *Ecclesia stipendijs sustentari convenit eos Clericos, quibus nulla Parentum suffragantur bona: qui autem bonis parentum possunt sustentari, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium committunt.* Et S. Prosper, *Can. Pa-*

stor Ecclesie citato loco dicit: Nec illi, qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, unde pauper victurus erat accipiunt, & tamen Adversarij concedunt nobiscum Beneficarios esse Dominos congruè sustentationis: quis neget seculares esse plene Dominos superfluatorum? & tamen simili loquendi modo utitur D. August. Epist. 58. ad Bonifacium comitem virum militarem relatus Can. final. c. 12. q. 1. si privatam, inquit, possidemus, quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procuracione nobis usurpacione damnabili, vindicamus.

Resp. Secundò Canones aliquos conditos esse ante factam divisionem, quo tempore erant omnia communia Clericis; aliquos loqui post divisionem, ac erecta Beneficia pro casibus, in quibus constabat de portione separata pauperum: idcirco simplicius Gaudentium Episcopum obligabat ad restitutionem per numer. 60.

Alios

Alios loqui de bonis stabilibus, ac proprijs Ecclesiarum quorum proprietates non est penes Clericos in particulari sed in communi per numerum 61.

Pariter explicandi sunt sancti Patres, quorum aliqui intelligendi sunt de casu necessitatis extremæ, in qua, ut videbimus sic egentes habent jus ad rem, & potentes ex justitia tenentur sublevare illos. Deinde Patres aliquos loqui hic exaggerativè passim notant Theologi cum Vasq. Lugo, &c. Sicut D. Bernardus *Epist. 2 Art. 4. & lib. de considerat. ad Eugen.* Pontificem Laicos Divites pauperibus non subvenientes vocat homicidas.

64. Objicies secundò cum Gormaz ea obligatio stringit Beneficiatos, quam omnes sancti Patres supponunt, atqui obligationem superflua expendendi ex justitia in Pauperes omnes Patres supponunt, ut August. ad Bonifacium Comitem *Epist. 50.* Hieronym. ad Damasum *relatus Cap. quoniam quidquid causa 16. q. 1. Quoniam inquit quidquid habent Clerici, pauperum est.* Hinc expendentes Clericos in profana vocant fures, sacrilegos.

Confirmatur primò si Beneficiati essent Domini superfluum, forent vel jure Hæreditario, vel donatione, neutrum dici potest: de primò est certum. Secundum probatur, quod bona Ecclesiæ sint bona DEI per *Trident. Sess. 25. c. 1. de Reform.* Sunt Patrimonium Christi, nec Ecclesia valeat donare bona superflua, cum duntaxat ea administret: unde habetur *Can. non liceat, causa 12. q. 2. Non liceat Papa prædium Ecclesiæ alienare.*

Confirmatur secundò Res DEO consecrata soli administrationi, secùs Dominio Clericorum subsunt: sed etiam por-

tio destinata sustentationi Ministrorum est res DEO consecrata: Nam S. Thom. 2. 2. q. 99. *Artic. 3. Corp.* Quadruplicem speciem sacrilegij seu irreverentiæ contra rem sacram tradit pro totidem generibus rerum sacratum videlicet rerum, ut sunt Sacramenta, vasa ac reliqua DEO consecrata, item locus sacer, ac personæ sacræ, demum ea, quæ sunt, inquit D. Thom. *deputata ad sustentationem Monasteriorum, sive sint mobilia, sive immobilia, quicunque autem quodcunque prædictorum peccat, crimen sacrilegij incurrit.*

Resp. C. Ma. n. Mi. ad cujus probationem dico exaggerativè dici Ecclesiasticos ex superfluis non succurrentes egentibus esse fures, sacrilegos, Raptores: idque patet primò ex D. Bernardo relato in fine *num. 63* August. est contra Adversarios: loquitur enim ad Laicum per citatum numerum. Si sanctus Hieronymus citatus stricte intelligendus est, sequitur, quod etiam Patrimonialia, & quasi Patrimonialia Clericorum spectent ad pauperes contra Adversarios, igitur exaggerativè loquitur, ut manifestè colligitur ex alijs ejusdem verbi relatis. *Can. hospitalitatem distinctione 42.* Ibi: *Aliena rapere convincitur, qui ultra necessaria continere probatur.* Præterquam quod S. Hieronym. Ambros. & August. præcesserat Simplicium Papam, sub quo primum facta est divisio bonorum Ecclesiæ, ante quod tempus fuerunt communia:

Ad Confirmationem primam dico Beneficiatos factos esse seperfluum Dominos per ipsam Divisionem, dum decimarum fundorumque redditus eis in partem sustentationis sunt assignati clarèque probatur ex D. Thoma 2. 2. c. 185. *Art. 7.*

in 3. Ibi: De his autem, qua sunt specialiter suo usui deputata, videtur esse eadem ratio, qua de proprijs bonis (quantum ad hoc, quod est eorum dominium possidere, ut scilicet, propter indeterminatum affectum, & usum peccet quidem, si immoderata sibi retineat, & alijs non subveniat, sicut requirit debitum charitatis.

Ad id, quod dicitur de bonis Ecclesiae esse res DEI, & Patrimonium Christi, constat ex numero 31. qua phrasis potissimum tangit ipsas Ecclesiarum fundationes, unde etiam expedit, ut fructus inde collecti pro sustentandis Ministris superflui, expendantur in cultum DEI, & pauperes, qualiter esse expendendos juxta canones dicitur à §. sexto citra tamen obligationem justitiae.

Ad Confirmationem secundam nego Ma. si sermo sit de fructibus. Ad Minorem, & ad Authoritatem S. Thomae, Resp. Eum loqui de deputatis ex consequenti in sustentationem Ministrorum, principaliter autem attributis necessitatibus pauperum, ut sunt bona hospitalium & alia hujusmodi ex doctrina D. Thomae in fine num, 61. relati: Similia enim bona sunt DEO consecrata, proinde eorum abusus est sacrilegium, secus principaliter data in usum Ministrorum ut numero 62. ex eodem, & ex proximè citato articulo patet.

65. Pro Reliquis soluen dis Nota primò. Constare ex numero 62. respectu quorum bonorum Beneficiati sunt Procuratores, dispensatores, &c. Secus bonorum, ipsis applicatorum, vel etiam si respectu horum dicendi sint tales, id non fit defectu Dominij, sed quia ex obedientia, & charitate debent erogare pauperibus, qua etiam de

causa dicuntur esse Pauperum, Christi- que Patrimonium. Deinde dicuntur sic pro tempore nondum divisim erectorum Beneficiorum, ac etiam post divisionem de jis bonis, de quibus constat assignata ea esse pauperibus.

Nota secundò ex bonis illis pauperum, ubi de jis non liquet sunt probabiliter erecta beneficia, aut hospitalia, aut alia pia loca a uthoritate Pontificum, aut cum ea portio lege humanà debuerit ex justitia Pauperibus dari, potuit contraria consuetudine abrogari juxta Vasquez Lugo & c.

Nota tertid negari in beneficijs, ubi non exstat portio pro Pauperibus esse commixta cum portione beneficij consequenter etsi pauperes ante erecta beneficia habuerint jus ad eam, non sequitur habere jus adversus tales Beneficiatos, cum enim ignoretur cui sit applicata, Clericis, an saecularibus Principibus, &c. Pauperes non plus juris habent contra Clericos, quam saeculares, igitur dejecti sunt de jure suo (non per commutationem, hoc enim incumberet probandum Clericis, non per commixtionem, hoc deberent probare Pauperes) sed vel erectione novorum beneficiorum, aut contraria consuetudine, ut proximè dictum.

Nota quartò quost de jure communi de redditibus Ecclesiasticis sint verita testamenta non probare eos non subesse Dominio Clericorum adequato adaequatione etiam juris, ut patet in pupillis filijsfamilias, fidei commissarijs, qui sunt Domini pleni prohibiti testari.

Nota quintò si Beneficiatus facit aliquos fructus suos, nulla est ratio negandi de cæteris, non est paritas ab hærede, de quo sic objicitur, hæres tatem,

fatem, ergo adeundo hereditatem facit omnia sua, non enim legata facit sua. Disparitas enim est, quod constat de voluntate testatoris, ut legatum transeat ex

justitia ad legatarium uti & in fidecom-
misso, ut ex justitia jus totum migret in
tertium.

§. V.

*An fructus commendæ & pensiones Patrimonialibus adnu-
merandæ, & in quo sita sit congrua sustentatio.*

66. **C**ertum est primò Beneficiarios posse quovis modo de se licito disponere de Patrimonialibus, & quasi Patrimonialibus *ex numero 60. & 61.* Dubitatur primò an quasi Patrimonialibus accensendi sint fructus commendæ, quæ aliud non est, quam facta alicui commissio cum temporali emolumento: si fit cum spiritali administratione, dicitur spiritalis commendæ, ut fit, dum alicui committitur cura Ecclesiæ, non in titulum, sed commendatur illi, si verò fit ad ministerium temporale, aut alio titulo merè laico in stipendium, & præmium militiæ, uti fit in commendis militaribus, dicitur sæcularis, seu militaris.

Resp. Ad dubium negativè de fructibus commendæ spiritalis cum Lugo *Disput. 4. n. 33.* & communi quia commendator succedit Beneficiatis in horum munere, ergo etiam in eorundem oneribus, affirmativè verò de fructibus commendæ laicalis, quia in his commendis militaribus D. Jacobi Alcantaræ, &c. Fructus sunt pura stipendia pro servitijs temporalibus, ita Moya *in appendice ad questionem selectarum ad tract. 6. Disp. 6. q. 2. §. 6. n. 28.* post Soarez, & Palao, &c.

Dubitatur secundò de pensionibus, an inter quasi Patrimonialia reponendæ? est autem pensio jus percipiendi fructus ex alieno beneficio justa de causa ad tempus, vel in perpetuum. Est triplex, nempe purè Laicalis, seu data ob titulum merè sæcularem ut quæ militaribus equitibus, aut Principibus ab Ecclesia conferuntur ob merita ab ipsis, aut eorum majoribus exhibita, aut imposterum sperata, hoc titulo Reges Hispaniæ ex omnibus ferè beneficijs tertiam partem fructuum percipiunt, huc spectat portio ob munus temporale collata Cantoribus, Procuratoribus & Advocatis Ecclesiarum.

Secunda est Ecclesiastica, seu spiritalis propter munus seu Ministerium spiritalis obeundum, talis est assignata Coadjutori Episcopi aut Parochi tenis, aut pro alio munere spiritali.

Tertia est, quæ absque titulo Clericali datur Ecclesiasticis, ut fit in permutationibus, & renuntiationibus Beneficiorum, aut in Compositionibus, nempe dum lis componitur super orto in Beneficij dubio Sanch. *lib. 2. Consil. 6. 2. dub. 47.* Addens hanc etiam non dari pro ullo

Officio

Officio temporali per viam stipendij, sed litis componendæ ratione permutationis, vel resignationis, &c.

Ad dubium *Resp.* Negativè universaliter Navar. apud citatum Sanch. quia res transeunt cum suis oneribus. Affir-
mat universaliter Lugo n. 32. post Vasq. quia Trident. *Sess. 25. c. 1. de Reform.* Extendit obligationem expendendi superflua ad omnes Beneficiarios nulla factâ mentione Pensionariorum: hujus ea ratio videtur esse, quod Pontifex impendendo pensionem Beneficio eam portionem fructuum piè expendat etiam dum datur secularibus ob merita erga Ecclesiam, aut pauperi Clerico ut sustentetur, aut in Beneficiorum permutationibus ob bonum pacis: Hæc opinio est tura.

Resp. Laicalem pensionem esse bonum quasi Patrimoniale, quia est merces laborum, ac remuneratio; Ecclesiasticam verò tertij generis probabilius habere annexum onus, quale annexum est redditibus Beneficiorum, quia cum ex his extrahatur, trahit secum eandem obligationem: per hoc enim quod extractio sit pia, non sequitur cessare obligationem superfluum piè expendendi, ut patet in Generali Ecclesiæ applicatione, in beneficiorum partitione, quæ etsi fuerit pia, non tamen portio fructuum jisdem assignata est profanata, seu non cessavit obligatio superfluum piè expendendi.

Limita Responsum, ut non procedat in casu, quo pensio est Eleemosyna, ut dum pauperi Clerico assignatur.

67. Certum est secundò posse Beneficiarios liberè disponere sive in vivis, sive in mortis causa de congregatis ex congrua pro sustentatione vitæ portione par-

cuis vivendo per n. 61. Hæc doctrina est vera etiam in Beneficiarijs, Episcopis Regularibus, hi enim non minus quam seculares inter vivos in quæcunque opera, & qualitercunque expendere possunt id, quod parcius, quam juste possent vivendo coacervarunt, ita Sanch. *lib. 6. moral. c. 6. n. 14.* Etsi enim Beneficarij Episcopo inferiores non sint Domini etiam congruæ sustentationis, justa tamen est præsumptio de Ecclesiæ consensu, siquidem id totum in usus proprios expendi poterat.

Porro congrua sustentatio extendit se non tantum ad sufficientiam personæ, sed etiam ejus familiæ, ac pro moderatis convivij, donationibus, ac remunerationibus secundum rationem status; pro conciliandis animis, ac custodienda benevolentia; pro parentibus, & consanguineis, ut possint vivere honestè absque dedecore Beneficarij. Unde Episcopus habens propinquum notæ inferioris, cum hic ratione conjunctionis elevetur ad statum altiore, potest ei dare necessaria ad decenter vivendum intra eum statum (nempe aliqualem altiore, secus tantum, quantum ex Patrimonialibus Sanch. *lib. 2. Consil. c. 2. dub. 38.*) hoc enim non est ditare consanguineos, quod cit. Trident. prohibet, sed occurrere indigentia secundum illum statum; quæ ratio etiam probat posse illis stabiliri moderata media non solum pro eorum vita sed etiam pro successoribus in perpetuum, hæc enim dispensatio est usus pius, Moya in *Appendice ad quæstiones select. ad tract. 6. Dispnt. 6. q. 2. §. 4 n. 17.* post Sotum Sanch. addit n. 18. ex Navar. Molin. Sanch. quod Clericus humili loco natus ad magnam postea dignitatem evehctus possit ex fructibus Eccle-

Ecclesiasticis suos consanguineos juvare, ut instar civium honestorum vivere possint.

Si Beneficiatus est litteratus aut nobilis potest plus insumere etiam habens Patrimonialia, dummodo ejus scientia, aut nobilitas sit Ecclesie utilis, quia sic meretur majus stipendium quod habere latitudinem diximus n. 61. Ita Anic. hic D. 14. n. 63. Lugo n. 53. & a 60. Rectè præmittens n. 54. congruam sustentationem non esse æqualem quoad omnes Beneficiatos, sed pro diversitate qualitatis, loci, temporisque diversam esse, unde Episcopus potest plus insumere quam Decanus capituli, hic plus quam Canonicus, plus Canonicus principalis Ecclesie quam Parochus, communiter tamen advertunt D. D. Quod nobilitas nequeat honestare, ut si habeat patrimonium usurpet tantum ex fructibus, quantum est necessarium ad splendorem statûs, sed aliquanto plus potest insumere ex redditibus: Carens autem Patrimonio potest inquit Haunold. *Tract. 4. a n. 93.* Ex redditibus accipere, quantum requirit statûs conditio: quia dare expensas pro qualitate statûs indigentis est opus pium, proinde juxta mentem Ecclesie. Ex hoc fundamento dispensatur in pluralitate Beneficiorum incompatibilium, quæ ratio cum cesset, dum adest Patrimonio sufficiens, idcirco indecens foret splendorem tueri bonis Deo consecratis, bene autem limitat Lugo n. 61. quod etiam destitutus Patrimonio nobilis e, g. Princeps nequeat more secularium se suosque alere, sed intra terminos decentiæ statûs.

Litteratura, propter quam Canones, & jura plus concedunt pro honesta susten-

tatione, denotat non mediocrem, sed solitam, & insignem doctrinam, & talis æquiparatur sublimibus, & nobilibus ita Rassenstuell *de pecul. Clericor. n. 79.* Unicus talis signatos instruendo, dubijs consulendo, jura Ecclesie defendendo, damna præcavendo, plus Ecclesie prodest, quàm plures alij non solidè docti.

Dictum est n. 61. versu *difficultas est &c.* Beneficiarios esse dominos congruæ sustentationis, & quidem etsi habeant patrimonialia, ex quibus valeant alimentari per dicta ibi versu. *Dictis quod habentes &c.*

Unde sic ait Less. *Lib. 2 c. 4. n. 38.* Sequitur si de patrimonialibus vivant, aut expendant, possunt tantundem accipere in compensationem ex fructibus Beneficij, & de eo tanquam de patrimonialibus disponere. Idem dic si patrimonialia durante beneficio converterint in pia opera, non enim est obligatio Patrimonialia piè expendendi, proinde piè expensa ex fructibus Beneficij possunt compensari, nisi fortè intenderint non uti compensatione, quod non est præsumendum, nisi expresse voluerint sibi adimere libertatem compensandi, ita Less.

Contra hanc limitationem arguit Lugo *de justit. D. 4. a. n. 15.* Et ex illo Moya in appendic. Ad select. *Quæstiones ad tract. 6. Disput 6. q. 2. §. 6. n. 30.* Quod propositum non compensandi, seu intentio expendendi in pios usus fructus etiam congruæ sustentationi correspondentes nullam de novo inducat obligationem ultra illam, quæ obligat ad dispensandum in pios usus id, quod congruæ sustentationi congruit, quia nec habet vim voti, nec juramenti, ergo etsi proposuerit

K

Bene-

Beneficiarius se non compensaturum, di de necessarijs ad congruam sustentationem. Opinioni huic etiam ego nec ademit sibi libertatem disponen- subscr. b.

§. VI.

De modo expendendi superfluos Beneficij redditus.

68. **C**ertum est spectato jure communi Beneficiatos non posse etiam in pias causas testari, aut mortis causa disponere, sed debere relinquere Ecclesiæ in talia bona succedenti *cap. ad hæc de testam. ibi. Clerici de mobilibus, qua per Ecclesiam sunt adepti, de jure testari non possunt; à fortiori dic de immobilibus, ut declarat cap. Relatum 12. eodem.* Ratio autem est, ut Beneficiati majore cum merito superflua in causas pias erogantes, dum vivunt, affectum à temporalibus abstrahant.

Spektare autem ad Ecclesiam ea, de quibus vivi non disposuerunt, habetur *ex cap. cum in Officijs eod. juncto cit. cap. relatum,* in quo etiam exprimitur, quod in ultima ægritudine constituti; de talibus bonis tam pauperibus, locisque Religiosis, quam etiam suis inservientibus quidpiam elargiri possint, *ibi: Consuetudinis tamen non est improbanda, ut de his (bonis mobilibus per Ecclesiam acquisitis) pauperibus, & Religiosis locis, & jis, qui viventi servierant, sive consanguinei sint, sive alij, aliqua juxta servicij meritum conferantur.*

Dixi spectato jure communi, quia Pontifex de talibus bonis facultatem potest concedere, ac sæpè concessit, sic Paulus Quintus 16. Aprilis Anni 1606. in *Constitutione: in Eminentibus omnibus curialibus intra 10. milliaria Romani districtus extra residenciam non decedentibus indulgit, ut de quibusvis proventibus Ecclesiasticis, cujusvis qualitatis, & quantitatis valeant liberè testari, hæredesque etiam consanguineos, & quasvis alias personas etiam extraneas instituire, & si ab intestato decedant, eadem bona liberè ad hæredes devolvantur.* Idipsum prius constituerat Julius Tertius Anno 1540. idibus May in *Constit. cupientes ut Alma Urbs nostra.* Ante utrumque Præfatum Pontificem idem jus indulgit Sixtus IV. *Constit. Etsi universis edicta Calendis Januarij 1474.* Tribus ergo diversis sæculis Pontifices diversi agnoverunt se posse in hoc dispensare.

Hinc juxta jus commune humanum ideoque solum (ut vult Amicus de just. *Disput. 14. n. 73.* Clerici invalidè testantur de superfluis redditibus, eorūque testamenta annullat Paulus III. Julius III. Pau-

Paulus IV. Gregorius XIII. statuentes, ut omnia Clericorum Spolia Chorum nomine veniunt omnia Clericorum bona ex redditibus ultra congruam sustentationem remanentia pertineant ad Cameram.

Verum cum sit juris merè humani invaliditas, opposita consuetudo valide testandi potuit induci; qualem jam esse præscriptam, & toleratam in Germania, & Hispania testatur Gervasius Brisfacens. *Tom. 3. cursus Theologici tract. 5. de justit. Disput. 51. q. 3. n. 92. Molin. de just. Disput. 147. Conclus. 9. Havnoldus tract. 6. n. 238. Less. lib. 2. c. 4. n. 50. & c. 19. dub. 4.* Absolute tradit ex hac consuetudine Episcopos, & Clericos de superfluis posse etiam testando disponere. Econtra putat Covarru. Hanc testandi Licentiam solis Episcopis esse necessariam; eam verò velut moribus receptam competere omnibus Clericis ita ut intestatis succedant parentes Fratres, cognati, quia inquit ubique ita servatur sciente Pontifice, & Ecclesia Principibus

Quare non irrationabiliter docet Molin *Disput. 142.* Episcoporum spolia in Lusitania spectare ad successores, in reliqua Hispania ad cameram; Reliquorum verò Beneficiatorum in Regno Castellæ, & in tota Gallia ad hæredes, non secus, ac Patrimonialia. In Regno Neapolitano Beneficiarij solent pacisci cum commissarijs spoliatorum de certo aliquo pretio.

In Provincijs Austria Principum esse dispensatum, ut tam Clerici quam Episcopi de bonis superfluis testari possint, & si ab intestato decedant, pars una cedat Ecclesiæ, altera successori. Tertia consanguineis habetur apud cit. Amicum

In styria utraq; ex privilegio Imperatorum Friderici, Maximiliani, Fer-

dinandi II & III, Carolique Archiducis, uti etiam in districtu Neostadiensi est praxis, ut redditus in tres partes dividantur; una cedit successori, secunda fabricæ Ecclesiæ, tertia defuncti consanguineis, & in horum defectu pauperibus. Hoc privilegium reservatur apud Reverendissimum Dominum Archidiaconum, & Parochum Græcensem cum ista clausula: Hæc testamenta condi posse pro salute animæ suæ; proinde non possunt vi hujus privilegij disponere de redditibus in usus profanos.

Dices privilegium sæculare contra Canones veterantes testamenta Clericorum est irritum. *Resp.* Id verum esse nisi accedat consensus saltem tacitus Papæ, qualis hic potest præsumi, cum hæc praxis sciatur, & impressa habeatur in Amico Authore notissimo. Responsio alia mihi occurrit.

Ex dictis de dominio clericorum Beneficiatorum sequitur primò, quod reddituum superfluum inter vivos in profana sit valida, etsi illicita secundum jus commune expositio, quia beneficiarij sunt Domini superfluum, nec datur jus invalidans illam & bene prohibens.

Sequitur secundo beneficiatos posse ex redditibus alere proles suas supposito enim delicto jure naturæ sunt alendæ, utpote spectantes ad familiam, unde possunt filias dotare, & quidem secundum conditionem status, proinde nobilis ac dives Sacerdos plus, quam pauper, & infirmitate sortis. *Filliucius tract. 43. c. 4. n. 36. Palao tom. 1. tract. 6. Disput. 2. punct. 5.* non tamen tantum, quantum ex bonis Patrimonialibus ijs in dotem dare possunt, ita citati Doctores, quibus adde Molin. *de justit. Disput. 146. versu de filia*

filia spuria, quia nec Pater conjugatus spuria filia dat dotem tantam, quantam legitima; nec æquum est, filia aut spuria Clerici non est melioris conditionis; etsi Clerici sint Domini fructuum non tamen habent tantam libertatem in fructus, quantam sæculares in sua bona. Idem certum est posse morti vicinos inter vivos donare ad pias causas quantacumque

summam: exsequuntur enim suam obligationem Sanch. *cit. dub. 53.*

Sequitur tertio posse eosdem alere filium in studijs, aut alium suum consanguineum (etsi hujus Pater posset illum sustentare) proprijs destitutum ex redditibus, etsi patrimonialia habeant beneficiati, quia juvare ad studia censetur causa pia Laym. *Lib. 4. tract. 2. c. 3. n. 5.*

§. VII.

An Beneficiati totum superfluum debeant erogare in usus pios.

69. **C**ertum est Beneficiatos spectato jure Communi non posse profanare omnes congruæ sustentationi superfluos redditus. Quæstio gravissima movetur, an Episcopus, aliusve Beneficiatus obligetur totum id, quod congruæ, decentique secundum conditionem status superfluit in usus pios, pauperesque in communi necessitate constitutos expendere, in Communi, inquam, quia in gravi necessitate totum superfluum esse erogandum facile consentiunt Doctores cum Petro Hurtado 2.2. de charitate *disput. 160. sect. 15. à §. 305.* Apud de cum Diana parte 5. tract. 8. Resol. 27.

Sorus *lib. 10. de justit. q. 4. art. 4. post. conclusi 2. dam §. quamvis* apud Math. de Moy. in *appendic. ad select. quest. ad tract. 6. Disput. 6. q. 2. §. 2.* & Lugo *de just. D. 4. n. 10.* existimat Episcopum satisfacturum suo debito, si erogat

quartam partem reddituum in pauperes, piosque usus e. g. Si redditus sint sexdecim millium aureorum, si medietas sufficit pro sustentatione, sequitur superflue octo millia florenorum, atque adeo si partem quartam nempe duo millia aureorum det pauperibus &c. Cum reliquis sex millibus poterit disponere ad libitum juxta hanc sententiam.

Ejusdem opinionis est Bannex 2. 2. q. 185. *dub. ultimo vers. Ex dictis omnibus:* Ubi censet nullum Hispaniæ Episcopum esse absolvendum, nisi saltem quartam partem reddituum in Communibus necessitatibus expendat: Sæpe autem plus superest congruæ sustentationi, quam quarta pars, ergo residuum non obligatur.

Consentit Hurtadus apud relatum Dian: Obligans ad partem superflui quartam, aut medietatem attestans se

nul-

nullum legisse, qui assignet minorem quantitatem, eos autem obligare ad majorem quantitatem, ut dent communibus pauperibus nullum urget argumentum, præter graves aliquos Theologos quorum opinionem autumat valde duram.

Egidius Trullench lib. 1. in Decal. c. 5. dub. 9. n. 2. putat esse probabile, quod etsi beneficium sit pingue, satisfaciat Episcopus, si elargiatur pauperibus quartam partem alij vero inferiores Beneficarij si quintam, aut sextam expendant. Resp. cum cit. &c. Lugo. ex S. Thom. quodlibet 6. Art. 12. ad 4. obligare in necessitatibus etiam communibus ad dispartendum totum superfluum in pauperes aut alios pios usus, subscribit Moya q. 2. §. 2. n. 12. Apud quem Dian. p. 7. tract. 11. Resol. 36. & p. 8. tr. 7. Resol. 12. & p. 10. tract. 11. resolut. 35. retractat quod cit. p. 5. tradiderat ex Hurt. Réque melius ponderatâ approbat, quod antea amplexus fuit p. 4. tract. 4. Resol. 414. Ex Jacob. Granada contr. 3. de cha-

rit. D. 3. Sect. 3. n. 22. Videlicet in pauperes, usúsque pios totum elargiendum esse

Ratio desumitur ex Trident. Sess. 25. c. 1. de reform. Quem textum Theologi intelligunt non solum de bonis Ecclesiæ sub pura administratione Beneficiorum constitutis, sed etiam de redditibus ex communi omnium sensu teste Lug. n. 12. & Haunold tract. 4. n. 81. Ratio autem est, quod omnes redditus sint res DEI, ut loquitur Trident. Estque unanimes consensus SS. Patrum, ergo saltem ex jure humano graviter obligante, consequenter ex obedientia debent expendi omnes in usus pios, non enim est ulla ratio, cur pars quarta præ reliquis, sicut si ex justitia Beneficiati tenerentur erogare (ut si supponantur non esse Domini reddituum) omnes superflui deberent erogari, uti omnes fateri debent.

Ob hæc rejicienda est opinio relata soti Banez ij, & Hurtadi.

§. VIII.

An Beneficiati mortaliter peccent profanando redditus superfluos, & plura alia quesita.

70. **C**ONSTAT ex n. 69. Quod secundum jus commune omnes fructus, qui congruæ sustentationi superflui sunt, debeant dispensari in usus pios.

An hæc obligatio sit sub mortali præcepta, hic esset resolvendum, sed cum præsens numerus foret nimis longus eum rejicio ad appendicis n. 401.

§. IX.

Quo jure fructus superflui sint expendendi in usus pios.

71. **C**onveniunt omnes Theologi, & Canonistæ; inculcant sancti Patres, & sacri Canones, Episcopos, cæterosque Beneficiatos graviter obligari ad redditus superfluos Beneficiales applicandos pijs usibus saltem ex obedientia *per n. 69. à versu Resp. ad quest.* Ibi dictis addo hic ipsum textum Tridentini *Sess. 25 c. 1. de ref.* Quo loco penitus Episcopis, cæterisque Beneficiatis *Omnino interdicit, ne redditibus Ecclesie consanguineos, familiaresque suos augere studeant, cum & Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas quæ DEI sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, ijs ut pauperibus distribuant.* Consonat Canon. *Est probanda 16. dist. 86.* Hæc procedunt, si Beneficiati sint Domini reddituum siue non.

Quæstio non levis est an hæc obligatio fundetur in puro jure Ecclesiastico vel verò etiam in naturali.

Pro jure naturali stant apud & cum Raiffenstuell *de peculio Clericorum à n. 53.* Laym. *Lib. 4. tract. 2. c. 3. n. 2.* Pirhing *de testam. n. 42.* Molin. *Disput. 147. & conclus. 15.* Vasq. *In opuscul. de elemosyn. c. 4. n. 12.* Testans se nullum legisse, qui assereret ad id Clericos teneri jure tantùm humano, sed omnes hanc obligationem fundant in jure Divino & naturali. Dissentiunt tamen inter se, in quam virtute, & naturali

ratione hæc obligatio naturalis radicetur.

Radicari in virtute justitiæ docent quotquot negant Beneficiatos esse dominos reddituum superfluum, quos sequitur Raiffenstuell *à n. 56.* Qui fundamentum desumit ex rejectione reliquarum sententiarum, quod reduco ad formam sequentem.

Beneficiati gravissimè peccant erogando superflua in usus non pios, ut immediatè est præmissum *ex n. 69. & 70.* Sed hujus gravitatis ratio dari non potest, nisi dicendo id esse contra justitiam. Hoc probatur, si enim esset contra aliam virtutem, hæc esset charitas, & misericordia, ut volunt aliqui cum Fagnano *in c. si quis sanè n. 1. b. t.* Aut contra virtutem Religionis, ut contendit Lugo *de justit. Disput. 4. à n. 16.* Aut contra obedientiam secluso omni jure naturali, & divino atque adeo dicta peccati gravitas foret præcisè contra jus humanum Ecclesiasticum, sed nihil horum dici potest, ergo. Minor probatur; non charitas, & misericordia, nam ista non obligat sub mortali, nisi adsint pauperes extremè, aut graviter egentes secundùm certam Theologorum sententiam: Potest autem accidere, quòd in quibusdam locis nulliter sint extreme, aut graviter egentes, & tamen eo casu Beneficiati peccant mortaliter profanantes notabilem quantitatem reddituum,

Non

Non etiam virtus Religionis, quaeritur enim cur tale peccatum sit contra virtutem Religionis. Respondet Lugo, quia bona Ecclesiastica secundum Canones, & Trident. *Sunt res DEI*, sed contra urgetur, cur sint & vocentur *res DEI*. Respondet, quia fideles ea dederunt hoc fine, ut impendantur ad cultum divinum, & causas pias. Contra est, quod hinc rectè sequatur Beneficiatos ex justitia obligari ad sic expendendum. Beneficiati enim acceptarunt sub conditione, ac intentione seu fini intento à fundatoribus, hi autem habuerunt pro conditione, & fine cultum Divinum, ac causas pias, ergo acceptarunt sub hac conditione, sed acceptans aliquid sub conditione tenetur hanc implere ex justitia ut patet in contractibus conditionatis.

Demum probatur obligationem expendendi in usus pios non posse oriri ex jure solo Ecclesiastico contra Less. *Lib. 2. de just. c. 4. n. 47.* Palao *tract. 6. Disput. 1. p. 6. n. 5.* Haunold. *tract. 4. n. 82.* Wiest. *de pecul. Clericor. à n. 37. &c.* Si enim esset hæc obligatio ex jure merè Ecclesiastico, tunc Pontifex posset hoc jus tollere dispensando, aut consuetudine contrariâ posset contra præfatum jus præscribi, quo posito omnes proventus Ecclesiastici expendi posset in convivia, ad ditandos consanguineos &c. Quod est absurdissimum, & contra intentionem fundatorum.

Resp. Cum postremis DD. Obligationem piè expendendi sub reatu mortalis oriri ex jure solo Ecclesiastico, quia obligatio naturalis, & divina non sufficienter probatur, siquidem ejus Anthores inter se discordant, ut vidimus: Deinde Doctores stantes pro obligatione ex justitia refu-

tati sunt à n. 62. Ubi ostensum est Beneficiatos esse dominos reddituum, si domini sunt, nulli faciunt injuriam, etsi vanè eos impendant.

Etiam radicem obligationis naturalis esse non posse virtutem charitatis, & misericordix benè probat Reiffenstuell in decursu sui argumenti proximè propositi.

Quod attinet ad rationem Cardinalis Lugo. Rectè observat cit. Wiest, n. 41. Quod proventus Beneficiales non sint in se res sacra, aut benedicta, uti calices, & vestes sacræ, sed merè temporales, ergo nulla est solida ratio, ob quam nequeat applicari ad causas profanas, sicut est ratio de rebus in se sacratis.

Concedimus fuisse mentem fidelium offerentium, ut oblata impendantur in cultum, huicque intentioni satisfactum est in ipsa Titulorum, seu beneficiorum institutione cum assignata cuius reddittuum portione: assignatio hæc fuit ultima, inquit, Wiest. executio fidelium intentionis, sicut similis assignatur ex redditibus Ecclesiasticis portio pro varijs Ecclesiæ Officialibus ut cantore, adituo alijsque Laicis Ministris, quia obligentur ex ea residuum ad usus pios ordinare.

Etsi autem fuerit intentioni fidelium satisfactum per erectionem beneficiorum, &c. Nihilominus sacri Canones & Tridentinum obligavit graviter Beneficiatos, ut residuos Congruæ sustentationi fructus, pauperibus, alijsque pijs causis applicent.

72. Litem Superioris questionis sic componit Haunold. *n. 34.* ex stimans veram esse sententiam Lugo, quamdiu ex intentione Ecclesiæ hæc bona manent res DEI, & Christi patrimonium, quia tamen esse res pauperum Christi & DEI sit de-

nomi-

nominatio separabilis ab iisdem rebus, ut est manifestum etiam per adversarios concedentes defacto cessare esse sacratas DEO, ac profanari, dum dantur pauperibus cantoribus, presentibus in choro, &c. ergo etiam potest prescriptio aut consuetudo ab Ecclesia tolerata (si tamen expedit eam tolerari) inducere facultatem de iisdem testandi in usus profanos, proinde si alicubi est consuetum sic testari (de quo vide n. 68.) tacite videtur Ecclesia indicare, quod velit ut redditus hi permanent sacri usque ad mortem, exinde autem desinant esse res DEI.

Resp. Me assentiri Haunoldo videlicet per prescriptam consuetudinem rationabilem prescribi posse contra legem Ecclesiasticam non testandi (quam sententiam fuse confirmat *tr. 6. a n. 256.*) quia hæc est pure humana. Secundò, quod redditus ex sacris fieri valeant non sacri, seu profanari gravibus ex causis, ut bene probat; atqui ex iisdem causis etiam est dispensabile preceptum prohibens, ne in usus profanos expendantur, unde si alicubi fiant testamenta in usus sive profanos sive pios, videndum est, an sit legitima consuetudo, si ita, testamenta valent, si illegitima sunt nulla, utpote facta contra legem ea irritantem, de qua testandi consuetudine vide n. 68.

Si tamen Pontifex dispensaret ut testentur etiam in usus profanos, testamenta valerent, etsi dispensatio daretur sine sufficiente causa, quia legislator potest tollere legem suam valide, etsi illicite dispensando in ea sine causa, *Sanch. lib. 2. Consil. c. 2. dub. 40. n. 7.* Subdens fore sufficientem causam, ut possit testari quis etiam ad profana, si vir nobilis sit bene

meritus de Ecclesia. Deinde ut proxime est insinuatum fructus Beneficiales in se non sunt sacri, sed dicuntur sacri quatenus destinati sunt ad cultum divinum, & usum pium ex pia fidelium intentione, hæc autem denominatio utpote fructibus extrinseca est ab iisdem separabilis etiam secundum adversarios. Ex his

Probatum ulterius nostra opinio cum *Wiest n. 37.* si obligatio expendendi superflua in pias causas foret juris naturalis, aut divini, Ecclesia non posset dare facultatem ea instar Patrimonialium applicandi quibuscunque usibus de iisdem testandi, ac Beneficiatis intestatis succedendi, inferior enim nequit dispensare in lege Superioris, atqui Ecclesia potest ex justa causa dispensare sic applicandi fructus de iisdem testandi, ac ut Beneficiatis intestatis succedant, qui de jure aliis in Patrimonialibus succederent; defacto enim tribus diversis sæculis à Pontificibus hæc Licentia est concessa non solum Romæ, sed etiam ad decem milliaria per viciniam extra Urbem. Videlicet à Sixto IV. Julio III & Paulo V. per n. 68. Hanc testandi Licentiam ad usus profanos ex causa rationabili posse concedi à Pontificibus, concedit etiam *Molin. Disput. 147. Conclusione 11.*

Eodem loco est relatam quod pluribus in locis vigeat consuetudo de superfluis valide testandi in pias causas, hanc consuetudinem posse legitime prescribere contra legem Ecclesiasticam verantem testamenta Clericis Beneficiatis etiam ad causas pias (jus enim naturale hoc non vetat, supposito quod sint Domini) recte probat *Haunold. de jure tract. 6. n. 254.* etsi enim notabiliter sit perfectius in vivos se spoliare rebus proprijs in utilitatem alio-

liorum, & ob majus DEI obsequium; finis enim Canonum irritantium testamenta Beneficiorum erat impedire occasionem Theaurizandi ex fine, ut post mortem habeant gloriosam sui memoriam in aliquo opere magnifico pio, quia tamen hic finis per se est valde laudabilis etsi minus perfectus, idcirco consuetudo testandi in opus pium potest esse rationalis, atque aded præscribere adversus præfatos canones. Consentit Molin. cit. *Disput. 147. Conclusione 6.* Censeo ulterius posse esse rationabilem consuetudinem etiam testandi ad causas profanas, ita cit. Haunoldus *num. 257.* Molin. cit. *Conclus. 7. Less. num. 46.* Ratio quia sunt Domini fructuum, ergo sicut in vivis validè dispensant eos etiam in profana, etsi illicitè, ita etiam validè poterunt dispensare per ultimam voluntatem, hujus enim irritatio cum sit juris merè humani contra eam præscribi potest.

Ex dicta *Conclusione 7.* infert Molin. *Conclus. 8.* ubi invaluit consuetudo validè testandi in usus etiam non pios,

si Beneficiorum decedant intestati, in eorum bona etiam ex redditibus comparata succedere eorum hæredes ab intestato, nam non condens testamentum censetur tacitè relinquere illis sua, ergo sicut consuetudo validat eorum testamenta, ita eadem validat ultimam dispositionem intestati.

Dixit Molin. *validè quia Conclus. 11.* negat hanc consuetudinem esse licitam, eo quod consuetudo contra jus naturale prævalere non possit. Verùm cum Doctores nostræ sententiæ non agnoscunt ullum jus naturale prohibens fructus Beneficiales expendi in usus profanos, sed merè positivum humanum, rectè deducitur eam consuetudinem etiam licitè sic testandi induci posse, eamque defacto introductam in tota Gallia & Hispania scientibus & consentientibus summis Pontificibus, ita Haunold. cit. *juncto num. 261.* Ex his solutum manet Argumentum Patris Raiffenstuell propositum *num. 71.* ex quo pro Complemento præsentis materiæ sequentia subijcio.

§. X.

Quo Ordine in pias causas sint erogandi superflui redditus?

DE hoc videatur infra n. 407.

L

AR.

ARTICVLVS OCTAVVS.

An dominium perfectum creatum possit esse simul penes duos?

73. **D**ixi *perfectum*, sive plenum id est insolidum, nam imperfectum posse esse penes plures est certum, ut patet in Emphyteusi, fœudis, &c. Dixi *secundò creatum* quia etiam indubitate dominium increatum & creatum plenum simul componuntur, imò hoc essentialiter alterum præsupponit eique subordinatur.

Quæstio nequit habere locum, nisi in instanti translationis dominij, dum E. g. vendit Petrus, aut donat librum Paulo: utrum tam donans Petrus, quam Paulus donatarius sit perfectus Dominus libri eo instanti, quo est verum dicere: nunc Petrus actu, & formaliter transfert dominium libri in Paulum: donatorium eo instanti fieri Dominum conceditur ferè ab omnibus contra Pontium, estque ratio evidens, quia hoc instanti existit ratio formalis donandi, ergo formaliter seu actualiter existit terminus, qui per eam ponitur, sed per eam ponitur formale, & actuale dominium donati libri in donatario, supposita hujus acceptatione. Dubium ergo restat, an etiam pro eodem instanti remaneat dominium penes donatorem.

Certum est quod in donatore pro si-

gno priori naturæ ad actualem donationem sit potestas physica ad abdicandum à se dominium & non abdicandum, proinde sit hac potestas indifferens, ut pro signo posteriori naturæ coexistat abdicatio, aut ejus contradictorio. Eodem modo etiam in donatario est physica potestas expedita ad acceptandum vel non acceptandum dominium libri oblato, ita ut hac potestas de se indifferens valeat conjungi cum formali dominio, aut hujus negatione.

Hæc physica potestas, quod non sit formale dominium patet, quia hujus contradictorio coexistere potest, eam tamen cum Mauro q. 166. vocamus dominium radicale seu fundamentale: igitur pro hoc intelligitur facultas ad dominium antecedenter habitum retinendum, aut ad nondum habitum acquirendum: per formale verò intelligitur jus positivum antecedenter habitum retentum, aut de novo à nobis acquisitum, & definitum n. 14.

Ex his liquet sine contradictione jus radicale translatoris ad retinendum dominium actuale esse cum jure radicali translatorij ad acquirendum idem actuale dominium, hujus enim acceptatio est obiectum immediatum, ac directum dominij

nij fundamentalis in translatorio, in translatore autem ejus objectum est dominij ejusdem oblatio: ideo hoc non male vocari potest jus reflexum: Controversia itaque est. De dominio formali.

74. Dicendum repugnare etiam divinitus plures simul esse plene dominos in instanti translationis, ita Communior Theologorum, & omnium Juristarum contra Lugo hic *Disput. 2. Sect. 2.* Ariaga, &c. probatur primò: Dominium formale totale, seu plenum est potestas perfecte disponendi de re per *num. 14.* proinde moraliter restringendi libertatem aliorum, ne ea utantur ac ad libitum rem destruendi sine ullius injuria, atqui repugnat, ut talis sit penes plures in instanti translationis, ergo.

Confirmatur: secundum omnes actuale dominium non acquiritur ante ejus acceptationem, ergo nec transfertur nisi per renunciationem juris prius habiti, sicut enim se habet acceptatio ad acquisitionem novi juris, ita abdicatio ad ejus amissionem, non abdicatio autem ad retentionem ejusdem ergo si instanti translationis remanet penes translatores, hoc instanti est necessaria non abdicatio juris: sed eodem instanti simul esset abdicatio juris, seu renunciatio, ergo translator juris eodem instanti renunciaret juri suo, & simul non renunciaret.

Probatur secundò, implicat ut perfectum dominium pro priori natura ad donationem sit in donatore, ergo. Antecedens probatur, perfectum dominium est jus firmum in re, proinde est essentialiter circa rem physice, aut moraliter existentem per *n. 12.* sed implicat ut qua tale sit in donatore pro priori natura ad donationem,

sic enim pro eodem signo deberet intelligi existentia rei donabilis, sed hoc implicat, siquidem pro eo signo habens perfectum dominium est indifferens, ut donet rem vel non donet, sed destruat: indifferencia autem ad rem destruendam pro signo posteriori repugnat, cum existentia ejusdem rei pro signo priori, aliàs pro eodem instanti reali esset simul existentia rei & hujus negatio.

75. Objicies primò in instanti translationis componitur Dominium fundamentale donatoris cum dominio fundamentali donatarij: ergo etiam dominium formale utriusque. Secundò Dominium formale plenum circa eandem rem simul penes duos non impedit plenam utriusque libertatem in eandem rem, ut patet in Dominio DEI & Creaturae. Tertio plenum dominium unius non infert exclusionem à Dominio pleno alterius, sed præcisionem, potest enim cum illo componi & separari. E. g. Petrus conducit Paulum pro deferendis Viennam litteris, Paulus conductus potest eodem tempore operam suam elocare Cajo pariter potest, ut suæ eo deferantur: hoc casu tam Petrus quam Cajo habet plenum Dominium in operam Pauli Titulo stipendij soluti, idque patet exinde, quod etsi Petrus dissolveret pactum cum Paulo, mercedemque repeteret, Paulus adhuc teneretur ex vi pacti Cajani ire Viennam.

Resp. Ad primum esse disparitatem, quod formale utriusque Dominium respiceret eundem terminum v. g. librum donatum secus fundamentale, hoc enim in donatore pro objecto immediatè haberet abdicationem, seu oblationem dominij, quæ unice, & plenè subest potestati do-

nantis, ex parte Donatarij autem respiceret pro objecto acceptationem Domini, quæ subest immediatè libertati solius Donatarij.

Ad secundum nego assumptum de duplici pleno creato, disparitas inter duo creata & unum Divinum, alterum creatum est clara, quod creatum Dominium proprietatis sit essentialiter à DEO revocabile citra injuriam, neque possit stringere libertatem DEI, unde relatè ad DEUM non est Dominium, sed simplex usus facti, at respectu alterius Creaturæ obligat, ac moraliter stringit libertatem aliorum, ut sic in duobus plenè moraliter stringat, ostendimus impossibilitatem.

Ad tertium nego assumptum, ad probationem. *Resp.* Rectè processurum, si non laboraret falso supposito; supponit enim quod Paulus vi contractus vendat suam operam, quod est falsum; si enim ita, tunc postquam eam vendidisset Petro, non potuisset eandem vendere Cajo, quia hic vendidisset rem non suam, venditur ergo obligatio ponendi operam ex vi pacti; potest autem circa eandem rem esse multiplex obligatio, nempe pro multiplicitate contractus, consequenter multipliciter vendi potest sicut Missæ auditio potest accidere ex pluribus obligationibus, ut si festum incidat in Dominicam.

76. Objicies quartò cum Lugo quicunque validè transfert librum in Paulum, transfert cum potestate legitima, seu munita favore legis, sed talis potestas transferendi librum in Paulum est Dominium in solidum: ita enim transfert, ut possit validè non transferre, ergo quicunque validè transfert librum in Pau-

lum, transfert cum Dominio in solidum, ergo formale Dominium retinet: sed etiam acquirit translatus, ergo. Confirmatur; libertas abdicandi à se Dominium in librum, vel constituitur per ipsum Dominium, vel saltem ut conditionem necessariam exigit, ergo cum libertas abdicandi necessariò debeat posse conjungi cum abdicatione, aut hujus contradictorio, necessariò dicitur etiam conjungi cum Dominio formali, sive abdicet Dominium: antecedens autem probatur. Libertas ad comburendum pallium vel constituitur ex ipso pallio vel hoc saltem ut necessariam conditionem affert, ergo etiam libertas abdicandi à se formale Dominium, nec constituitur per ipsum Dominium, vel hoc ut necessariam conditionem includit.

Resp. Distinguo majorem, transfert cum potestate legitima formali nego majorem, cum radicali, seu fundamentali concedo Ma. Mi. est vera de legitima potestate formali, secùs de radicali, & negatur consequentia. Quare translator eo instanti non habet jus perfectè disponendi de re, sed libertatem & potestatem physicam, ut jus formale penes se retineat, aut destruat, hæc autem libertas ad retinendum jus non sufficit ad formale jus, sed necessaria est exclusio abdicationis, & destructionis juris formalis.

Ad Confirmationem nego antecedens cum sua probatione nam libertas in actu primò proximo comburendi pallium est libertas immediata hoc instanti ad destructionem aut conservationem pallij, proinde potest conjungi in actu secundo cum alterutra, proinde etiam cum destructione: ergo nequit constitui ex pallij existentia, neque hæc afferre libertati necessa-

cessa

cessariam conditionem. Hoc applica libertati abdicandi Dominium.

Ad tollendam hac in re æquivocationem distinguenda est duplex libertas ad aliquid destruendum, nempe mediata, & immediata, prior antecedit instans, in quo est formalis rei destructio, consequenter componi potest cum existentia rei postea destruendæ, talis est libertas medio veneno tollendi vitam alterius, ea enim est mediata respectu propinationis veneni, eique cõexistit vita postea destruenda, immediata autem libertas aliquid destruendi pro nullo signo potest intelligi cõexistens rei destruendæ. E. g. supponamus sententiam Vasq. quod perfecta contritio sit forma sanctificans, & formalis destructio peccati, libertas proxima ad contritionem eliciendam, est eo ipso libertas proxima ponendi peccati destructionem ponendo contritionem, vel per hujus omissionem finire perseverare peccatum, ergo cum libertas se conterendi queat componi cum contritione, proinde cum peccati destructione impossibili cum peccato, fit, ut peccatum destruendum non constituat libertatem proximam destruendi peccatum, nec afferat ei conditionem necessariam, sed satis est, quod habeat virtutem ponendi contritionem, quâ positâ sequatur formalis destructio peccati, uti sequitur in sententia Vasq. vel in sententia aliorum, quod sit solum ultima dispositio, hæc positâ DEUS cedit juri suo per infusionem gratiæ, aut per condonationem extrinsecam, ad quam sequitur formalis destructio peccati.

77. Objicies quintò eodem instanti quo Petrus donat librum Paulo, & hic acceptat, potest Paulus eundem donare

Titio, sed hoc fieri non potest, nisi Paulus donator acquisiverit Dominium formale, cum nemo possit donare aliquid, cujus nunquam habuit Dominium, seu rem non suam.

Confirmatur: translatio libri in Paulum est exercitium actuale Dominiij in librum, sed actuale exercitium Dominiij debet cõexistere Dominio: effectus enim etiam moralis non potest existere nisi causa ejus moralis existat: Dominium autem est causa moralis translationis.

Resp. C. Majorem, nego Minorem ad probationem Distinguo nemo potest donare aliquid, cujus nunquam habuit Dominium aut formale aut radicale C. M. cujus nunquam habuit formale, habuit tamen radicale nego. Paulus qui in casu posito est respectu Petri donatarius, donator verò respectu Titij, nunquam haberet Dominium formale, haberet tamen radicale, per quod in donatore intelligitur facultas expedita ad oblationem formalis Dominiij, in donatario autem significatur facultas ad acceptationem oblatis Dominiij formalis, seu est potestas ponendi aliquid, nempe acceptationem per quam potest acquiri Dominium formale, seu jus in re: exinde patet quod Dominium radicale non sit jus formale & jus in re, nec potestas de re disponendi, sed quod per radicale possit confetti formale, & jus in re. Ex his patet verum esse, quod nemo possit donare rem non suam, quæ non sit sua sinitate tam formalis, quam radicalis Dominiij, secus si non sit sua sinitate formalis Dominiij, dummodo sit sua sinitate Dominiij radicalis.

Ad Confirmationem. Resp. Translationem libri esse actuale exercitium Dominiij

minij non formalis sed radicalis : hoc non illud est causa moralis ipsius, diciturque translationi velut suo effectui coexistere.

78. Pro Reliquis Nota primò pro signo priori translationis in translate non intelligitur formale Dominium absolutum nec ejus carentia, sed præscinditur ab utroque; pro signo posteriori si transfert, intelligitur destructio formalis Dominij. Si non transfert, intelligitur formale perseverare, similiter in translate pro priori naturæ ante acceptationem non intelligitur jus formale, nec hujus carentia, sed ab utroque præscindit, id est, nec includit nec excludit alterum extremum, sed liberè determinando ad unum excludit alterum.

Nota secundò Dominium radicale proximum donandi primò cessare post

translationis instans, quia in esse proximi constituitur per voluntatem donandi & possessionem formalis Dominij pro instanti præcedente instans translationis existentem, quæ possessio cum deficiat pro instanti translationis, fit, ut pro sequente etiam cesset jus radicale proximum donandi in donatore.

Nota Tertio si plures personæ Divinæ, eaque singulæ assumpsisset singulas naturas humanas, fuissent plures Christi. Eo casu nullus Christus adversus alterum habuisset jus, neque plenum in creaturas Dominium, sed cumulativè, nullus enim sine consensu alterius posset disponere E. g. de gloria ut Corona mihi danda, nec tamen voluntatibus dissensissent propter unitatem voluntatis Divinæ, cui quisque suam conformaret.

DIS-